

Sytuacja demograficzna województwa świętokrzyskiego w 2019 r.

Demographic situation of Świętokrzyskie Voivodship in 2019

Urząd Statystyczny w Kielcach Statistical Office in Kielce

Kielce 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Kielcach, Świętokrzyski Ośrodek Badań Regionalnych

Statistical Office in Kielce, Świętokrzyskie Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Agnieszka Piotrowska-Piątek

Zespół autorski

Editorial team

Anna Drecka, Olga Szymocha

Prace redakcyjne

Editorial work

Aneta Królik

Tłumaczenie

Translation

Mateusz Orzechowski, Olga Szymocha

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Aneta Łyżwa, Ireneusz Rusak

ISSN 2657-8867

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

<http://kielce.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazuję Państwu publikację dotyczącą procesów demograficznych w województwie świętokrzyskim w 2019 r. stanowiącą kontynuację ubiegłorocznego wydania. Opracowanie zawiera podstawowe dane o liczbie i strukturze ludności oraz ruchu naturalnym i wędrownym na terenie województwa świętokrzyskiego.

Publikacja składa się z części analitycznej i tabelarycznej (dostępnej na stronie internetowej Urzędu). Część analityczna obrazuje zmiany demograficzne, jakie dokonały się na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2015–2019. Część tabelaryczna zawiera natomiast szczegółowe dane o liczbie i strukturze ludności w podziale na płeć i wiek według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. oraz informacje o ruchu naturalnym (małżeństwa, rozwydzy, separacje, urodzenia, zgony) i migracjach ludności, jakie miały miejsce w 2019 r.

W ujęciu przestrzennym charakterystykę ludności przedstawiono w podziale na miasto i wieś oraz w układzie powiatów i miasta na prawach powiatu oraz gmin. Wybrane informacje zaprezentowano według podregionów.

Mam nadzieję, że zawarty w publikacji materiał statystyczny wzbogaci zakres informacji na temat sytuacji demograficznej województwa świętokrzyskiego i rozszerzy zasób wiedzy odbiorców naszych publikacji. Zwracam się jednocześnie z prośbą o wszelkie uwagi i sugestie zmierzające do udoskonalenia i wzbogacenia następných opracowań z tego obszaru tematycznego.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Kielcach

dr hab. Agnieszka Piotrowska-Piątek

Kielce, lipiec 2020 r.

Preface

I present You publication concerning the demographic processes in świętokrzyskie voivodship in 2019 which is the continuation of last year's edition. The study includes basic data about the population and its structure as well as vital statistics in the area of świętokrzyskie voivodship.

The publication consists of analytical and tabular (available on the Office's website). The analytical part presents demographic changes, which occurred in świętokrzyskie voivodship in the years 2015–2019, whereas the tabular part includes detailed data about the population and its structure by sex and age as of 31 December 2019 as well as information about vital statistics (marriages, divorces, separations, births and deaths) and migration which occurred in 2019.

Territorial depiction of population and its profile present data about urban and rural areas as well as powiats, cities with powiat status and gminas. Informations were presented by subregions.

I hope that the statistical material included in publication will enrich the scope of information concerning demographic situation of świętokrzyskie voivodship and will broaden the knowledge of users of our publications. I would also like to ask for any comment or suggestion which could help us to improve and enrich the following publications from this thematic area.

Director
of the Statistical Office
in Kielce

Agnieszka Piotrowska-Piątek, Ph.D.

Kielce, July 2020 r.

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienie znaków umownych	12
Symbols	12
Ważniejsze skróty	12
Major abbreviations	12
Synteza	14
Executive summary	16
Ludność	18
Population	18
Stan ludności	18
State of population	18
Struktura ludności	23
Structure of population	23
Ruch naturalny ludności	42
Vital statistics of population	42
Małżeństwa	42
Marriages	42
Separacje	51
Separations	51
Rozwody	53
Divorces	53
Urodzenia	57
Live births	57
Zgony	64
Deaths	64
Przyrost naturalny ludności	73
Natural increase	73
Prognoza ludności	81
Population projection	81
Migracje ludności	87
Migration of population	87
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały	87
Internal migration of population for permanent residence	87
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały	99
International migration of population for permanent residence	99
Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni	101
Persons registered temporarily and residents temporarily absent	101

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Ludność	19
Table 1. Population	19
Tablica 2. Wskaźnik feminizacji	24
Table 2. Feminization ratio.	24
Tablica 3. Mediana wieku ludności według płci	25
Table 3. Median population age by sex.	25
Tablica 4. Ludność w wieku przedprodukcyjnym	27
Table 4. Pre-working age population	27
Tablica 5. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym w 2019 r.	29
Table 5. Structure of pre-working age population in 2019.	29
Tablica 6. Ludność w wieku produkcyjnym	30
Table 6. Working age population.	30
Tablica 7. Ludność w wieku poprodukcyjnym	34
Table 7. Post-working age population.	34
Tablica 8. Wskaźniki obciążenia demograficznego	40
Table 8. Demographic burden index	40
Tablica 9. Małżeństwa zawarte	43
Table 9. Marriages	43
Tablica 10. Małżeństwa cywilne i wyznaniowe	44
Table 10. Civil and church or religious marriages	44
Tablica 11. Nowożeńcy według wieku.	45
Table 11. Bridegrooms and brides by age	45
Tablica 12. Małżeństwa według poziomu wykształcenia nowożeńców	47
Table 12. Marriages by education level of bridegrooms and brides contracted	47
Tablica 13. Małżeństwa zawarte w 2019 r. według różnicy wieku między małżonkami	49
Table 13. Marriages by difference in age between the spouses contracted in 2019	49
Tablica 14. Małżeństwa zawarte i rozwiązane	50
Table 14. Marriages contracted and dissolved.	50
Tablica 15. Separacje orzeczone prawomocnie	52
Table 15. Validly adjudicated separations	52
Tablica 16. Rozwody orzeczone prawomocnie	53
Table 16. Divorces	53
Tablica 17. Rozwody według decyzji sądu o wykonywaniu władzy rodzicielskiej i opieki nad małoletnimi dziećmi	56
Table 17. Divorces by court decision on care for underage children	56
Tablica 18. Urodzenia żywe	58
Table 18. Live births	58
Tablica 19. Współczynnik urodzeń	58
Table 19. Birth rate	58

	Str. Page
Tablica 20. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat według wieku matki	61
Table 20. Live births per 1000 women aged 15-49 by mother age.	61
Tablica 21. Zgony	65
Table 21. Deaths	65
Tablica 22. Współczynnik zgonów	66
Table 22. Death rate	66
Tablica 23. Zgony na 1000 ludności według grup wieku w 2019 r.	67
Table 23. Deaths per 1000 population by age groups in 2019.	67
Tablica 24. Zgony niemowląt	68
Table 24. Infant deaths	68
Tablica 25. Zgony według wieku zmarłych oraz wybranych przyczyn w 2018 r.	71
Table 25. Deaths by age deceased and selected causes in 2018	71
Tablica 26. Przeciętne dalsze trwanie życia	73
Table 26. Expectation of life	73
Tablica 27. Ruch naturalny ludności	75
Table 27. Vital statistics of population.	75
Tablica 28. Typy rozwoju ludnościowego powiatów	77
Table 28. Types of population progress in powiats	77
Tablica 29. Typy rozwoju ludnościowego gmin.	79
Table 29. Types of population progress in gminas	79
Tablica 30. Prognoza ludności w latach 2020-2050	82
Table 30. Population projection in the years 2020-2050	82
Tablica 31. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku	84
Table 31. Population projection by economic age groups	84
Tablica 32. Prognozowane wskaźniki demograficzne	85
Table 32. Projected demographic indices	85
Tablica 33. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały.	88
Table 33. Internal migration of population for permanent residence	88
Tablica 34. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków	91
Table 34. Internal migration of population for permanent residence by directions	91
Tablica 35. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według wieku w 2019 r.	92
Table 35. Internal migration of population for permanent residence by age in 2019	92
Tablica 36. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków w 2019 r.	93
Table 36. Internal migration of population for permanent residence by directions in 2019	93
Tablica 37. Migracje zagraniczne ludności	100
Table 37. International migration of population	100
Tablica 38. Migracje czasowe ludności	101
Table 38. Temporary migration of population	101

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Średnioroczna stopa ubytku ludności w latach 2016-2019	20
Chart 1. Annual average loss rate of population in 2016-2019.	20
Wykres 2. Piramida wieku ludności w latach 2015 i 2019	25
Chart 2. Age pyramid of population in 2015 and 2019	25
Wykres 3. Odchylenia względne mediany wieku ludności od przeciętnej w województwie w 2019 r.	26
Chart 3. Relative deviations of the median age of population from the average in voivodship in 2019.	26
Wykres 4. Przyrost/ubytek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2015-2019 według powiatów	28
Chart 4. Increase/decrease of pre-working age population in 2015-2019 by powiats.	28
Wykres 5. Średnioroczna stopa przyrostu/ubytku ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2016-2019	28
Chart 5. Annual average growth/loss rate of pre-working age population in 2016-2019.	28
Wykres 6. Zmiana udziału ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym (2015=100)	32
Chart 6. Change of share of mobility age population in working age population (2015=100)	32
Wykres 7. Odchylenia względne udziału osób w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym od przeciętnej w województwie w 2019 r.	33
Chart 7. Relative deviations of the share of mobility age population in working age population from the average in voivodship in 2019.	33
Wykres 8. Przyrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2019 według powiatów	34
Chart 8. Increase of post-working age population in 2015-2019 by powiats	34
Wykres 9. Średnioroczna stopa przyrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2016-2019	36
Chart 9. Annual average growth rate of post-working age population in 2016-2019	36
Wykres 10. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego.	37
Chart 10. Intergenerational support ratio	37
Wykres 11. Odchylenia względne udziału osób w wieku 14 lat i mniej oraz 65 lat i więcej w powiatach od przeciętnych w województwie w 2019 r.	38
Chart 11. Relative deviations of the share of population aged under 15 and 65 and more in powiats from the average in voivodship in 2019	38
Wykres 12. Zróżnicowanie powiatów pod względem udziału osób w wieku przedprodukcyjnym oraz osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2019 r.	39
Chart 12. Diversity of powiats in terms of the share of pre-working age and post-working age persons in total population in 2019.	39
Wykres 13. Wzrost liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2015-2019	41
Chart 13. Increase of number of non-working age persons per 100 working age persons in 2015-2019	41
Wykres 14. Roczne tempo zmian liczby małżeństw	42
Chart 14. Annual change of marriages	42

	Str. Page
Wykres 15. Nowożeńcy w 2019 r. na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej danej płci	47
Chart 15. Bridegrooms and brides per 1000 population aged 15 and more of each sex in 2019	47
Wykres 16. Różnica między liczbą zawartych i rozwiązanych małżeństw	50
Chart 16. Difference between number of concacted and dissolved marriages	50
Wykres 17. Roczne tempo zmian liczby separacji w latach 2016-2019	51
Chart 17. Annual change of separations in the years 2016-2019	51
Wykres 18. Separacje według wieku i płci w momencie orzeczenia separacji w 2019 r.	52
Chart 18. Separations by sex and age in the moment of judicial decision in 2019	52
Wykres 19. Średnioroczne tempo zmian liczby rozwodów w latach 2016-2019	53
Chart 19. Average annual change of divorces in the years 2016-2019	53
Wykres 20. Rozwody orzeczone prawomocnie na 1000 zawartych małżeństw	55
Chart 20. Divorces per 1000 marriages	55
Wykres 21. Rozwody według liczby małoletnich dzieci.	56
Chart 21. Divorces by number of underage children	56
Wykres 22. Roczne tempo zmian liczby urodzeń żywych w latach 2016-2019	57
Chart 22. Annual change of live births in the years 2016-2019	57
Wykres 23. Zmiana (+/-) wieku środkowego matek według poziomu wykształcenia matki w latach 2015-2019	60
Chart 23. Change (+/-) in median age of mothers by education level of mother in the years 2015-2019	60
Wykres 24. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat	61
Chart 24. Live births per 1000 women aged 15-49.	61
Wykres 25. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat według wieku matki	62
Chart 25. Live births per 1000 women aged 15-49 by mother age.	62
Wykres 26. Zróżnicowanie powiatów pod względem zmiany liczby urodzeń żywych oraz liczby matek w grupie wieku 20-39 lat w latach 2015-2019.	63
Chart 26. Diversity of powiats by change in number of live births and mothers aged 20-39 in the years 2015-2019	63
Wykres 27. Współczynnik dzietności	64
Chart 27. Total fertility rate.	64
Wykres 28. Roczne tempo zmian liczby zgonów w latach 2016-2019	65
Chart 28. Annual change of deaths in the years 2016-2019	65
Wykres 29. Współczynnik zgonów ludności w wieku do 65 lat w 2019 r.	68
Chart 29. Death rate of population aged under 65 in 2019	68
Wykres 30. Struktura zgonów według przyczyn w 2018 r.	70
Chart 30. Structure of deaths by causes in 2018	70
Wykres 31. Współczynnik dynamiki demograficznej	74
Chart 31. Demographic dynamics rate	74
Wykres 32. Współczynnik dynamiki demograficznej według płci	74
Chart 32. Demographic dynamics rate by sex.	74
Wykres 33. Typologia demograficzna powiatów według metody Webba w 2019 r.	78
Chart 33. Demographic typology of powiats according to Webb's method in 2019.	78

	Str. Page
Wykres 34. Typologia demograficzna gmin według metody Webba w 2019 r.	81
Chart 34. Demographic typology of gminas according to Webb's method in 2019	81
Wykres 35. Prognozowany ubytek liczby ludności.	82
Chart 35. Projected decrease of population	82
Wykres 36. Piramida wieku ludności	83
Chart 36. Population age pyramid	83
Wykres 37. Prognoza zmiany liczby ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2020-2050.	84
Chart 37. Projected changes in population by economic age group in the years 2020-2050.	84
Wykres 38. Prognoza zmiany liczby ludności według płci w latach 2020-2050	85
Chart 38. Projected changes in population by sex in the years 2020-2050.	85
Wykres 39. Saldo migracji wewnętrznych ludności na pobyt stały	89
Chart 39. Internal net migration of population for permanent residence	89
Wykres 40. Saldo migracji ludności wewnątrz województwa na pobyt stały	94
Chart 40. Total net migration of population inside voivodship per permanent residence	94
Wykres 41. Saldo migracji ludności między województwami na pobyt stały według ekonomicznych grup wieku	95
Chart 41. Total net migration of population among voivodships by economic age groups	95
Wykres 42. Saldo migracji ludności między województwami na pobyt stały	96
Chart 42. Total net migration of population among voivodships	96
Wykres 43. Efektywność migracji ludności	97
Chart 43. Migration efficiency	97
Wykres 44. Zróżnicowanie powiatów pod względem napływu i odpływu migracyjnego w 2019 r.	98
Chart 44. Diversity of powiats by migration inflow and outflow in 2019	98
Wykres 45. Saldo migracji zagranicznych ludności na pobyt stały	99
Chart 45. Net international migration of population per permanent residence	99
Wykres 46. Saldo migracji czasowej	102
Chart 46. Temporary net migration	102
Wykres 47. Saldo migracji czasowej ludności według powiatów	103
Chart 47. Temporary net migration by powiats	103

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Województwo świętokrzyskie	13
Map 1. Świętokrzyskie voivodship	13
Mapa 2. Średnioroczna stopa przyrostu/ ubytku ludności w latach 2016-2019.	21
Map 2. Annual average growth/ loss rate of population in 2016-2019	21

	Str. Page
Mapa 3. Ludność według powiatów w 2019 r.	22
Map 3. Population by powiats in 2019	22
Mapa 4. Małżeństwa.	44
Map 4. Marriages.	44
Mapa 5. Rozwody	54
Map 5. Divorces	54
Mapa 6. Urodzenia żywe na 1000 ludności w 2019 r.	59
Map 6. Births live per 1000 population in 2019	59
Mapa 7. Zgony na 1000 ludności w 2019 r.	66
Map 7. Deaths per 1000 population in 2019	66
Mapa 8. Współczynnik zgonów niemowląt w 2019 r.	69
Map 8. Infant mortality rate in 2019	69
Mapa 9. Współczynnik zgonów według wybranych przyczyn w 2018 r.	72
Map 9. Death rate by selected causes in 2018.	72
Mapa 10. Przyrost naturalny ludności.	76
Map 10. Natural increase	76
Mapa 11. Prognoza ludności	86
Map 11. Population projection	86
Mapa 12. Saldo migracji wewnętrznych ludności na pobyt stały w 2019 r..	90
Map 12. Internal net migration of population for permanent residence in 2019	90

Objaśnienie znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
„Of which”	indicates that not all elements of the sum are given.

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviations	Znaczenie Meaning
r.	rok year
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
m.	miasto city
m-w.	gmina miejsko-wiejska urban-rural gmina
w.	gmina wiejska rural gmina

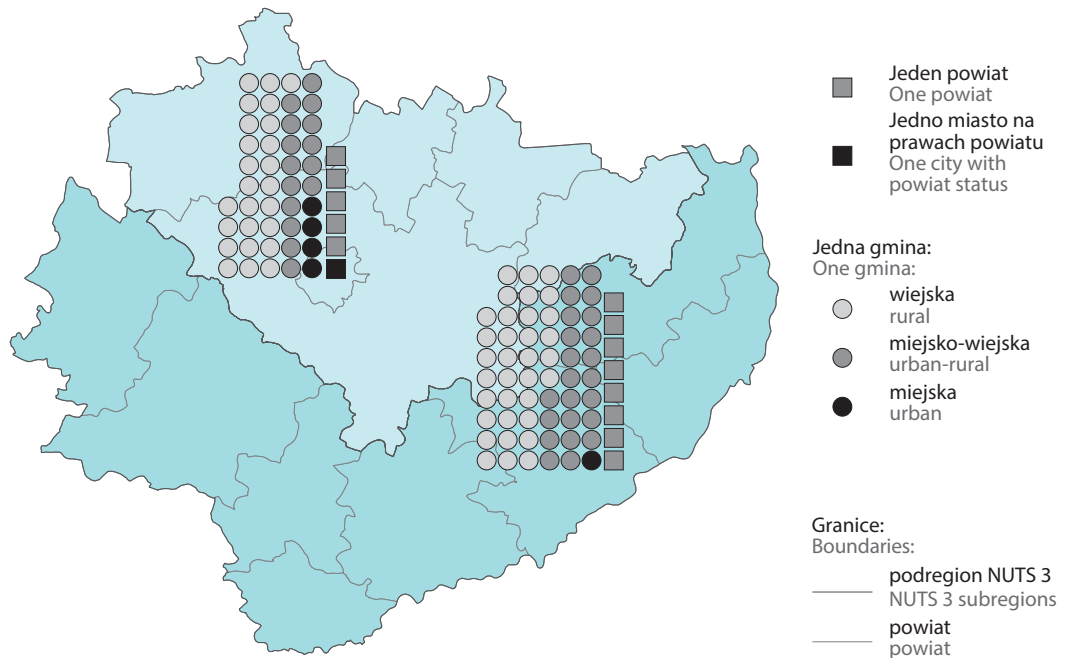
Mapa 1.
Map 1.

Województwo świętokrzyskie
Świętokrzyskie voivodship

Podział administracyjny
Stan w dniu 31 grudnia 2019 r.
Administrative division
As of 31st December 2019

Podział według nomenklatury jednostek terytorialnych do celów statystycznych (NUTS)
Stan w dniu 31 grudnia 2019 r.
Division by nomenclature of territorial units for statistical purpose (NUTS)
As of 31st December 2019

Synteza

W latach 2015–2019 liczba ludności zmniejszała się corocznie, pogłębiał się proces demograficznego starzenia się społeczeństwa. Ubytki migracyjne, obejmujące w większości młodą część populacji pozostawały na wysokim poziomie. Tendencje te, ze zmiennym natężeniem, obserwowane były prawie we wszystkich powiatach województwa.

1. Spadek liczby ludności w analizowanym pięcioleciu wyniósł 1,8% – do 1234,0 tys. osób. Nie zmieniła się podstawowa struktura mieszkańców – odsetek społeczności obszarów wiejskich sięgał 54,6%, a kobiet 51,2%. Poziom urbanizacji zwiększył się o 0,8 p.proc. – do 45,4%.
2. W latach 2015–2019 obserwowano ubytek dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat (łącznie o 3,9%). Większy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym występował na terenach wiejskich (58,1%), o większej dzietności kobiet. Spadek liczby dzieci i młodzieży był na wsi znacząco większy niż w miastach – o 6,0% wobec 0,9%. W efekcie udział tej subpopulacji w ogólnej liczbie ludności obniżył się do 16,5%.
3. Zmniejszyła się także liczebność grupy w wieku produkcyjnym – o 5,4%, a udział obniżył się do poziomu 59,9% populacji. Osoby w wieku mobilnym (18–44 lata) nadal stanowiły większość grupy w wieku produkcyjnym (61,8%), a ich udział w ogólnej liczbie ludności, analogicznie z grupą w wieku produkcyjnym, zmalał – do 37,0%.
4. Procesy starzenia demograficznego ludności znalazły odbicie w rosnącej liczebności osób w wieku poprodukcyjnym – w ciągu pięciu lat o 10,3%, co pozwoliło osiągnąć udział 23,7% ogólnej liczby ludności. Większe natężenie zmian obserwowano na terenach miejskich, na których znacznie szybciej niż na obszarach wiejskich przybywało roczników najstarszych (12,5% wobec 2,9%). W efekcie na koniec 2019 r. stanowili oni 51,0% zamieszkujących miasta.
5. Nastąpiło dalsze pogorszenie wskaźników obciążenia demograficznego. W 2019 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 67 osób w wieku nieprodukcyjnym, w tym 40 – w wieku poprodukcyjnym.
6. Dynamicznie rosła relacja pokoleniowa osób najstarszych do 100 najmłodszych. W 2019 r. indeks starości demograficznej wyniósł 143 wobec 138 przed rokiem i 124 w 2015 r.
7. Decyzje o zawarciu związku małżeńskiego były podejmowane w coraz późniejszym wieku – mediana wieku nowożeńców wzrosła wśród mężczyzn do 31,0 lat w miastach oraz 28,7 lat na wsi, natomiast wśród kobiet odpowiednio do 28,6 i 26,5 lat. Wyraźne osłabienie dynamiki liczby małżeństw słabo różnicowało miejsce zamieszkania – łącznie w pięcioleciu zawarto ich mniej o 9,6% w miastach i o 8,8% na obszarach wiejskich.
8. Znacznie zmniejszyła się liczba rozwodów - w stosunku do 2015 r. o 20,7% w miastach i o 13,2% na obszarach wiejskich. Większość orzeczeń zanotowano w miastach – 58,5%. Nie zmieniła się przeciętna liczba dzieci przypadająca na 1 rozwiedzione małżeństwo posiadające dzieci - 1,4. Głównymi przyczynami rozpadu małżeństw były niezgodność charakterów (25,0%) i nadużywanie alkoholu (24,8%).
9. Nastąpił wyraźny spadek liczby urodzeń żywych – do poziomu niższego niż w 2015 r. o 3,4%. Współczynnik dzietności kobiet ukształtował się najniżej w kraju (1,235) i obrazował niekorzystną sytuację demograficzną - zastępowalność pokoleń matek przez córki w 60,0%.
10. W 2019 r. zanotowano o 0,6% więcej zgonów niż przed czterema laty. Zmniejszeniu uległ ogólny poziom nadumieralności mężczyzn, przy czym udział zgonów mężczyzn na terenie miast pozostawał niższy niż na wsi (51,6% wobec 53,1%). Zgony niemowląt (tj. dzieci poniżej 1 roku życia) występowały nieregularnie w kolejnych latach, jednak tendencja ogólna tych przypadków była spadkowa. Współczynnik wyrażający liczbę zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych zmniejszył się do 2,8, osiągając najniższą wartość w kraju.
11. Dynamika demograficzna pozostająca od lat jedną z najniższych w kraju, w 2019 r. uplasowała województwo na ostatnim miejscu - 0,705. Tym samym utrzymała się mocna tendencja spadkowa przyrostu naturalnego ludności - na poziomie minus 3,5‰ wobec minus 3,0‰ w 2015 r. Proces depopulacji mocniej dotykał społeczności miejskie - minus 4,0‰ wobec minus 3,0‰ na terenach wiejskich.

12. Nastąpiło kolejne nasilenie ruchu wędrownego, a ubytki migracyjne pozostały wysokie - saldo migracji wewnętrznej spadło w 2019 r. do minus 3,0‰ wobec minus 2,1‰ przed rokiem i minus 1,5‰ w 2015 r. Korzystniej przedstawiała się sytuacja na obszarach wiejskich, na których straty osiągnęły minus 1,0‰ wobec minus 5,4‰ w miastach. Przewagę emigracji odnotowano niezależnie od płci migrantów. W przypadku populacji kobiet saldo migracji wewnętrznej w 2019 r. wyniosło minus 3,5‰ wobec minus 2,3‰ przed rokiem i minus 1,9‰ w 2015 r. Z kolei wśród mężczyzn w 2019 r. wskaźnik spadł do minus 2,5‰ z minus 1,9‰ w 2018 r. i minus 1,7‰ w 2015 r. Świętokrzyskie nadal cechuje duży udział przemieszczeń wewnątrz województwa. W 2019 r. napływ wewnątrzwojewódzki stanowił ponad 75% ogółu napływu, a odpływ 56% ogółu odpływu.
13. Prognoza ludności na lata 2020-2050 zakłada w województwie świętokrzyskim większe, niż przeciętnie w kraju, nasilenie niekorzystnych tendencji demograficznych. Ich kumulacja doprowadzi do znacznej depopulacji regionu i wyraźnego osłabienia jego potencjału ludnościowego. Głównym czynnikiem będzie narastający spadek liczby urodzeń (docelowo do 37% w stosunku do 2020 r.), który spowoduje ubytek ludności dwukrotnie wyższy niż w kraju - o 20%, przy czym o 31% w miastach, a o 12% na wsi. Wyraźnemu pogorszeniu ulegną struktury wiekowe mieszkańców i staniemy się jednym z najstarszych, w sensie demograficznym, regionów. Wiek środkowy w miastach osiągnie 61,5 lat (najwyższy w kraju), a na terenach wiejskich – 56,0 lat (14. miejsce).

Executive summary

in the years 2015-2019 population of świętokrzyskie voivodship decreased annually, the ageing process of the society deepened. Migration loss which includes mainly younger part of the population remained at the high level. These tendencies with various intensity were observed in almost all powiaty of the voivodship.

1. The decrease of the population in the analyzed five years amounted to 1.8% - to 1234.0 thous. persons. The basic structure of the inhabitants did not change - the share of rural area population reached 54.6%, and females 51.2%. The urbanization level increased by 0.8 pp - to 45.4%.
2. In the years 2015-2019 the decrease of children and youth aged 0-17 was observed – by 3.9% in total. The bigger share of pre-working population was in rural areas (58.1%) with higher fertility rate of women. The decrease in the number of children and youth in the rural areas was significantly bigger than in urban areas - by 6.0% versus 0.9%. As a result the share of this subpopulation in total population decreased to 16.5%.
3. The working age group also decreased – by 5.4%, and the share dropped to 59.9% of the population. People at the mobile age (18–44 years) still constituted the majority of the working age group (61.8%), and their share in the total population, similarly to the working age group, decreased to 37.0%.
4. The ageing process of the population was reflected in the growing number of persons at post-working age – within five year time by 10.3%, which allowed to reach the share of 23.7% of the total population. The bigger intensity of changes was observed in urban areas in which the oldest age group was growing much faster than in the rural areas (12.5% versus 2.9%). As a result, at the end of 2019 they constituted 51.0% of those living in the urban areas.
5. There was a further deterioration in demographic dependency ratios. In 2019, there were 67 persons in non-working age per 100 working age persons, including 40 in post-working age.
6. The generational relation of oldest persons to 100 youngest (ageing index) grew dynamically. In 2019, the demographic aging index was 143 versus 138 a year ago and 124 in 2015.
7. Decisions concerning contracting marriages were made at later age – the median of newlyweds increased among men to 31.0 years in urban areas and 28.7 in rural areas, whereas among women to 28.6 and 26.5 respectively. A marked weakening of the dynamics of the number of contracted marriages was slightly differentiated by the place of residence - within five years there was 9.6% drop in urban areas and 8.8% in rural areas.
8. The number of divorces has significantly dropped by 20.7% in urban and 13.2% in rural areas in comparison to 2015. Most divorces were recorded in urban areas - 58.5%. The average number of children per 1 divorced marriage possessing children has not changed - 1.4. The main reasons of marriage dissolution were incompatibility of characters (25.0%) and alcohol abuse (24.8%).
9. There was a clear drop in the number of live births - to a level lower than in 2015 by 3.4%. The fertility rate for women was the lowest in the country (1,235) and illustrated the unfavorable demographic situation - 60.0% replacement of generations of mothers by daughters.
10. In 2019, 0.6% more deaths were recorded than four years ago. The overall level of male mortality decreased, while the share of male deaths in urban areas remained lower than in rural areas (51.6% versus 53.1%). Infant deaths (i.e. children under 1 year of age) occurred irregularly in subsequent years, but the overall trend of these cases was downward. The rate expressing the number of infant deaths per 1000 live births decreased to 2.8, reaching the lowest value in the country.
11. Demographic dynamics, which has remained one of the lowest in the country for years, placed the voivodship last in 2019 - 0.705. Thus, a strong downward trend in the population growth continued - at minus 3.5 ‰ versus minus 3.0 ‰ in 2015. The depopulation process affected urban communities more strongly - minus 4.0 ‰ versus minus 3.0 ‰ in rural areas.
12. Migration intensified once again and net migration losses remained high – net internal migration fell to minus 3.0‰ in 2019 versus minus 2.1‰ a year ago and minus 1.5‰ in 2015. The situation in the rural areas was more favourable and losses there reached minus 1.0‰ versus minus 5.4‰ in the

urban areas. The predominance of emigration was recorded regardless of the sex of migrants. In the case of the female population, the net internal migration in 2019 was minus 3.5‰ versus minus 2.3‰ a year ago and minus 1.9‰ in 2015. Among male population in 2019 the indicator fell to minus 2.5‰ versus minus 1.9‰ in 2018 and minus 1.7‰ in 2015. Świętokrzyskie is characterized by high share of migration inside voivodship. In 2019 intravoivodship inflow amounted to more than 75% of total inflow and 56% of total outflow.

13. Population projection for the years 2020-2050 assumes escalation of unfavourable demographic tendencies in świętokrzyskie voivodship higher than the average in Poland. Their accumulation will lead to significant depopulation of the region and weakening of its population potential. The main factor will be drop in number of births (ultimately, up to 37% in comparison to 2020) which will result in the decrease in population twice as big as in Poland – by 20%, of which by 31% in urban areas and 12% in rural areas. The age structure of the inhabitants will worsen significantly and we will be one of the oldest regions in the demographic sense. The median age in urban areas will reach 61.5 years (highest in the country) and in rural areas 56.0 years (14th place).

Rozdział 1

Chapter 1

Ludność

Population

Sytuacja demograficzna województwa świętokrzyskiego pozostaje trudna. Efektem przemian demograficznych, jakich doświadczyło województwo świętokrzyskie po 1990 r. jest zarówno jego słaby potencjał demograficzny, jak i brak perspektyw stabilnego rozwoju demograficznego. Liczba mieszkańców województwa zmniejsza się corocznie, pogłębia się proces demograficznego starzenia się społeczeństwa poprzez ciągły spadek udziału osób młodych, a tym samym pogorszeniu ulega struktura wieku mieszkańców. Województwo od lat nie ma zagwarantowanej prostej zastępowalności pokoleń, tzn. sytuacji, gdy pokolenie dzieci zastępuje pokolenie rodziców. Tendencje te, ze zmiennym natężeniem, obserwowane są prawie we wszystkich powiatach województwa. Prognoza demograficzna w perspektywie 2050 r. zakłada pogłębienie niekorzystnych tendencji demograficznych w województwie.

Danych demograficznych dostarczają:

- bilanse stanu i struktury ludności na terenie gminy. Bilanse ludności sporządzane są dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu:
  - zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgonu) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
  - różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych (zameldowania i wymeldowania na pobyt czasowy z/do innych gmin);
- rejestry Ministerstwa Cyfryzacji — o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały;
- sprawozdawczość urzędów stanu cywilnego — o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- sprawozdawczość sądów - o prawomocnie orzeczonych rozwodach i separacjach.

1.1. Stan ludności

1.1. State of population

Województwo świętokrzyskie położone w środkowej części Polski, na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, zajmuje powierzchnię 11711 km², tj. 3,7% terytorium kraju. Na koniec 2019 r. ludność województwa świętokrzyskiego stanowiła podobnie jak rok wcześniej, 3,2% populacji ogólnopolskiej. W aspekcie obszarowym i ludnościowym województwo należy do najmniejszych. Powierzchniowo mniejsze jest tylko województwo opolskie, a mniej ludności mają województwa: lubuskie, opolskie oraz podlaskie.

W granicach administracyjnych funkcjonuje 13 powiatów ziemskich i 1 miasto na prawach powiatu (m. Kielce) oraz 102 gminy – z tego: 5 miejskich, 59 wiejskich oraz 38 miejsko-wiejskich.

W 2019 r. liczba gmin miejsko-wiejskich powiększyła się o 7, w wyniku nadania praw miejskich miejscowościom: Nowy Korczyn i Pacanów (w powiecie buskim), Opatowiec (w powiecie kazimierskim), Nowa Słupia i Pierzchnica (w powiecie kieleckim), Oleśnica i Szydłów (w powiecie staszowskim). Sieć osadniczą województwa tworzą 43 miasta oraz 3485 podstawowych miejscowości wiejskich (wieś i składowe).

Na obszarze województwa, zgodnie z Klasyfikacją Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych –

w skrócie NUTS (z francuskiego: Nomenclature des Unités territoriales statistiques; angielski: Classification of Territorial Units for Statistics, nazywana także Nomenclature of Territorial Units for Statistics), utworzone zostały podregiony:

- kielecki grupujący powiaty: kielecki, konecki, ostrowiecki, skarżyski, starachowicki oraz miasto na prawach powiatu Kielce,
- sandomiersko-jędrzejowski, w skład którego wchodzi powiaty: buski, jędrzejowski, kazimierski, opatowski, pińczowski, sandomierski, staszowski i włoszczowski.

Województwo świętokrzyskie to region przemysłowo-rolniczy. Obserwowany w ostatnich dekadach spadek potencjału gospodarczego warunkujący czynniki społeczno-ekonomiczne wpłynęły bezpośrednio na pogorszenie sytuacji demograficznej regionu, tj. stanu i struktury wiekowej ludności oraz natężenia migracji. Nadal jednak zauważalny jest podział na część północną, wcześniej silnie uprzemysłowioną oraz południową, w której zawsze dominowały gospodarstwa rolne. Taka struktura gospodarki ma z kolei ścisły związek z koncentracją mieszkańców.

Od lat z roku na rok stan populacji województwa świętokrzyskiego zmniejszał się, by w końcu 2019 r. osiągnąć 1234,0 tys. osób. Biorąc pod uwagę tylko ostatnie pięciolecie ubytki ludności pogłębiały się regularnie o 0,1 p.proc. w skali roku (od 0,3% w 2016 r. do 0,6% w 2019 r.).

Tablica 1.

Ludność

Stan w dniu 31 grudnia

Table 1.

Population

As of 31st December

Lata Years	Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	1257179	613217	643962	561219	266396	294823	695960	346821	349139
2016	1252900	610944	641956	558422	264913	293509	694478	346031	348447
2017	1247732	608515	639217	556176	263867	292309	691556	344648	346908
2018	1241546	605341	636205	556952	264028	292924	684594	341313	343281
2019	1233961	601664	632297	560152	265538	294614	673809	336126	337683
w odsetkach in percent									
2015	100,0	100,0	100,0	44,6	43,4	45,8	55,4	56,6	54,2
2016	100,0	100,0	100,0	44,6	43,4	45,7	55,4	56,6	54,3
2017	100,0	100,0	100,0	44,6	43,4	45,7	55,4	56,6	54,3
2018	100,0	100,0	100,0	44,9	43,6	46,0	55,1	56,4	54,0
2019	100,0	100,0	100,0	45,4	44,1	46,6	54,6	55,9	53,4
przyrost / ubytek liczby ludności na 1000 mieszkańców increase / decrease of population per 1000 inhabitants									
2015	-4,8	-5,6	-3,9	-4,7	-5,9	-3,6	-4,8	-5,4	-4,3
2016	-3,4	-3,7	-3,1	-5,0	-5,6	-4,5	-2,1	-2,3	-2,0
2017	-4,1	-4,0	-4,3	-4,0	-3,9	-4,1	-4,2	-4,0	-4,4
2018	-5,0	-5,2	-4,7	1,4	0,6	2,1	-10,2	-9,8	-10,6
2019	-6,1	-6,1	-6,2	5,7	5,7	5,7	-16,0	-15,4	-16,6

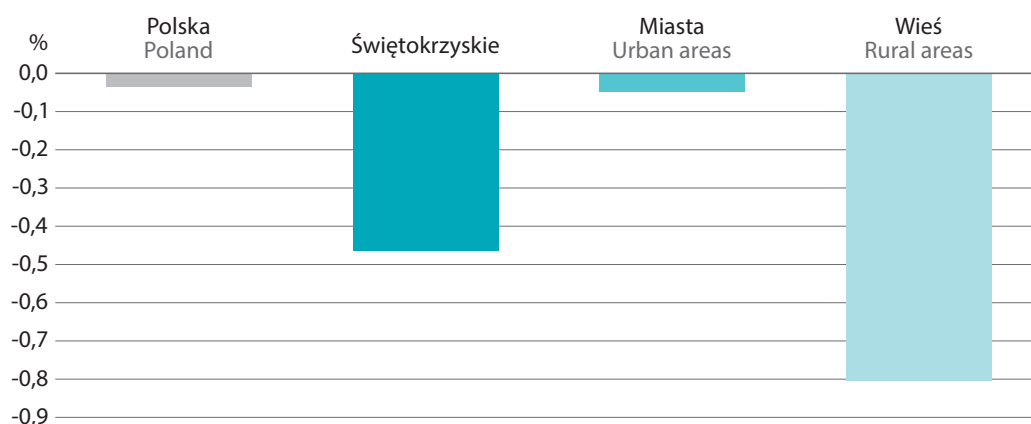
Depopulacja województwa świętokrzyskiego stanowi wynik niekorzystnego kształtowania się podstawowych czynników demograficznych, tj. ruchu naturalnego oraz migracji ludności. Utrzymujący się w latach 2015-2019 ujemny przyrost naturalny w połączeniu z ubytkami migracyjnymi spowodował spadek liczby ludności województwa o 1,8% (o 23,2 tys. osób). Skala tego spadku była najwyższą w kraju, podczas gdy 2. i 3. lokatę zajęły województwa łódzkie oraz lubelskie, gdzie liczebność ludności zmniejszyła się odpowiednio o 1,6% i 1,5%. Na przeciwległym biegunie uplasowały się województwa, które odnotowały przyrosty, tj.: pomorskie (o 1,6%), mazowieckie (o 1,4%), małopolskie (o 1,1%) i wielkopolskie (o 0,7%). W analogicznym okresie populacja Polski zmniejszyła się o 0,1% do 38382,6 tys. osób. Jeszcze do 2017 r. w województwie świętokrzyskim większy ubytek ludności obserwowano w miastach, ale zmiany administracyjne polegające na utworzeniu w 2018 r. trzech nowych miast (z łączną liczbą 5,3 tys. mieszkańców), a w 2019 r. kolejnych siedmiu, które zamieszkiwało 7,9 tys. osób, zmieniły wcześniejsze prawidłowości. W efekcie w ostatnim pięcioleciu liczebność społeczności miejskiej województwa zmniejszyła się o 0,2% (o 1,1 tys. osób) do 560,2 tys., natomiast wiejskiej – spadła o 3,2% (o 22,2 tys. osób) do 673,8 tys. W tym samym okresie populacja mężczyzn zmniejszyła się o 1,9% (o 11,6 tys. osób) do 601,7 tys., podczas gdy kobiet – zmalała o 1,8% (o 11,7 tys. osób) do 632,3 tys.

Na poziomie lokalnym proces depopulacji w województwie świętokrzyskim objął 13 powiatów (w tym miasto Kielce), a szczególnie wyraźnie zarysował się w powiatach: skarżyskim (o 4,0%), opatowskim (o 3,2%), ostrowieckim (o 3,1%) i koneckim (o 3,0%). Jedynym powiatem, w którym nie odnotowano ubytku ludności był powiat kielecki, gdzie w okresie 2015-2019 liczba mieszkańców wzrosła o 1,3%, co w głównej mierze stanowiło efekt napływu mieszkańców z Kielc.

Na 102 gminy spadek liczby ludności odnotowano w 89 jednostkach w granicach 0,1% - 4,9%, przy czym największy ubytek miał miejsce w gminach: Stąporków (o 4,9%), Zawichost (o 4,8%), Działoszyce (o 4,7%), Moskorzew (o 4,7%), Tarłów (o 4,5%), Skarżysko Kamienna (o 4,4%), Bałtów (o 4,3%), Bejsce (o 4,2%), Łączna (o 4,2%), Lipnik (o 4,1%). W gminie Mniów liczba ludności nie spadła znacząco, a w pozostałych 12 gminach odnotowano wzrost liczby ludności od 0,2% do 6,0%, przy czym największy w gminach: Morawica (o 6,0%), Masłów (o 4,3%), Górnio (o 4,2%), Strawczyn (o 3,5%), Miedziana Góra (o 3,3%), Sitkówka Nowiny (o 2,6%). Spośród 12 gmin, w których odnotowano wzrost liczebności ludności 11 należało do powiatu kieleckiego.

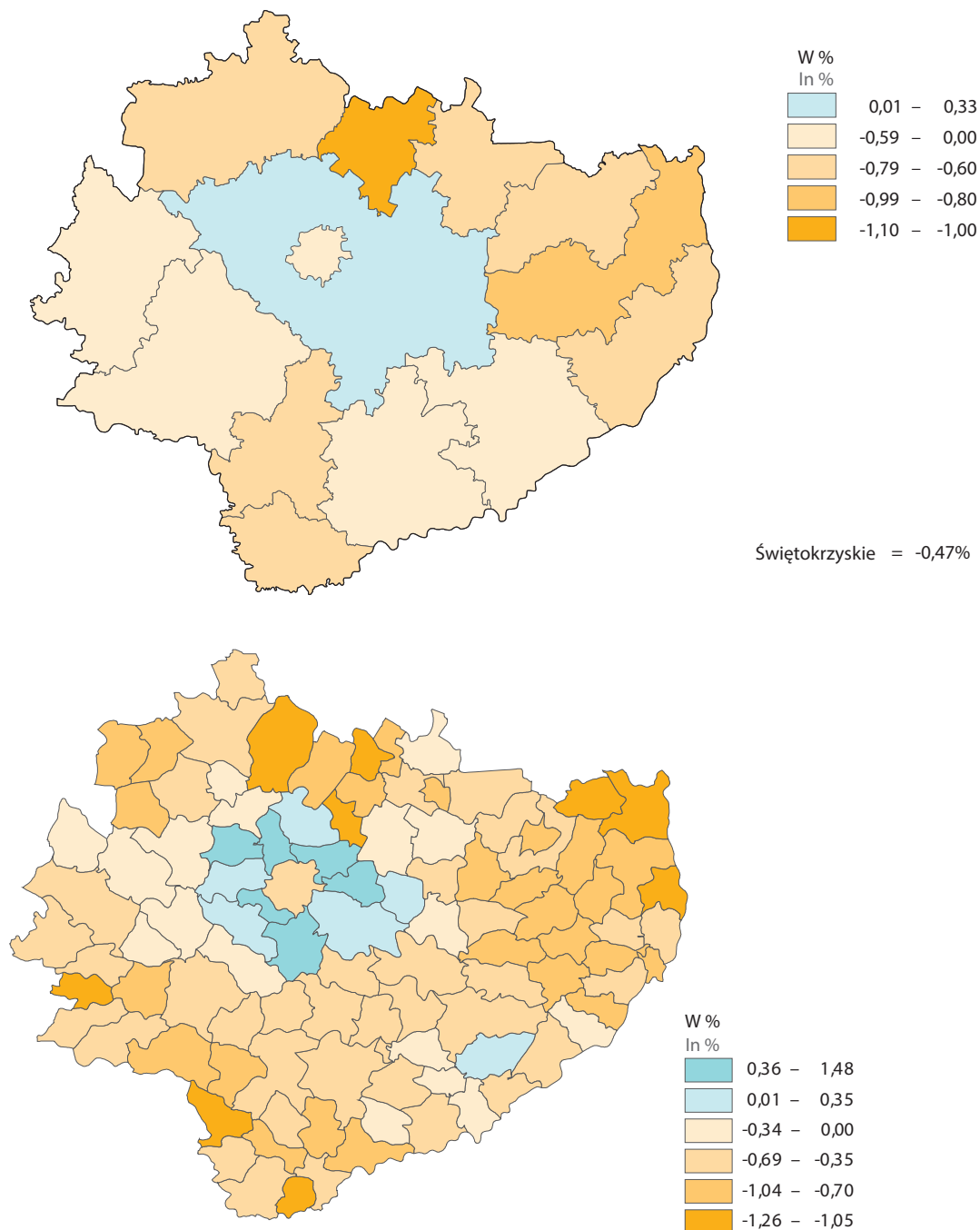
Istotna jest nie tylko skala zmian, jakim podlegała populacja województwa świętokrzyskiego, ale i ich tempo. Na przestrzeni lat 2016-2019 średnioroczna stopa ubytku ludności w województwie świętokrzyskim osiągnęła 0,47%, co oznacza, że na każde 10 tys. ludności co rok ubywało przeciętnie 47 osób, przy czym szybciej malała liczebność mieszkańców obszarów wiejskich (81 osób/ 10 tys. zamieszkałych na obszarach wiejskich) niż miast (5 osób/ 10 tys. zamieszkałych w miastach). Subpopulacja mężczyzn malała w tempie 47 osób/ 10 tys. mężczyzn, a kobiet 46 osób/ 10 tys. kobiet.

Wykres 1. Średnioroczna stopa ubytku ludności w latach 2016-2019
Chart 1. Annual average loss rate of population in 2016-2019

W latach 2016-2019 tempo spadku liczebności populacji w województwie świętokrzyskim było najwyższe w kraju. W Polsce w tym samym okresie ubywały średnio 4 osoby na 10 tys. ludności. Oprócz świętokrzyskiego w grupie województw z malejącym stanem ludności znalazło się jedenaście województw, przy czym znaczące stopy ubytku odnotowały: łódzkie (minus 0,39%), lubelskie (minus 0,37%), opolskie (minus 0,34%), warmińsko-mazurskie (minus 0,30%) i śląskie (minus 0,29%). Z kolei na przeciwnym biegunie z wysoką stopą przyrostu uplasowały się odpowiednio województwa: pomorskie (plus 0,39%), mazowieckie (plus 0,34%), małopolskie (plus 0,28%) i wielkopolskie (plus 0,17%).

Mapa 2. Średnioroczna stopa przyrostu/ ubytku ludności w latach 2016-2019
Map 2. Annual average growth/ loss rate of population in 2016-2019

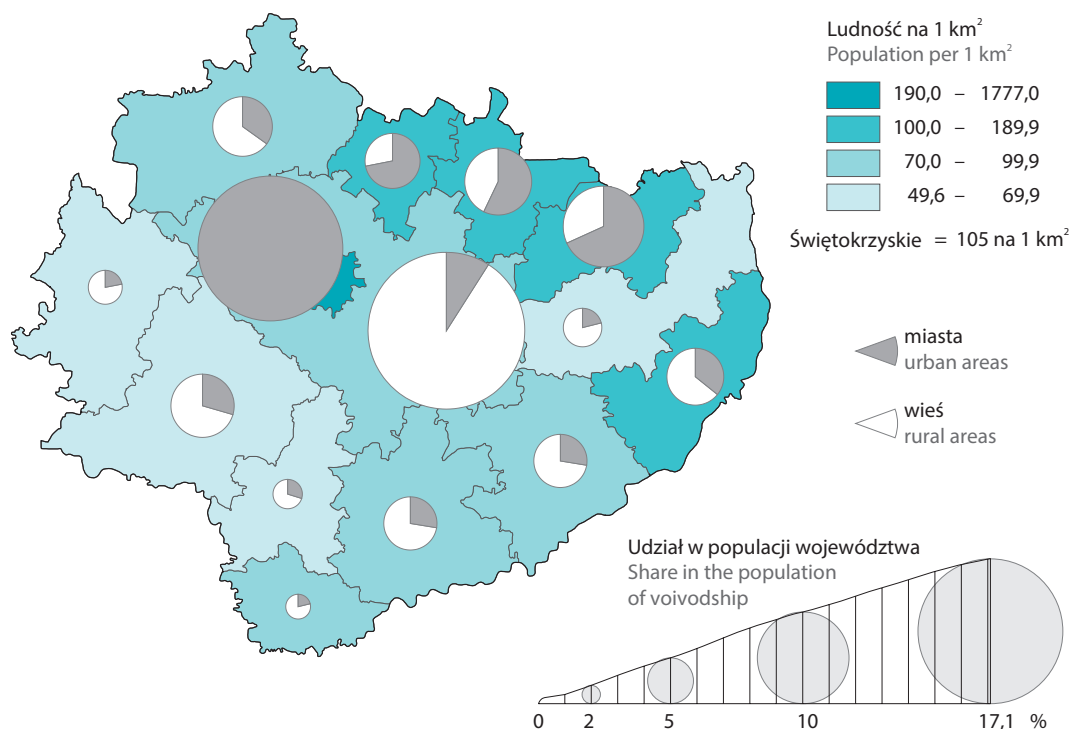
Na poziomie lokalnym w województwie świętokrzyskim najszybciej zmniejszała się populacja zamieszkująca powiaty: skarżyski, opatowski, ostrowiecki i konecki, gdzie średnioroczne tempo ubytku liczebności ludności osiągnęło odpowiednio: 100, 81, 78 i 76 osób na każde 10 tys. ludności powiatu. Liczebność ludności wzrastała jedynie w powiecie kieleckim w tempie 33 osoby/ 10 tys. ludności. Na 102 gminy w 89 jednostkach, które odnotowały spadek liczebności ludności tempo ubytku wahało się od 1 osoby do 126 osób na każde 10 tys. mieszkańców gminy. Najszybciej zmniejszała się populacja zamieszkująca gminy: Stąporków (126 osób/ 10 tys.), Zawichost (123 osób/ 10 tys.), Działoszyce (120 osób/ 10 tys.), Moskorzew (120 osób/ 10 tys.), Tarłów (115 osób/ 10 tys.), Skarżysko Kamienna (111 osób/ 10 tys.), Bałtów (110 osób/ 10 tys.), Bejsce (108 osób/ 10 tys.), Łączna (106 osób/ 10 tys.), Lipnik (104 osób/ 10 tys.), Nowy Korczyn (100 osób/ 10 tys.). W gminie Mniów stopa ubytku była nieznaczna. W pozostałych 78 gminach tempo ubytku nie przekraczało 100 osób/ 10 tys. ludności. Najszybciej przybywało mieszkańców w gminach: Morawica (148 osób/ 10 tys.), Masłów (107 osób/ 10 tys.) i Górnio (103 osób/ 10 tys.). W pozostałych 9 gminach tempo przyrostu wahało się od 4 do 87 osób/ 10 tys. ludności.

Mapa 3. Ludność według powiatów w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 3. Population by powiats in 2019

As of 31st December

Poziom urbanizacji w województwie świętokrzyskim wyraźnie odbiega od średniej krajowej oscylującej wokół 60% i do 2014 r. corocznie ulegał niewielkiemu zmniejszeniu, co pozostawało zgodne z ogólnopolską tendencją przemieszczania się ludności z większych ośrodków miejskich poza ich obrzeża. Następnie w latach 2015-2017 wskaźnik urbanizacji pozostał na poziomie z 2014 r. (44,6%). W ostatnich dwóch latach w efekcie zmian administracyjnych wzrósł w 2018 r. do 44,9% a w 2019 r. osiągnął 45,4%. Nie zmieniło to faktu, że po województwie podkarpackim, świętokrzyskie pozostaje najsłabiej zurbanizowanym obszarem w kraju. Wyższy udział mieszkańców ośrodków miejskich cechował północną i centralną część województwa, tj. podregion kielecki, gdzie poziom urbanizacji w 2019 r. wyniósł 55,4%.

Do najsilniej zurbanizowanych powiatów podregionu kieleckiego należą: skarżyski, ostrowiecki i starachowicki, gdzie w 2019 r. mieszkańcy miast stanowili odpowiednio: 71,9%, 68,2% i 57,1%. Co ciekawe do podregionu kieleckiego należy również najsłabiej zurbanizowany powiat, jakim jest kielecki, gdzie ludność miast stanowiła jedynie 9,0%. W podregionie kieleckim zlokalizowane są największe ośrodki miejskie województwa. Miasto Kielce będące stolicą województwa, stale podlegające wyludnianiu, zamieszkiwało w 2019 r. 194,9 tys. osób, stanowiąc 15,8% ogółu ludności województwa świętokrzyskiego. Pozostałe, znaczące ośrodki miejskie skupiały odpowiednio: Ostrowiec Świętokrzyski – 5,5% ogółu ludności województwa, Starachowice – 3,9%, Skarżysko-Kamienna – 3,6%. W 2 największych miastach, liczących powyżej 50 tys. ludności, zamieszkiwało łącznie 263,2 tys. osób, tj. 21,3% województwa. Podregion sandomiersko-jędrzejowski cechował niski udział mieszkańców ośrodków miejskich (w 2019 r. – 29,4%), w tym szczególnie powiaty: opatowski (21,1%), kazimierski (21,2%), oraz włoszczowski (22,0%). Największy ośrodek miejski tego podregionu stanowił Sandomierz, gdzie w 2019 r. zamieszkiwało 1,9% ludności województwa.

Ludność na terenie województwa nie jest rozmieszczona równomiernie, o czym przesądzają zarówno warunki przyrodniczo-geograficzne, jak i społeczno-gospodarcze. Świętokrzyskie jest jednym ze słabiej zaludnionych województw w kraju. Na 1 km² powierzchni ogólnej województwa w 2019 r. przypadało 105 osób (w kraju 123 osoby), podczas gdy w 2015 r. – 107. Wskaźnik ten charakteryzował się jednak znacznym zróżnicowaniem terytorialnym. Podregion kielecki, grupujący centralne i północne obszary uprzemysłowione, był ponad dwukrotnie gęściej zaludniony niż podregion sandomiersko-jędrzejowski, który obejmuje rolnicze południe województwa (odpowiednio 151 osób/1 km² wobec 71). Do wysokiego poziomu w podregionie kieleckim przyczyniło się m.in. m. Kielce, w którym wskaźnik wyniósł 1777 osób/1 km² (w 2015 r. - 1806 osób/1 km²). Powiatami ziemskimi o dużej gęstości zaludnienia były: skarżyski (187 osób/1 km²), ostrowiecki (177 osób/1 km²) oraz starachowicki (171 osób/1 km²). Z kolei najmniejsze zagęszczenie wystąpiło w powiatach: włoszczowskim (50 osób/1 km²), opatowskim (57 osób/1 km²) i pińczowskim (64 osób/1 km²).

1.2. Struktura ludności

1.2. Structure of population

O strukturze danej populacji według płci i wieku decyduje kształtowanie się trendów w zakresie płodności i umieralności, a podstawowymi czynnikami określającymi tę strukturę są udział mężczyzn i kobiet w ogólnej liczbie ludności oraz wskaźnik feminizacji.

Wskaźnik feminizacji określa ile kobiet przypada na 100 mężczyzn.

W 2019 r. struktura ludności według płci nie uległa większym zmianom. Podobnie, jak w latach poprzednich, nieznacznie większość mieszkańców województwa świętokrzyskiego stanowiły kobiety, których udział kształtował się na poziomie 51,2%, przy czym ich przewaga występowała głównie w miastach (52,6% wobec 50,1% na obszarach wiejskich). Największy udział kobiet notowany jest w m. Kielce – w 2019 r. 53,2% (w 2015 r. – 53,0%).

Tablica 2. Wskaźnik feminizacji
 Stan w dniu 31 grudnia
Table 2. Feminization ratio
 As of 31st December

Grupy wieku Age groups	2015			2019		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Ogółem Total	105	111	101	105	111	100
0-17 lat 0-17 years	95	94	95	95	95	95
18-19	98	99	97	94	93	94
20-24	96	96	96	96	96	96
25-29	92	95	90	94	96	93
30-34	93	96	90	91	95	89
35-39	93	96	92	93	97	90
40-44	94	98	92	94	97	92
45-49	98	106	92	97	101	93
50-54	99	113	89	100	108	93
55-59	103	119	90	103	117	93
60-64	110	125	96	108	123	95
65 i więcej 65 and more	156	156	156	149	154	143

W 2019 r. województwo świętokrzyskie (wraz z podlaskim i pomorskim) ze wskaźnikiem feminizacji 105 należało do najsłabiej sfeminizowanych w kraju (107) po podkarpackim (104) i warmińsko-mazurskim (104).

Na poziomie lokalnym słabiej sfeminizowany był podregion sandomiersko-jędrzejowski (103) niż kielecki (107). Najwyższy wskaźnik feminizacji odnotowano w Kielcach (113), najniższy natomiast w powiatach: włoszczowskim (100) oraz kieleckim i opatowskim (po 101). Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn, wyraźniejsza była w miastach, gdzie wskaźnik osiągnął wartość 111 wobec 100 na wsi.

Wskaźnik feminizacji zauważalnie rośnie wraz ze wzrostem wieku ludności, co jest konsekwencją nadumieralności mężczyzn i różnicowania parametrów trwania życia – kobiety osiągające wiek 60 lat mają przed sobą średnio o 5 lat więcej dalszego trwania życia niż mężczyźni. Granicą, powyżej której zaznacza się w populacji ogółem zdecydowana przewaga kobiet jest ukończenie 55 roku życia. Średnio w grupie osób w wieku 55+ na 100 mężczyzn przypadało 129 kobiet. Przy wydzieleniu starszych roczników wskaźnik feminizacji znacząco wzrastał, tj. w grupie osób 65+ wyniósł 149, w grupie 75+ osiągnął 197, a w grupie 85+ ukształtował się na poziomie 261. Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, w miastach przewaga rozpoczynała się już w grupie wiekowej 45–49 lat, podczas gdy na wsi widoczna była od przedziału 65 lat i więcej.

Podobnie, jak w kraju, ludność województwa świętokrzyskiego starzeje się z każdym rokiem. Proces starzenia się społeczeństwa przedstawiają nałożone na siebie piramidy wieku dla lat 2015 i 2019. Dają obraz zmian, jakie zaszły w strukturze wieku ludności województwa. Piramida ta coraz bardziej przypomina wrzeczono z wąską podstawą. Taki kształt jest charakterystyczny dla społeczeństw regresywnych, tj. społeczeństw starych i silnie starzejących się, w których spada liczba urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu się przeciętnej długości życia. W typie tym coraz większy staje się udział ludności w starszym wieku przy jednoczesnym zmniejszaniu się udziału dzieci i młodzieży.

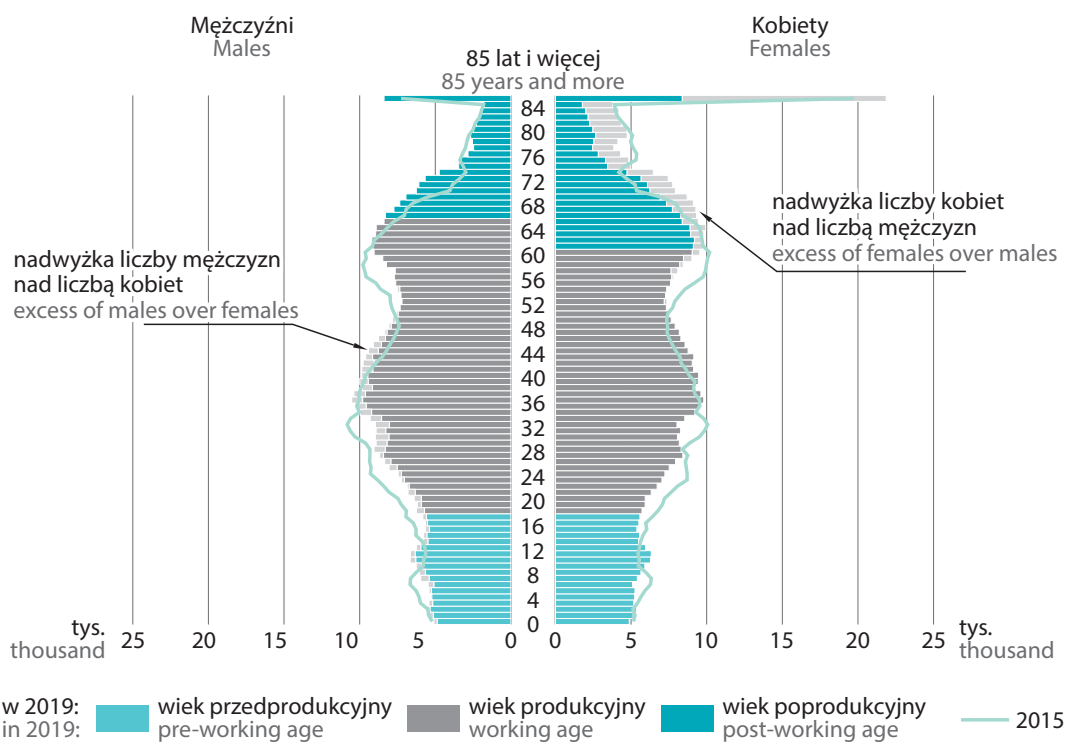

Wykres 2. Piramida wieku ludności w latach 2015 i 2019

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 2. Age pyramid of population in 2015 and 2019

As of 31st December

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Tablica 3. Mediana wieku ludności według płci

Stan w dniu 31 grudnia

Table 3. Median population age by sex

As of 31st December

Lata Years	Ogółem Total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
2015	41,0	39,2	43,1	42,9	40,3	45,8	39,6	38,4	41,0
2016	41,4	39,7	43,4	43,2	40,7	46,1	40,0	38,8	41,3
2017	41,8	40,1	43,8	43,6	41,2	46,5	40,4	39,2	41,7
2018	42,2	40,5	44,1	44,0	41,6	46,8	40,7	39,5	42,1
2019	42,7	40,9	44,6	44,5	42,1	47,2	41,1	39,9	42,4

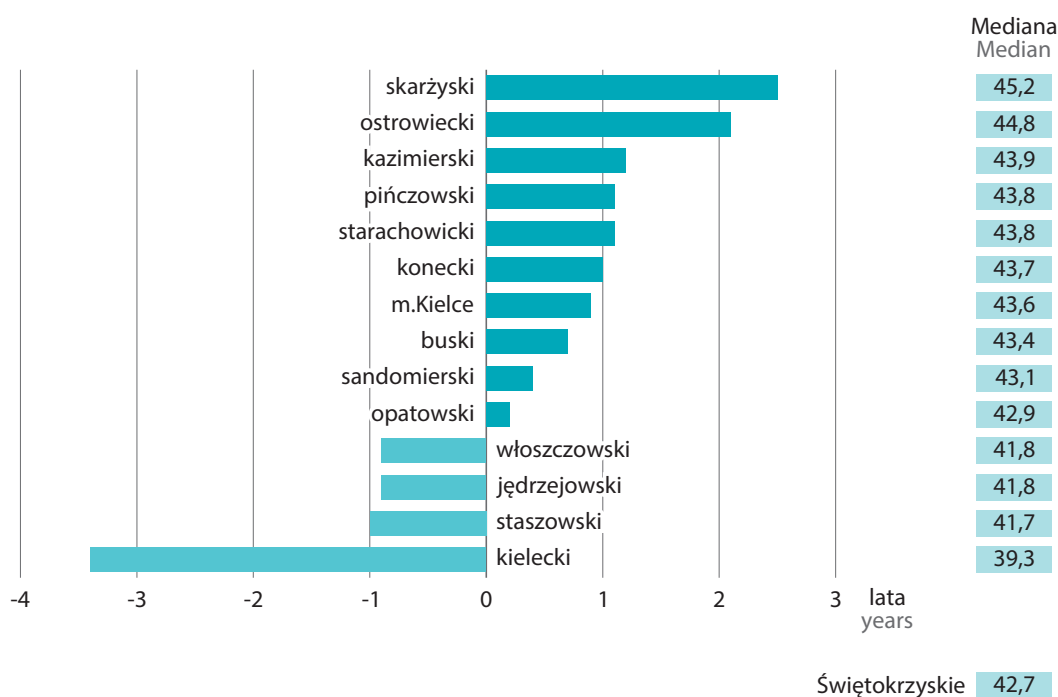
Starzenie się mieszkańców województwa świętokrzyskiego potwierdza przesuwanie się co rok mediany wieku, niezależnie od płci i miejsca zamieszkania, choć subpopulacje mężczyzn oraz mieszkańców obszarów wiejskich są młodsze. W 2019 r. połowa populacji województwa świętokrzyskiego ukończyła już 42,7 lat (w 2015 r. 41,0 lata). Na przestrzeni lat 2015-2019 mediana wieku mężczyzn przesunęła się z 39,2 do 40,9 lat, podczas gdy kobiet z 43,1 do 44,6 lat, natomiast na wsi z 39,6 do 41,1 lat i w miastach z 42,9 do 44,5.

W ujęciu terytorialnym demograficzne starzenie się mieszkańców przebiegało z różną dynamiką. Wysoką stymulowała przede wszystkim niska aktywność gospodarcza związana z brakiem perspektyw na przyszłość. W takiej sytuacji znalazły się powiaty dawniej przemysłowe, obecnie przechodzące regres: skarżyski, ostrowiecki i starachowicki. Innym przyczynkiem pozostawało słabe zaludnienie obszarów rolniczych, jak w powiatach: pińczowskim, kazimierskim i koneckim. Najmłodsza populacja zamieszkiwała powiat kielecki otaczający stolicę regionu, gdzie odnotowano w 2019 r. najniższą medianę (39,3 lata), a najstarsza – powiat skarżyski gdzie mediana była największa (45,2 lata).

Wykres 3. Odchylenia względne mediany wieku ludności od przeciętnej w województwie w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 3. Relative deviations of the median age of population from the average in voivodship in 2019
As of 31st December

Przemiany związane ze strukturą wieku populacji są istotnym elementem procesów ludnościowych. Struktura ta stanowi bowiem wypadkową uwarunkowań demograficznych i gospodarczych regionu, oddziałujących bezpośrednio na ruch naturalny i migracje ludności. Kumulacja niekorzystnych czynników w województwie świętokrzyskim spowodowała przyspieszenie w stosunku do innych województw procesu demograficznego starzenia się społeczeństwa. W 2019 r. nastąpił dalszy spadek odsetka dzieci i młodzieży przy jednoczesnym wzroście udziału osób starszych.

Z punktu widzenia wpływu sytuacji demograficznej na rynek pracy szczególne znaczenie mają osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), stanowiące przyszłościowy potencjał demograficzny, tj. źródło przewidywanych zasobów pracy. W stosunku do stanu na koniec 2015 r. liczebność osób, które nie ukoń-

czyły 18 roku życia zmniejszyła się o 3,9% do 203,4 tys. osób (w kraju – wzrosła o 0,7% do 694,9 tys. osób). Proces ten wyraźniej zaznaczył się na obszarach wiejskich, gdzie liczebność dzieci i młodzieży zmniejszyła się o 6,0% do 118,1 tys. osób, podczas na terenach miejskich spadła się 0,9% do 85,3 tys. osób.

Tablica 4. Ludność w wieku przedprodukcyjnym

Stan w dniu 31 grudnia

Table 4. Pre-working age population

As of 31st December

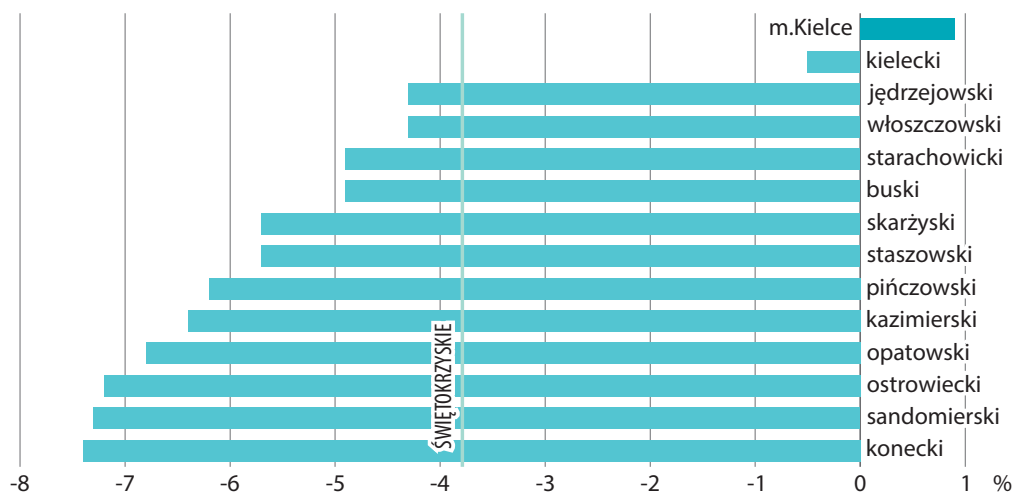
Lata Years	Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- -czyźni males	kobiety females	razem total	męż- -czyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	211695	108712	102983	86028	44309	41719	125667	64403	61264
2016	209086	107248	101838	85297	43913	41384	123789	63335	60454
2017	207297	106317	100980	84815	43675	41140	122482	62642	59840
2018	205584	105474	100110	85059	43726	41333	120525	61748	58777
2019	203418	104214	99204	85288	43761	41527	118130	60453	57677
w odsetkach in percent									
2015	100,0	100,0	100,0	40,6	40,8	40,5	59,4	59,2	59,5
2016	100,0	100,0	100,0	40,8	40,9	40,6	59,2	59,1	59,4
2017	100,0	100,0	100,0	40,9	41,1	40,7	59,1	58,9	59,3
2018	100,0	100,0	100,0	41,4	41,5	41,3	58,6	58,5	58,7
2019	100,0	100,0	100,0	41,9	42,0	41,9	58,1	58,0	58,1
w % ogółu ludności in % of total population									
2015	16,8	17,7	16,0	15,3	16,6	14,2	18,1	18,6	17,5
2016	16,7	17,6	15,9	15,3	16,6	14,1	17,8	18,3	17,3
2017	16,6	17,5	15,8	15,2	16,6	14,1	17,7	18,2	17,2
2018	16,6	17,4	15,7	15,3	16,6	14,1	17,6	18,1	17,1
2019	16,5	17,3	15,7	15,2	16,5	14,1	17,5	18,0	17,1

Rozpiętość zmian roczników przedprodukcyjnych w powiatach była wysoka – od ubytku o 7,4% w powiecie koneckim do wzrostu o 0,9% w m. Kielce. Największe straty odnotowano tradycyjnie, w powiatach słabo zaludnionych, o charakterze rolniczym (kazimierskim, koneckim, opatowskim i pińczowskim), ale także w podupadłych gospodarczo (ostrowieckim i sandomierskim).

Wykres 4. Przyrost/ubyték liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2015–2019 według powiatów

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 4. Increase/decrease of pre-working age population in 2015–2019 by powiats
As of 31st December

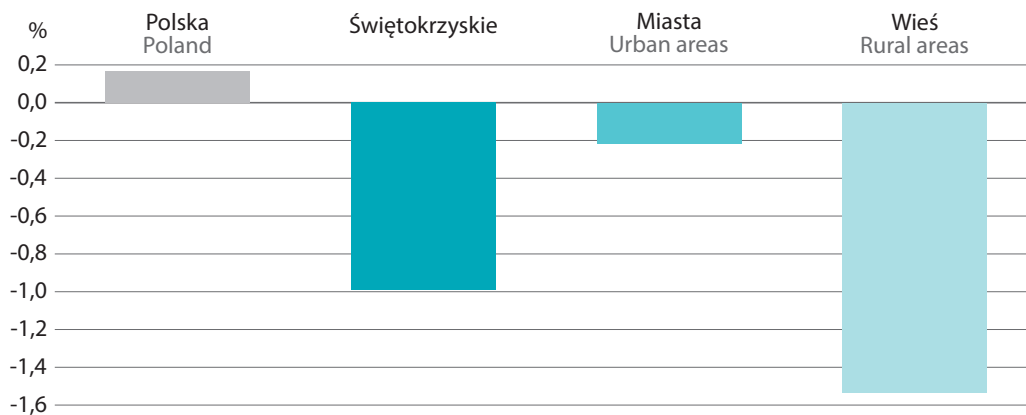
Na przestrzeni okresu 2016-2019 średnioroczne tempo ubytku liczebności osób w wieku przedprodukcyjnym było zróżnicowane terytorialnie. O ile liczebność dzieci i młodzieży ogółem zmniejszała się w tempie 99 osób na 10 tys. ludność, to w miastach ubywały średnio 22 osoby na 10 tys. mieszkańców miast, a na obszarach wiejskich proces ten zachodził kilkukrotnie szybciej – ubywały średnio 154 osoby na 10 tys. mieszkańców wsi.

Wykres 5. Średnioroczna stopa przyrostu/ubytku ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2016-2019

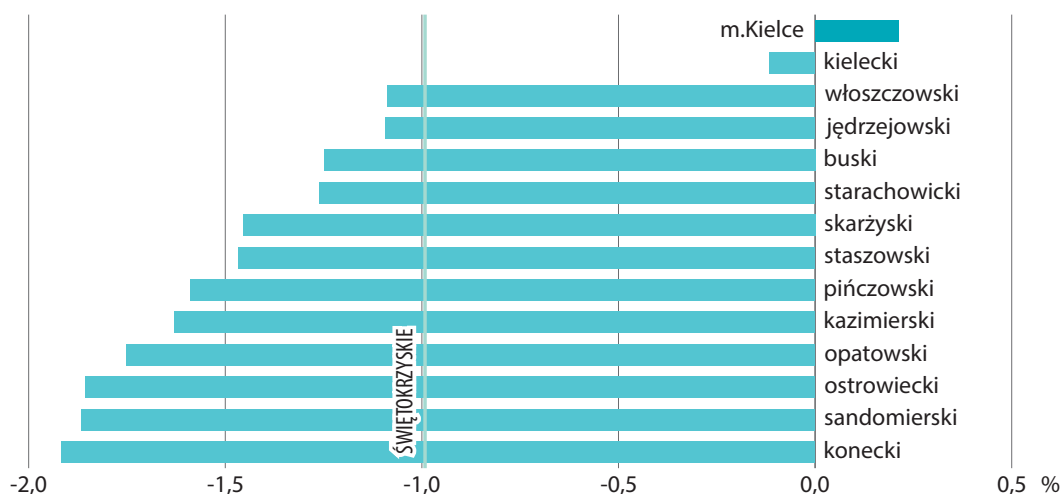
Chart 5. Annual average growth/loss rate of pre-working age population in 2016-2019

a) ogółem

a) total

b) według powiatów
b) by powiats

Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności województwa obniżył się na przestrzeni lat 2015-2019 z 16,8% do 16,5% (w Polsce wzrósł z 18,0% do 18,1%). Mniejszy odsetek niż w województwie świętokrzyskim dzieci i młodzież stanowiły jedynie w opolskim (16,0%). W miastach odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wyniósł 15,2% (w 2015 r. – 15,3%), podczas gdy na wsi – 17,5% (w 2015 r. – 18,1%).

Tablica 5. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 5. Structure of pre-working age population in 2019
As of 31st December

Grupy wieku Age groups	Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyź- ni males	kobiety females	razem total	mężczyź- ni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
Ogółem Total	203418	104214	99204	85288	43761	41527	118130	60453	57677
0–6 lat	73846	37719	36127	31330	15992	15338	42516	21727	20789
7–12	73374	37821	35553	30763	15858	14905	42611	21963	20648
13–15	33627	17203	16424	13936	7200	6736	19691	10003	9688
16–17 lat	22571	11471	11100	9259	4711	4548	13312	6760	6552
w odsetkach in percent									
Ogółem Total	100,0	100,0	100,0	41,9	42,0	41,9	58,1	58,0	58,1
0–6 lat	100,0	100,0	100,0	42,4	42,4	42,5	57,6	57,6	57,5
7–12	100,0	100,0	100,0	41,9	41,9	41,9	58,1	58,1	58,1
13–15	100,0	100,0	100,0	41,4	41,9	41,0	58,6	58,1	59,0
16–17 lat	100,0	100,0	100,0	41,0	41,1	41,0	59,0	58,9	59,0

Najlichniesze roczniki wśród osób do 17 roku życia stanowili 10 i 11-latkowie (po 6,4% wobec odpowiednio 5,3% i 5,2% w 2015 r.), a następnie 9 i 12-latkowie (po 6,0% wobec po 5,3% w 2015 r.). Najmniej liczne były osoby najmłodsze, tj. niemowlęta, stanowiące podobnie jak w 2015 r. 4,9% osób w wieku przedprodukcyjnym oraz dzieci w wieku 1 – 6 lat z wyłączeniem 2-latków (po 5,2% wobec od 5,1% do 6,1% w 2015 r.).

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku, drugą istotną, obok najmłodszych, jest populacja ludności w wieku aktywności zawodowej (kobiety 18–59 lat, mężczyźni 18–64 lata) stanowiąca potencjalne zasoby pracy. W relacji do stanu na koniec 2015 r. liczebność osób w wieku produkcyjnym uległa ograniczeniu o 5,4% do 738,6 tys. osób (w Polsce – spadła o 4,1% do 23025,9 tys. osób). W miastach liczebność subpopulacji w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 5,7% do 326,0 tys. osób, podczas gdy na wsi spadła o 5,2% do 412,6 tys. osób.

Na przestrzeni lat 2016-2019 zbiorowość osób w wieku produkcyjnym w województwie świętokrzyskim zmniejszała się w tempie 138 osób na każde 10 tys. ludności, ale proces ten postępował szybciej na terenach miejskich, gdzie liczebność osób w wieku produkcyjnym spadała w tempie 145 osób na 10 tys. mieszkańców miast, podczas gdy na wsi – spadek odbywał się w tempie 132 osoby na 10 tys. mieszkańców.

W relacji do stanu na koniec 2015 r. udział tej grupy w ludności ogółem zmniejszył się o 2,2 p.proc. i na koniec 2019 r. wyniósł 59,9% (w kraju – spadł o 2,4 p.proc. do 60,0%). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, podobnie jak w przypadku osób w wieku przedprodukcyjnym, wyższy udział pomimo spadku odnotowano na wsi. Na przestrzeni lat 2015-2019 odsetek osób w wieku produkcyjnym w miastach zmniejszył się o 3,4 p.proc. do 58,2%, a na wsi spadł o 1,2 p.proc. do 61,2%.

Tablica 6. Ludność w wieku produkcyjnym

Stan w dniu 31 grudnia

Table 6.

Working age population

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Męż- -czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- -czyźni males	kobiety females	razem total	męż- -czyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	780879	420239	360640	345659	181816	163843	435220	238423	196797
2016	771967	416070	355897	339019	178878	160141	432948	237192	195756
2017	761754	411193	350561	332950	176246	156704	428804	234947	193857
2018	750537	405439	345098	328522	174230	154292	422015	231209	190806
2019	738618	399653	338965	325990	173354	152636	412628	226299	186329
wiek mobilny mobility age	456347	235787	220560	198772	101483	97289	257575	134304	123271
wiek niemobilny immobility age	282271	163866	118405	127218	71871	55347	155053	91995	63058

Tablica 6. Ludność w wieku produkcyjnym (dok.)

Stan w dniu 31 grudnia

Table 6. Working age population (cont.)

As of 31st December

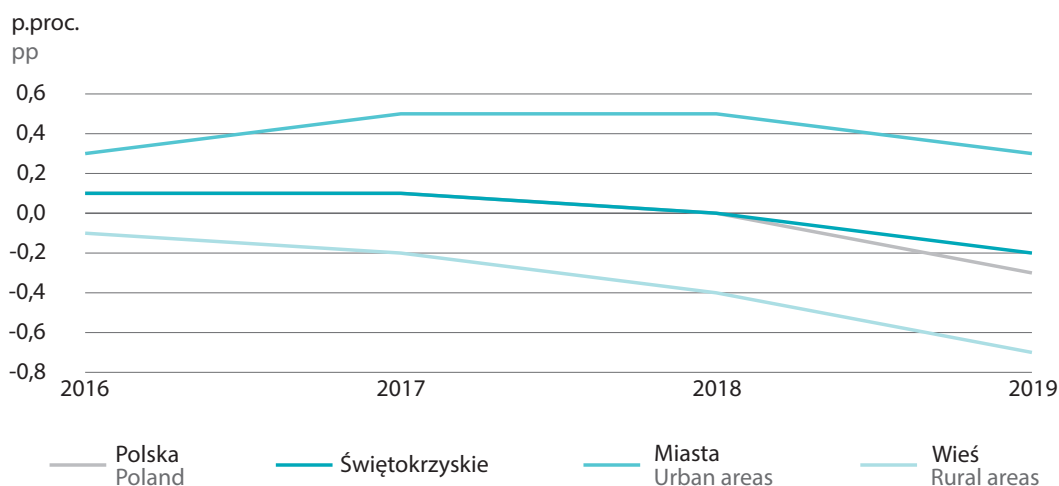
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Męż- -czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- -czyźni males	kobiety females	razem total	męż- -czyźni males	kobiety females
w odsetkach in percent									
Ludność ogółem Population	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym w wieku: of which at age:									
produkcyjnym working,	59,9	66,4	53,6	58,2	65,3	51,8	61,2	67,3	55,2
mobilnym mobility	37,0	39,2	34,9	35,5	38,2	33,0	38,2	40,0	36,5
niemobilnym immobility	22,9	27,2	18,7	22,7	27,1	18,8	23,0	27,4	18,7
Ludność w wieku produkcyjnym Population at working age	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
mobilnym mobility	61,8	59,0	65,1	61,0	58,5	63,7	62,4	59,3	66,2
niemobilnym immobility	38,2	41,0	34,9	39,0	41,5	36,3	37,6	40,7	33,8

W interpretacji podażowej strony rynku pracy wyodrębnia się grupę osób w wieku mobilnym (18–44 lata) ze względu na największą elastyczność i zdolność przystosowania się do zmiennych warunków zapotrzebowania na siłę roboczą, tj.: zmianę stanowiska, miejsca zamieszkania i pracy czy przekwalifikowania się. Zmniejszanie jej odsetka jest zjawiskiem niekorzystnym, świadczącym o „starzeniu się” populacji pracujących, a tym samym ograniczeniu potencjału. Przyczyniają się do tego dwojakiego rodzaju zjawiska w obrębie grupy pracujących – przejście roczników najstarszych na emerytury i słabe zasilenie rocznikami młodymi. Narastanie tego procesu powoduje z jednej strony zmniejszanie się podaży pracy, a z drugiej - utrudnienia w systemie zabezpieczenia społecznego.

W okresie 2015-2019 w populacji ogółem województwa świętokrzyskiego odsetek osób w wieku mobilnym sukcesywnie malał, analogicznie z grupą produkcyjną – z 38,5% do poziomu 37,0% (w kraju – z 39,4% do 37,7%). Z kolei w zbiorowości w wieku produkcyjnym udział osób w wieku mobilnym zmniejszył się z 62,0% do 61,8% (w kraju – z 63,1% do 62,8%).

**Wykres 6. Zmiana udziału ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym (2015=100)
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 6. Change of share of mobility age population in working age population (2015=100)
As of 31st December

W ostatnim pięcioleciu liczba osób w wieku mobilnym przypadająca na 10 osób w wieku niemobilnym pozostała na poziomie 16 osób, przy czym na obszarach wiejskich wyniosła 17 osób a w miastach – 16. Biorąc pod uwagę klasyfikację według płci, zmiany proporcji odnotowano w subpopulacji mężczyzn, gdzie omawiany wskaźnik spadł o 1 osobę do 14. W przypadku kobiet proporcja osób w wieku mobilnym i niemobilnym nie uległa zmianie – relacja pozostała na poziomie 19 osób.

Udział osób w wieku mobilnym wśród osób w wieku produkcyjnym w poszczególnych powiatach oscylował w 2019 r. między 63,7% w powiecie kieleckim a 60,0% w skarżyskim. W grupie o udziale poniżej przeciętnej w województwie znalazło się dziewięć powiatów, co w perspektywie czasu oznacza dla nich szybsze zasilenie grup wiekowo najstarszych.

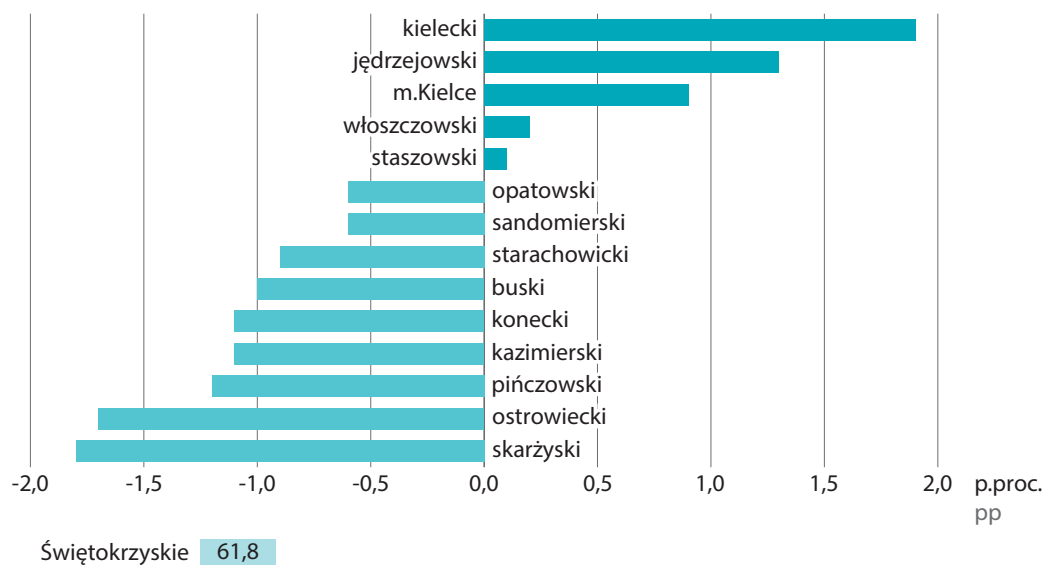

Wykres 7. Odchylenia względne udziału osób w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym od przeciętnej w województwie w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 7. Relative deviations of the share of mobility age population in working age population from the average in voivodship in 2019

As of 31st December

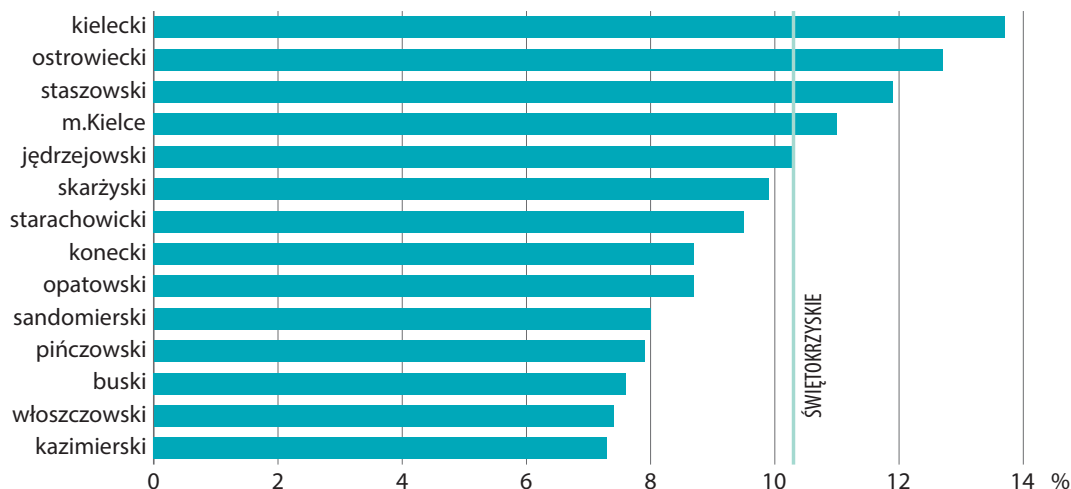
Zmiany obserwowane w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku świadczą o starzeniu się populacji województwa świętokrzyskiego – spadkowi udziałów osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym towarzyszy wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, tj. tych które z racji wieku zakończyły lub potencjalnie mogły zakończyć aktywność zawodową. Na przestrzeni lat 2015-2019 udział ten zwiększył się o 2,7 p.proc., do 23,7% i pozostał wyższy niż średniokrajowy – 21,9%. Wyższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym niż w województwie świętokrzyskim notowano tylko w łódzkim (24,3%).

Wykres 8. Przyrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2015–2019 według powiatów

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 8. Increase of post-working age population in 2015–2019 by powiats

As of 31st December

Na przestrzeni lat 2015-2019 liczebność osób w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się o 10,3% do 291,9 tys. osób (w kraju – wzrosła o 11,6% do 8407,9 tys. osób). Proces ten wyraźniej zaznaczył się na terenach miejskich, gdzie liczebność osób starszych zwiększyła się 14,9% do 148,9 tys. osób, podczas gdy na obszarach wiejskich wzrosła o 4,9% do 143,1 tys. osób.

Pomimo obserwowanego spadku udziału o 1,7 p.proc., kobiety nadal stanowiły większość omawianej zbiorowości (na koniec 2019 r. 66,5%). Liczebność subpopulacji kobiet w omawianym okresie wzrosła o 7,6% do 194,1 tys. osób, przy czym w miastach zwiększyła się o 12,5% a na wsi o 2,9%. Z kolei liczebność subpopulacji mężczyzn wzrosła o 16,1% do 97,8 tys. osób, przy czym w miastach o 20,2% a na wsi o 12,2%.

Tablica 7. Ludność w wieku poprodukcyjnym

Stan w dniu 31 grudnia

Table 7. Post-working age population

As of 31st December

Lata Years	Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- -czyźni males	kobiety females	razem total	męż- -czyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	264605	84266	180339	129532	40271	89261	135073	43995	91078
2016	271847	87626	184221	134106	42122	91984	137741	45504	92237
2017	278681	91005	187676	138411	43946	94465	140270	47059	93211
2018	285425	94428	190997	143371	46072	97299	142054	48356	93698
2019	291925	97797	194128	148874	48423	100451	143051	49374	93677

Tablica 7. Ludność w wieku poprodukcyjnym (dok.)

Stan w dniu 31 grudnia

Table 7. Post-working age population (cont.)

As of 31st December

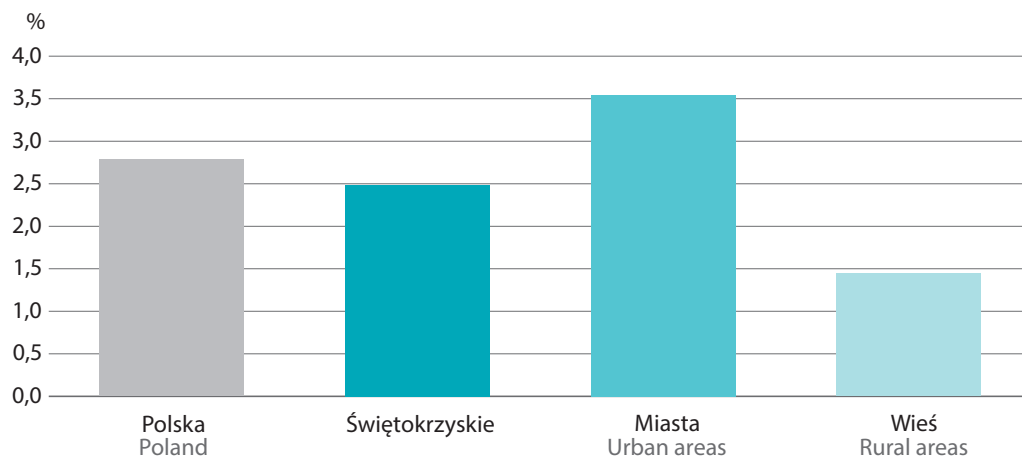
Lata Years	Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- -czyźni males	kobiety females	razem total	męż- -czyźni males	kobiety females
w odsetkach in percent									
2015	100,0	100,0	100,0	49,0	47,8	49,5	51,0	52,2	50,5
2016	100,0	100,0	100,0	49,3	48,1	49,9	50,7	51,9	50,1
2017	100,0	100,0	100,0	49,7	48,3	50,3	50,3	51,7	49,7
2018	100,0	100,0	100,0	50,2	48,8	50,9	49,8	51,2	49,1
2019	100,0	100,0	100,0	51,0	49,5	51,7	49,0	50,5	48,3
w % ogółu ludności in % of total population									
2015	21,0	13,7	28,0	23,1	15,1	30,3	19,4	12,7	26,1
2016	21,7	14,3	28,7	24,0	15,9	31,3	19,8	13,2	26,5
2017	22,3	15,0	29,4	24,9	16,7	32,3	20,3	13,7	26,9
2018	23,0	15,6	30,0	25,7	17,4	33,2	20,8	14,2	27,3
2019	23,7	16,3	30,7	26,6	18,2	34,1	21,2	14,7	27,7

Na przestrzeni ostatniego pięciolecia liczebność roczników poprodukcyjnych wzrosła we wszystkich powiatach, przy czym największe przyrosty odnotowano w powiatach: kieleckim (o 13,7%), ostrowieckim (o 12,7%), staszowskim (o 11,9%), m. Kielce (o 11,0%) i jędrzejowskim (o 10,3%). W pozostałych powiatach stopień wzrostu kształtował się poniżej 10%, a najniższy odnotowano w powiecie kazimierskim (o 7,3%).

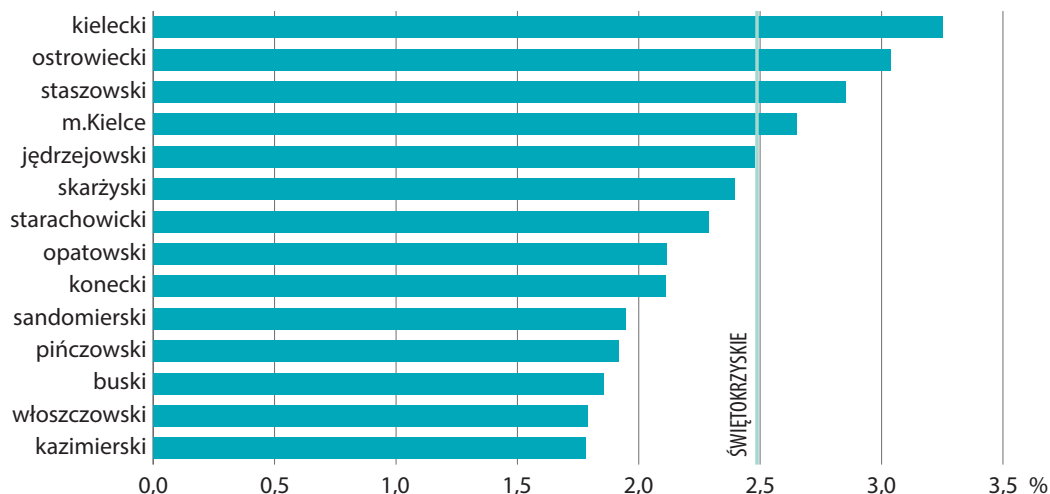
Na przestrzeni okresu 2016-2019 średnioroczne tempo przyrostu liczebności osób w wieku poprodukcyjnym było wyraźnie zróżnicowane w zależności od miejsca zamieszkania i płci. O ile liczebność osób starszych ogółem zwiększała się w tempie 249 osób na 10 tys. ludność, to w miastach przybywały średnio 354 osoby na 10 tys. mieszkańców miast, a na wsi proces ten zachodził wolniej – przybywało średnio 145 osób na 10 tys. mieszkańców terenów wiejskich. Ponadto subpopulacja mężczyzn powiększała się 2 razy szybciej niż kobiet (379 mężczyzn/ 10 tys. mężczyzn wobec 186 kobiet/ 10 tys. kobiet).

Wykres 9. Średnioroczna stopa przyrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2016-2019
 Chart 9. Annual average growth rate of post-working age population in 2016-2019

a) ogółem
 a) total

b) według powiatów
 b) by powiat

Poziom zaawansowania i dynamikę procesu starzenia się społeczeństwa prześledzić można również w biologicznych grupach wieku. Na przestrzeni lat 2015-2019 liczebność seniorów ogółem, tj. osób w wieku 65 lat i więcej wzrosła o 12,7% do 243,2 tys. osób, przy czym liczebność osób w wieku 65-69 lat zwiększyła się o 14,0%, a osób w wieku 70-74 lata wzrosła o 46,4%. Z kolei osób w wieku 75-79 lat odnotowano mniej o 13,3%, a w wieku 80-84 lat – mniej o 0,1%. O ile liczebność ogółem osób w podeszłym wieku, tj. 85 lat i więcej zwiększyła się o 12,1%, to uwagę zwraca znaczący przyrost liczebności wyodrębnionej grupy osób w wieku 90 lat i więcej (o 27,8%).

W 2019 r. w grupie osób 65-letnich i starszych najliczniejsze były osoby w wieku 65-69 lat stanowiące 34,8% (o 0,4 p.proc. więcej niż w 2015 r.), następnie w wieku 70-74 lata o udziale 25,0% (o 5,8 p.proc. więcej). Osoby w wieku 75-79 lat stanowiły 14,7% (o 4,4 p.proc. mniej niż w 2015 r.), w wieku 80-84 lata – 13,1% (o 1,7 p.proc. mniej), a osoby 85-letnie i starsze – 12,4% (o 0,1 p.proc. mniej).

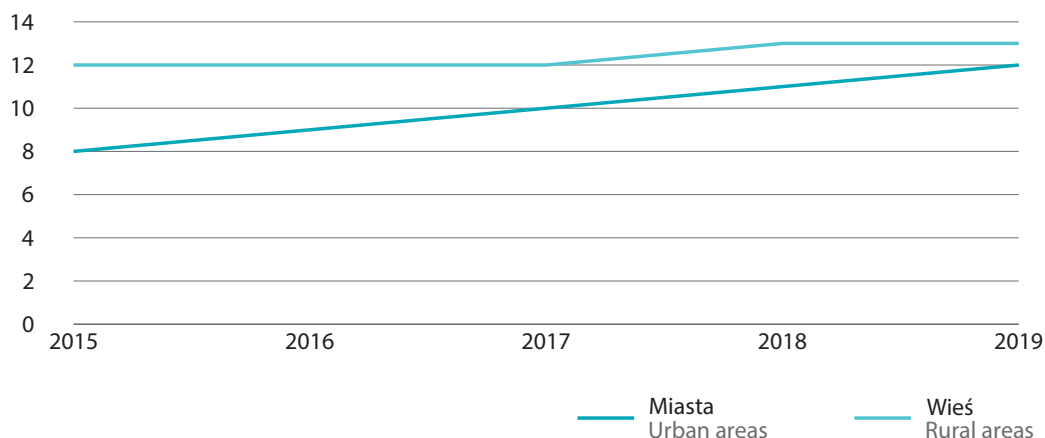
Konsekwencją starzenia się ludności stają się niekorzystne zmiany relacji międzypokoleniowych.

Istotnym aspektem zmian struktury pokoleniowej, związanym z wysokim tempem przyrostu osób w wieku mocno zaawansowanym (tzw. podwójne starzenie), jest określanie zaplecza zapewniającego jej wsparcie i opiekę. Służy temu wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, tj. liczba osób w wieku 85 lat i starszych przypadająca na 100 osób w wieku 50-64 lata. Jego poziom wskazuje, że możliwości opieki w ramach rodziny, już i tak niższe niż w kraju, ulegały dalszemu ograniczeniu – w latach 2015-2019 mierzony zwiększył się z 10 do 12 (w kraju z 9 do 11). Rosnącemu wskaźnikowi wsparcia sprzyjał szybszy niż w kraju spadek zaplecza opiekunów (o 7,9% wobec 6,8%), a dodatkowo zanikanie modelu rodziny wielopokoleniowej, mieszkającej w bliskiej odległości. W konsekwencji rósł popyt i uzależnienie od instytucjonalnych form wsparcia. Tak natężenie, jak i tempo zmian wskaźnika różnicowało miejsce zamieszkania. W miastach pułap wsparcia był mniejszy, ale też szybko się zwiększał (z 8 do 12). Na obszarach wiejskich natomiast, kształtował się na wyższym poziomie, ale wzrost był powolny (z 12 do 13).

Wykres 10. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 10. Intergenerational support ratio
As of 31st December

Indeks starości demograficznej wyraża relację pomiędzy ludnością w wieku 65 lat i więcej a ludnością w wieku 0-14 lat, pozwalając na uchwycenie zastępowalności ludności starszej przez ludność najmłodszą.

W latach 2015-2019 równoległe do wzrostu liczebności osób w wieku 65 lat i więcej (o 12,7%) spadła liczba urodzeń żywych (o 3,4%), a co za tym idzie zmniejszyła się liczebność dzieci w wieku 0-14 lat (o 8,2%). Indeks starości demograficznej dla województwa świętokrzyskiego obecnie jest najwyższym w kraju – na koniec 2019 r. osiągnął 143, co oznacza, że pokolenie babć i dziadków przewyższało liczebnie pokolenie wnuczków o ponad 40% (na 100 wnuczków przypadało 143 babć i dziadków). W 2015 r. indeks wyniósł 124. W kraju relacja na przestrzeni lat 2015-2019 zwiększyła się ze 106 do 118.

W podobnie trudnej sytuacji jak świętokrzyskie pozostają województwa łódzkie i opolskie, gdzie indeksy

starości demograficznej w 2019 r. osiągnęły po 140. W żadnym z województw indeks starości demograficznej nie ukształtował się poniżej 100. Najniższe wartości osiągnął w województwach pomorskim (101) i wielkopolskim (102).

Tempo wzrostu indeksu starości demograficznej mocno różnicowało miejsce zamieszkania. Nadwyżka roczników starszych nad młodszymi była szczególnie wyraźna w miastach województwa świętokrzyskiego, gdzie indeks starości demograficznej wzrósł ze 145 w 2015 r. do 172 w 2019 r., podczas gdy na obszarach wiejskich zwiększył się w tym samym okresie ze 110 do 122.

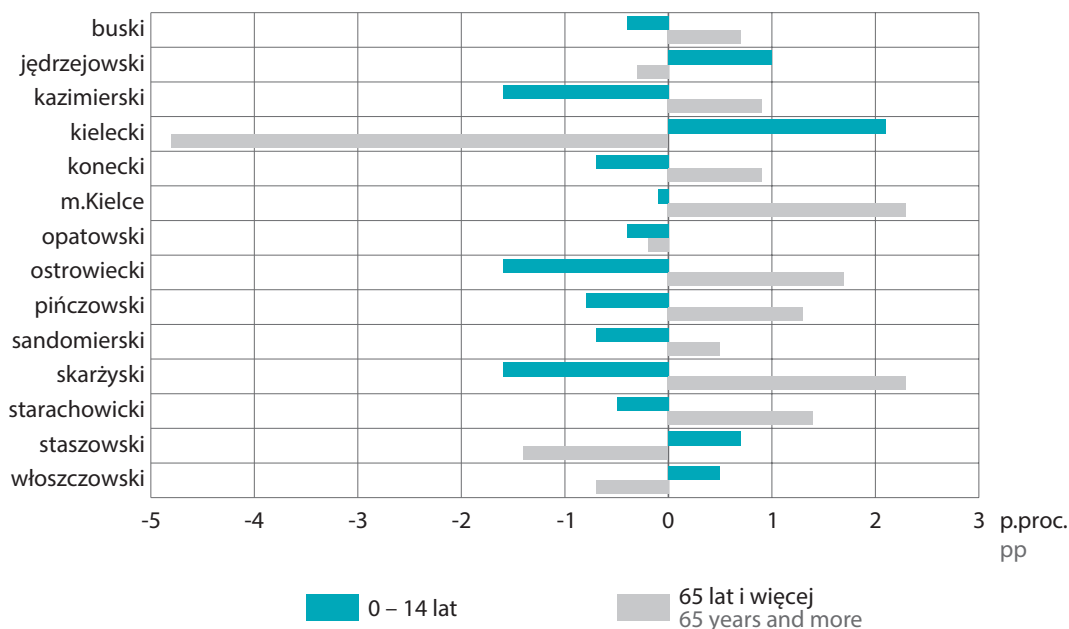
Poziom indeksu starości coraz wyraźniej zarysowuje polaryzację przestrzenną województwa. Jedyne w powiecie kieleckim utrzymywała się przewaga roczników młodych, podczas gdy w pozostałych – sukcesywnie narastało osłabienie potencjału demograficznego. W 2019 r. wartość wskaźnika w powiecie kieleckim wyniosła 94 w powiecie kieleckim wobec od 127 do 181 – w pozostałych powiatach. Najsilniej starość demograficzna dotknęła powiaty o niskim udziale osób najmłodszych i wysokim – najstarszych, tj. skarżyski (181 w 2019 r.), ostrowiecki (176), kazimierski (169), pińczowski (162) starachowicki (160) i m. Kielce (162). Lepiej niż przeciętnie natomiast kształtowała się sytuacja w powiatach: staszowskim (127), jędrzejowskim (132) i włoszczowskim (133).

Wykres 11. Odchylenia względne udziału osób w wieku 14 lat i mniej oraz 65 lat i więcej w powiatach od przeciętnych w województwie w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 11. Relative deviations of the share of population aged under 15 and 65 and more in powiats from the average in voivodship in 2019

As of 31st December

13,8% przeciętny udział w województwie

19,7% average share in voivodship

Proces starzenia demograficznego objął ponad 85% gmin województwa świętokrzyskiego. Na 102 gminy w 2019 r. jedynie w 15 gminach województwa świętokrzyskiego indeks starości demograficznej

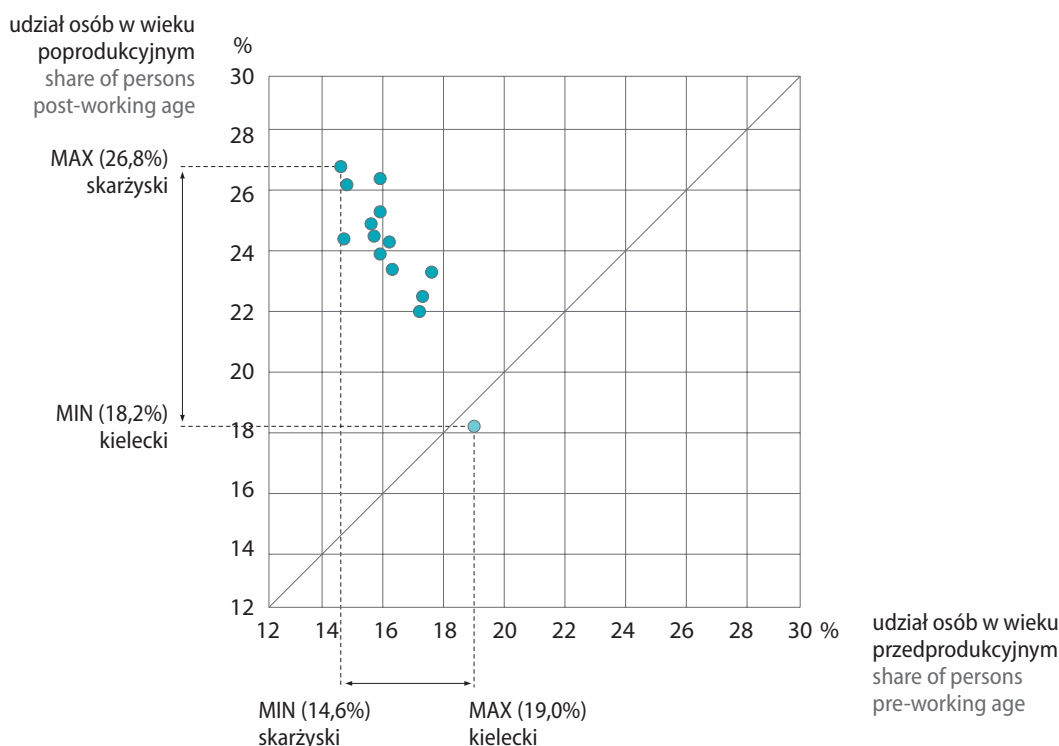
ukształtował się poniżej 100, podczas gdy w 2015 r. gmin tych było 21. W 2019 r. ze wskazanych 15 gmin, w których najmłodsze pokolenie przewyższało liczebnie najstarsze, 11 gmin zlokalizowanych było w powiecie kieleckim (Górno, Morawica, Strawczyn, Bieliny, Miedziana Góra, Piekoszów, Masłów, Daleszyce, Mniów, Pierzchnica i Łopuszno), po 1 w powiatach: staszowskim (Połaniec), koneckim (Smyków), skarżyskim (Łączna) i starachowickim (Pawłów). We wskazanych gminach indeks starości demograficznej wahał się od 68 do 99. Z kolei najwyższe indeksy odnotowano w gminach: Opatowiec (powiat kazimierski) 209, Starachowice (powiat starachowicki) 204, Skarżysko Kamienna (powiat skarżyski) 203, Działoszyce (powiat pińczowski) 199, Ostrowiec Świętokrzyski (powiat ostrowiecki) 196 i Stąporków (powiat konecki) 192.

Wykres 12. Zróżnicowanie powiatów pod względem udziału osób w wieku przedprodukcyjnym oraz osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 12. Diversity of powiats in terms of the share of pre-working age and post-working age persons in total population in 2019

As of 31st December

- udziału osób w wieku przedprodukcyjnym wyższy niż osób w wieku poprodukcyjnym (1 powiat)
share of persons pre-working age is bigger than share of persons post-working age (1 powiat)
- udziału osób w wieku poprodukcyjnym wyższy niż osób w wieku przedprodukcyjnym (13 powiatów)
share of persons post-working age is bigger than share of persons pre-working age (13 powiats)

Dla gospodarki najistotniejsza jest struktura populacji według ekonomicznych grup wieku. Na przestrzeni omawianego okresu, zaznaczył się trend będący złym prognostykiem. W województwie świętokrzyskim kurczą się potencjalne zasoby rynku pracy, tj. maleje udział subpopulacji w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym. Odnotowane zmiany pokoleniowe zdeterminowały przekształcenie struktury ludności według ekonomicznych grup wieku.

Zróżnicowanie powiatów wynikające z udziałów osób w wieku przed- i poprodukcyjnym w ogólnej licz-

bie ludności powiatu jest tożsame z rozkładem powiatów według wskaźnika starości demograficznej. Na jednym biegunie plasował się powiat kielecki z najwyższym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym i najniższym poprodukcyjnym, a na przeciwległym – pozostałe, z których w najtrudniejszej sytuacji pozostawał powiat skarżyski z największym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym i najniższym odsetkiem w wieku przedprodukcyjnym.

Rozkład gmin kształtuje się podobnie, jak w przypadku indeksu starości (z wyłączeniem Połańca). W 2019 r. na 102 gminy jedynie w 14 odnotowano wyższy udział osób w wieku przedprodukcyjnym niż w poprodukcyjnym wobec 26 w 2015 r. Ze wskazanych 14 gmin w 2019 r., 11 zlokalizowanych było w powiecie kieleckim (Bieliny, Daleszyce, Górno, Łopuszno, Masłów, Miedziana Góra, Mniów, Morawica, Piekoszów, Pierzchnica, Strawczyn), a po 1 w: koneckim (Smyków), skarżyskim (Łączna) i starachowickim (Pawłów).

Kierunek zmian struktury ludności według ekonomicznych grup wieku obrazują współczynniki obciążenia demograficznego.

Ogólny współczynnik obciążenia demograficznego oznacza relację liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym razem) do liczby osób w wieku produkcyjnym.

Cząstkowe współczynniki obciążenia demograficznego oblicza się jako:

- relację liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) do liczby osób w wieku produkcyjnym (18-59 lat – dla kobiet i 18-64 lata – dla mężczyzn),
- relację liczby osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej dla kobiet oraz 65 lat i więcej dla mężczyzn) do liczby osób w wieku produkcyjnym.

W latach 2015–2019 odnotowano niekorzystne zmiany zarówno ogólnego współczynnika obciążenia demograficznego, jak i współczynników cząstkowych. W 2019 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 67 osób w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy w 2015 r. było ich 61. Za wzrost ogólnego obciążenia demograficznego odpowiada zmiana proporcji między grupą osób w wieku poprodukcyjnym i produkcyjnym. W 2019 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 40 osób w wieku poprodukcyjnym, tj. o 6 osób więcej niż w 2015 r. Drugi z współczynników cząstkowych zmienił się nieznacznie. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało w 2019 r. 28 osób w wieku przedprodukcyjnym wobec 27 w 2015 r.

Tablica 8. Wskaźniki obciążenia demograficznego

Stan w dniu 31 grudnia

Table 8. Demographic burden index
As of 31st December

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	Specification
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	61	62	64	65	67	Population at non-working age per 100 persons at working age
miasta	62	65	67	70	72	urban areas
wieś	60	60	61	62	63	rural areas
Ludność w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	27	27	27	27	28	Population at pre-working age per 100 persons at working age
miasta	25	25	25	26	26	urban areas
wieś	29	29	29	29	29	rural areas
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	34	35	37	38	40	Population at post-working age per 100 persons at working age
miasta	37	40	42	44	46	urban areas
wieś	31	32	33	34	35	rural areas

Wartości współczynników obciążenia demograficznego silnie determinuje miejsce zamieszkania, przy czym w omawianym okresie zaobserwować można wahania spowodowane różną intensywnością przemian na terenach miejskich i wiejskich. Na przestrzeni analizowanego okresu 2015-2019 pogorszenie sytuacji demograficznej wyraźniej zarysowało się w miastach.

W 2019 r. w miastach na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 72 osób w wieku nieprodukcyjnym (wzrost obciążenia o 10 osób na przestrzeni lat 2015-2019). Na wsi obciążenie ogólne zwiększyło się o 3 osoby do 63.

Za niekorzystne zmiany odpowiada wzrost obciążenia osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku emerytalnym – w miastach odnotowano wzrost tego współczynnika o 9 osób do 46, a na obszarach wiejskich o 4 osoby do 35.

Zmiana relacji osób w wieku przedprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym nie była decydująca, bowiem obciążenie osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku przedprodukcyjnym wzrosło w miastach o 1 osobę do 26, podczas gdy na terenach wiejskich pozostało na poziomie 29 osób.

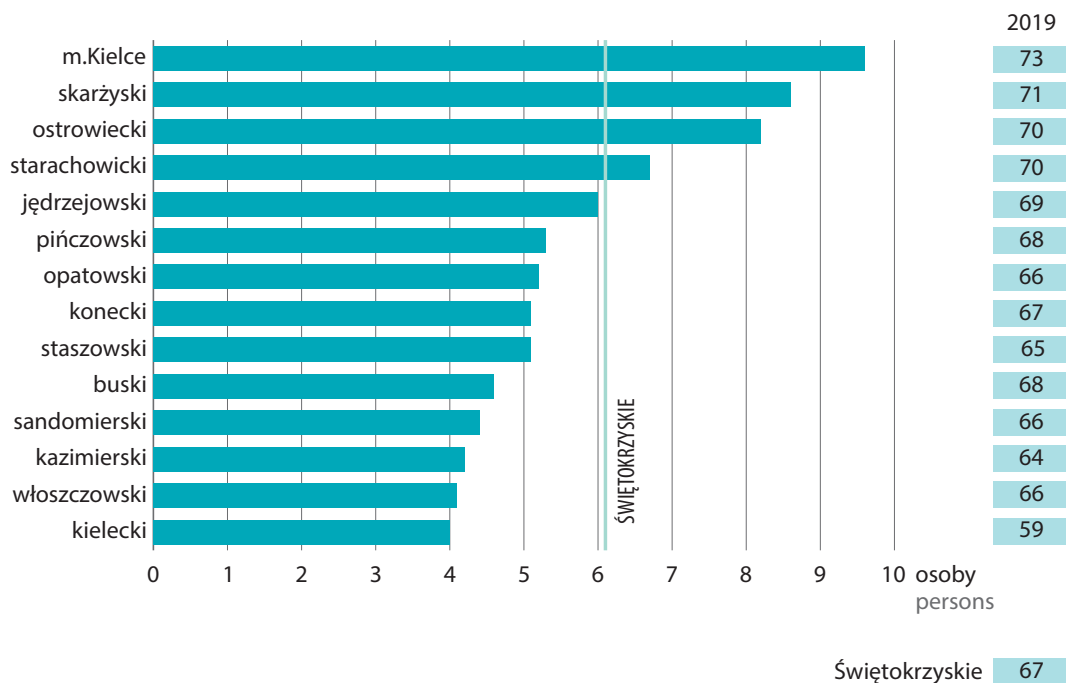
Biorąc pod uwagę podział terytorialny, w 2019 r. najwyższy poziom ogólnego współczynnika obciążenia demograficznego odnotowano w m. Kielce (73) oraz powiatach: skarżyskim (71), ostrowieckim i starachowickim (po 70).

Jednocześnie w powiatach tych odnotowano najwyższe poziomy cząstkowego współczynnika obciążenia demograficznego definiowanego, jako relacja liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym (od 46 w m. Kielce i powiecie skarżyskim, przez 44 w ostrowieckim do 43 w starachowickim). Najniższe współczynniki odnotowano w powiecie kieleckim – odpowiednio współczynnik ogólny 59 i omawiany cząstkowy 29.

Wykres 13. Wzrost liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2015-2019

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 13. Increase of number of non-working age persons per 100 working age persons in 2015-2019
As of 31st December

Rozdział 2

Chapter 2

Ruch naturalny ludności

Vital statistics of population

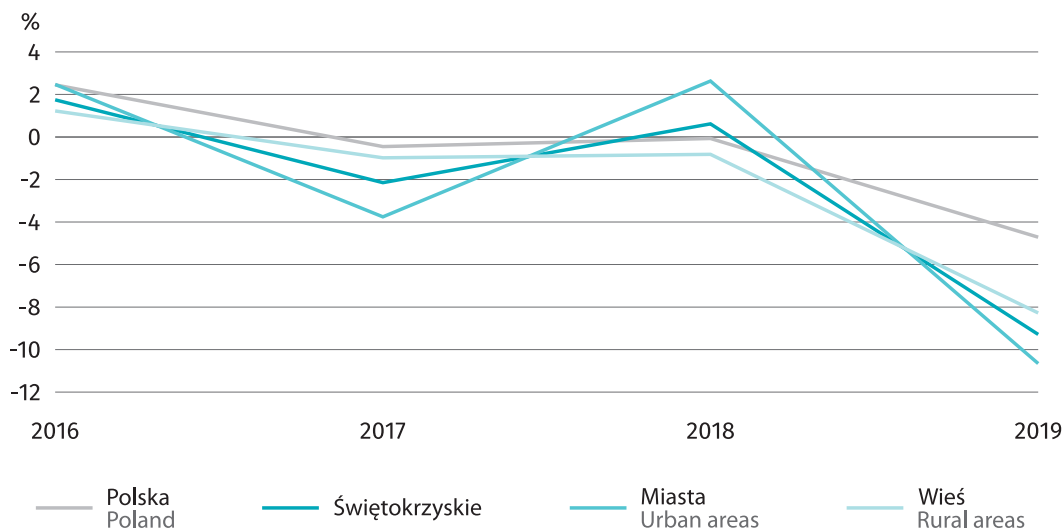
Stan ludności w województwie był wypadkową jego procesów demograficznych. Te jednak kształtowane są przez wielorakie czynniki zależne od poziomu rozwoju regionu, tj. realia społeczno-ekonomiczne, stan opieki zdrowotnej i edukacji, czy szeroko rozumiane warunki bytowe. Mogą one stymulować bądź opóźniać ilościowy i jakościowy rozwój społeczeństwa. Potencjał ludnościowy w województwie maleje od wielu lat, a w 2019 r. obserwowano nasilenie regresu. Przede wszystkim wyraźnie obniżył się poziom urodzeń, do stanu niższego niż przed czterema laty. Jednocześnie nieco spadła liczba zawartych małżeństw, w tym ich intensywność w przeliczeniu na 1000 ludności, a bilans małżeństw pozostał ujemny. W przekroju powiatów sytuacja nie poprawiła się – nadal (poza kieleckim) notowano w nich ubytki populacji. Niekorzystnie kształtują się prognozy ludności opracowane do 2050 r. Staniemy się jednym z najstarszych województw, o niskiej skali rozwoju demograficznego.

2.1. Małżeństwa

2.1. Marriages

Zjawiska związane z liczbą zawieranych małżeństw są czynnikami o mniejszym znaczeniu demograficznym, lecz nie należy ich pomijać w analizie procesów ludnościowym w społeczeństwie, w którym zdecydowana większość dzieci pochodzi z formalnych związków.

Wykres 14. Roczne tempo zmian liczby małżeństw
Chart 14. Annual change of marriages

Po niewielkim wzroście w 2018 r., w kolejnym roku odnotowano znaczny spadek liczby związków małżeńskich w województwie świętokrzyskim. W stosunku do 2015 r. zawarto ich mniej o 9,1%. Dynamikę liczby małżeństw różnicowało miejsce zamieszkania – w miastach była ona zmienna, skokowa, natomiast na obszarach wiejskich bardziej stabilna, o mniejszej amplitudzie odchyłeń. W pięcioleciu zawarto ich mniej w obu społecznościach, w miastach o 9,6% wobec 8,8% na wsi. Współczynnik małżeństw na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej spadł z poziomu 5,4 do 5,0, powiększając odchylenie od przeciętnego w kraju, w którym zmniejszył się z 5,8 do 5,6.

Tablica 9.
Table 9.

Małżeństwa zawarte
Marriages

Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Małżeństwa na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej Marriages per 1000 population aged 15 and more		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers						
2015	5892	2466	3426	5,4	5,0	5,8
2016	5995	2527	3468	5,5	5,2	5,8
2017	5866	2432	3434	5,4	5,0	5,8
2018	5902	2496	3406	5,5	5,1	5,8
2019	5354	2230	3124	5,0	4,5	5,4
w odsetkach in percent						
2015	100,0	41,9	58,1	.	.	.
2016	100,0	42,2	57,8	.	.	.
2017	100,0	41,5	58,5	.	.	.
2018	100,0	42,3	57,7	.	.	.
2019	100,0	41,7	58,3	.	.	.

W Świętokrzyskiem większość małżeństw zawierana jest na obszarach wiejskich, co wynika nie tylko z przewagi liczebnej populacji, ale i większej częstotliwości wstępowania tam w związki, co obrazuje przeliczenie na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej. W 2019 r. obserwowano, w ujęciu pięcioletnim, dalsze zwiększenie przewagi udziału małżeństw rejestrowanych na wsi (do 58,3%) oraz słabszy spadek poziomu ich wskaźnika - do 5,4‰ wobec 4,5‰ w obrębie miast.

Najwięcej ślubów zawarto w powiecie kieleckim – 1,0 tys., tj. o 4,3% mniej niż przed czterema laty. Spadek liczby związków odnotowano we wszystkich powiatach, w tym najmniejszy w powiatach sandomierskim (o 1,9%) i m.Kielce (o 2,3%), a największy w: koneckim (o 20,4%), skarżyskim (o 19,3%) oraz włoszczowskim (o 18,8%).

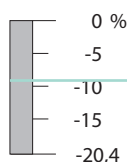
Mapa 4. Małżeństwa
Map 4. Marriages

Małżeństwa na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej w 2019 r.
Marriages per 1000 population aged 15 and more in 2019

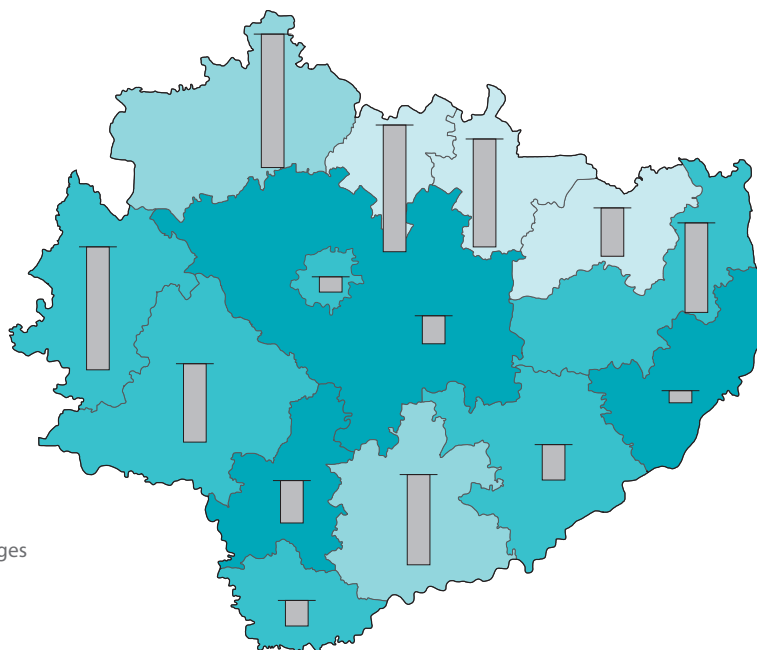

Świętokrzyskie = 5,0‰

Zmiana liczby małżeństw w latach 2015-2019
Change in number of marriages in the years 2015-2019

Świętokrzyskie = -9,1%

Związki cywilne w 2019 r. stanowiły 31,5% wszystkich zawartych małżeństw w województwie. Zwyczajowo wyższy był ich udział wśród mieszkańców miast, który w omawianym roku jeszcze się zwiększył – do 38,3% wobec 26,6% na wsi. Odsetek małżeństw wyznaniowych, tj. zawartych w kościołach i jednocześnie zarejestrowanych w urzędach stanu cywilnego, pozostawał większy niż średniokrajowy – 68,5% wobec 59,6%. Spośród małżeństw wyznaniowych tylko 9 nie było związkami zawartymi w kościele katolickim (w 2015 r. – 7).

Tablica 10. Małżeństwa cywilne i wyznaniowe
Table 10. Civil and church or religious marriages

Lata Years	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
	razem total	cywilne civil	wyzna- -niowe church or religious	razem total	cywilne civil	wyzna- -niowe church or religious	razem total	cywilne civil	wyzna- -niowe church or religious
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	5892	1842	4050	2466	918	1548	3426	924	2502
2016	5995	1812	4183	2527	891	1636	3468	921	2547
2017	5866	1813	4053	2432	903	1529	3434	910	2524
2018	5902	1834	4068	2496	952	1544	3406	882	2524
2019	5354	1686	3668	2230	855	1375	3124	831	2293

Tablica 10. Małżeństwa cywilne i wyznaniowe (dok.)
Table 10. Civil and church or religious marriages (cont.)

Lata Years	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
	razem total	cywilne civil	wyzna- -niowe church or religious	razem total	cywilne civil	wyzna- -niowe church or religious	razem total	cywilne civil	wyzna- -niowe church or religious
w odsetkach in percent									
2015	100,0	31,3	68,7	100,0	37,2	62,8	100,0	27,0	73,0
2016	100,0	30,2	69,8	100,0	35,3	64,7	100,0	26,6	73,4
2017	100,0	30,9	69,1	100,0	37,1	62,9	100,0	26,5	73,5
2018	100,0	31,1	68,9	100,0	38,1	61,9	100,0	25,9	74,1
2019	100,0	31,5	68,5	100,0	38,3	61,7	100,0	26,6	73,4

Decyzje o zawarciu związku małżeńskiego są podejmowane w coraz późniejszym wieku, co powoduje pośrednio, że przybywa osób pozostających w stanie wolnym oraz kobiet bezdzietnych. Proces ten szczególnie widoczny jest w miastach, w których mediana wieku nowożeńców rośnie zdecydowanie szybciej niż na wsi. W 2019 r. wiek środkowy mężczyzn wyniósł 31,0 lat w miastach oraz 28,7 lat na wsi, natomiast kobiet odpowiednio: 28,6 i 26,5 lat.

W przypadku zawierania przez obie strony pierwszego związku, mediana wieku kawalerów przesunęła się w badanym okresie z 28,0 do 28,6 lat (do 29,4 w miastach i 28,2 na wsi), natomiast panien – z 25,8 do 26,5 lat (do 27,3 w miastach i 26,0 na wsi). W kraju wiek środkowy zarówno kawalerów, jak i panien był niewiele wyższy i sięgał kolejno: 28,9 oraz 27,0 lat.

Tablica 11. Nowożeńcy według wieku
Table 11. Bridegrooms and brides by age

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	19 lat i mniej Under 20	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60 lat i więcej and more	Mediana Medi- an age
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers												
Mężczyźni Males												
2015	5892	17	906	2683	1398	378	174	89	72	62	113	28,7
2016	5995	17	788	2738	1461	443	211	100	76	50	111	28,9
2017	5866	8	737	2603	1409	491	242	106	79	65	126	29,1
2018	5902	13	667	2692	1368	535	233	146	76	64	108	29,0
2019	5354	5	551	2297	1307	559	232	106	103	65	129	29,6
Kobiety Females												
2015	5892	155	1844	2514	759	260	115	72	57	46	70	26,4
2016	5995	117	1781	2589	839	280	141	82	55	52	59	26,6
2017	5866	104	1656	2553	812	304	164	99	60	40	74	26,8
2018	5902	77	1618	2579	844	333	161	112	68	43	67	26,9
2019	5354	72	1374	2255	825	355	170	98	75	54	76	27,2

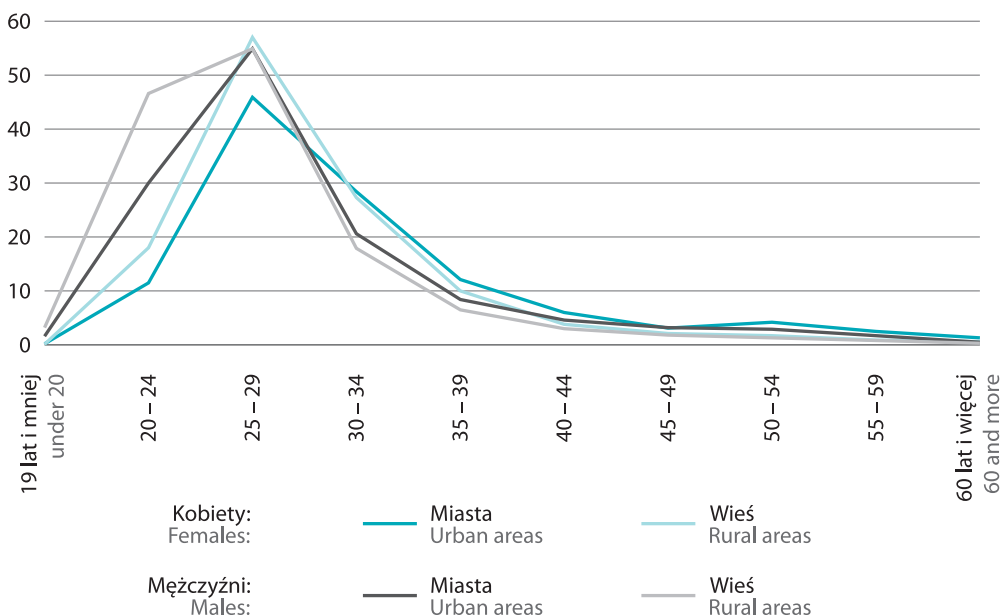
Tablica 11. Nowożeńcy według wieku (dok.)
Table 11. Bridegrooms and brides by age (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	19 lat i mniej Under 20	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60 lat i więcej and more	Mediana Median age
w odsetkach in percent												
Mężczyźni Males												
2015	100,0	0,3	15,4	45,5	23,7	6,4	3,0	1,5	1,2	1,1	1,9	.
2016	100,0	0,3	13,1	45,7	24,4	7,4	3,5	1,7	1,3	0,8	1,9	.
2017	100,0	0,1	12,6	44,4	24,0	8,4	4,1	1,8	1,3	1,1	2,1	.
2018	100,0	0,2	11,3	45,6	23,2	9,1	3,9	2,5	1,3	1,1	1,8	.
2019	100,0	0,1	10,3	42,9	24,4	10,4	4,3	2,0	1,9	1,2	2,4	.
Kobiety Females												
2015	100,0	2,6	31,3	42,7	12,9	4,4	2,0	1,2	1,0	0,8	1,2	.
2016	100,0	2,0	29,7	43,2	14,0	4,7	2,4	1,4	0,9	0,9	1,0	.
2017	100,0	1,8	28,2	43,5	13,8	5,2	2,8	1,7	1,0	0,7	1,3	.
2018	100,0	1,3	27,4	43,7	14,3	5,6	2,7	1,9	1,2	0,7	1,1	.
2019	100,0	1,3	25,7	42,1	15,4	6,6	3,2	1,8	1,4	1,0	1,4	.

Najwięcej małżeństw zawierano między 25 a 29 rokiem życia. Wśród mężczyzn i kobiet była to dominująca grupa wieku (kolejno 42,9% i 42,1% związków). Wśród mężczyzn, wyróżniającą się grupę stanowili także starsi wiekiem – od 30 do 34 lat (24,4%), a wśród kobiet – osoby młodsze, pomiędzy 20 a 24 rokiem życia (25,7%). Odsetek najmłodszych nowożeńców w wieku 19 lat i mniej wyniósł 0,1% mężczyzn i 1,3% kobiet.

Charakterystykę poziomu małżeństw w poszczególnych grupach wieku różnicowało miejsce zamieszkania, tak wśród mężczyzn, jak i kobiet. Na 1000 mężczyzn w przewodniej grupie 25–29 -latków znalazło się 46 nowożeńców w miastach i 57 na obszarach wiejskich. Wyraźna rozbieżność dotyczyła także grupy młodszej (20–24 lat) – 12‰ w miastach wobec 18‰ na wsi. Przewaga częstości zawierania związków przez mężczyzn w miastach rozpoczynała się dopiero powyżej 30 roku życia. Wśród 30–34 -latków wskaźnik wynosił 28‰ w miastach i 27‰ na wsi, a skala dysproporcji rosła wraz z wiekiem. Inaczej przedstawiała się sytuacja wśród kobiet. W grupie najliczniejszej (25–29 lat) wskaźnik na 1000 pań był jednakowy w miastach i na terenach wiejskich – 55. W młodszej natomiast (20–24 lata) wskaźnik był dwuipółkrotnie wyższy niż wśród mężczyzn, a różnice mocniej zarysowane – odpowiednio: 30‰ wobec 47‰. Podobnie jak w przypadku mężczyzn, panie w miastach częściej niż na obszarach wiejskich zawierały związek małżeński po ukończeniu 30 lat. Z grupy 30–34 lata wyszło za mąż 21‰ kobiet w mieście, a 18‰ na obszarach wiejskich.

Wykres 15. Nowożeńcy w 2019 r. na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej danej płci
 Chart 15. Bridegrooms and brides per 1000 population aged 15 and more of each sex in 2019

W związki małżeńskie wstępują zazwyczaj osoby o zbliżonym poziomie wykształcenia. W 2019 r. spośród 2,0 tys. mężczyzn i 2,9 tys. kobiet z wykształceniem wyższym związek małżeński zawarło między sobą 1,6 tys. par. W przypadku mężczyzn stanowiło to 81,9% ogółu w tej grupie wykształcenia, a kobiet – 55,9%. W roku 2015 relacje były niewiele wyższe i wyniosły odpowiednio: 83,6% i 59,8%.

W przypadku wykształcenia średniego sytuacja wyglądała podobnie. Spośród 2,4 tys. mężczyzn i 1,9 tys. kobiet związek małżeński zawarło między sobą 1,1 tys. par – 47,9% mężczyzn i 59,2% kobiet (w 2015 r. – kolejno: 48,9% i 59,2%).

Tablica 12. Małżeństwa według poziomu wykształcenia nowożeńców
 Table 12. Marriages by education level of bridegrooms and brides contracted

Poziom wykształcenia mężczyzn Education level of males	Poziom wykształcenia kobiet Education level of females					
	ogółem total	w tym of which				
		wyższe higher	średnie secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne lower second- ary	podstawowe primary
Ogółem Total						
2015	5892	3158	2048	394	107	171
2016	5995	3357	1991	441	94	109
2017	5866	3164	2072	448	83	99
2018	5902	3219	2100	402	91	89
2019	5354	2887	1941	377	72	75

Tablica 12. Małżeństwa według poziomu wykształcenia nowożeńców (dok.)
Table 12. Marriages by education level of bridegrooms and brides contracted (dok.)

Poziom wykształcenia mężczyzn Education level of males	Poziom wykształcenia kobiet Education level of females					
	ogółem total	w tym of which				
		wyższe higher	średnie secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne lower second- ary	podstawowe primary
Ogółem (dok.) Total (dok.)						
w tym: of which:						
wyższe higher						
2015	2260	1890	322	19	6	22
2016	2248	1908	306	27	2	4
2017	2188	1809	345	27	2	5
2018	2220	1824	372	17	3	4
2019	1973	1615	325	25	4	2
średnie secondary						
2015	2483	1030	1213	144	36	56
2016	2595	1205	1172	158	37	22
2017	2556	1130	1221	154	34	17
2018	2558	1158	1214	134	32	20
2019	2395	1059	1147	138	27	24
zasadnicze zawodowe basic voca- tional						
2015	861	197	402	178	31	50
2016	882	205	403	209	25	40
2017	903	194	411	230	25	43
2018	853	206	399	189	32	27
2019	770	184	379	155	20	32
gimnazjalne lower second- ary						
2015	93	6	43	14	27	2
2016	87	12	35	13	25	2
2017	73	11	33	11	17	1
2018	81	6	39	12	20	4
2019	77	8	33	18	17	1
podstawowe primary						
2015	182	31	65	38	7	40
2016	181	26	75	34	5	41
2017	145	20	61	26	5	33
2018	189	25	76	50	4	34
2019	138	21	56	41	4	16

Nie wystąpiły również zasadnicze zmiany w strukturze związków według różnicy wieku małżonków. W 2019 r. nowożeńcy w równym wieku stanowili 12,0%. Najczęściej mąż był starszy od żony o 1–5 lat – 52,4% ogółu małżeństw (48,3% w miastach oraz 55,2% na obszarach wiejskich). W 0,9 tys. przypadkach, gdy żona była starsza od męża, dominowały pary, w których różnica wieku nie przekraczała 2 lat (59,8%). Natomiast wśród partnerów, których różnica wieku wynosiła 11 lat i więcej (0,3 tys. związków) mężowie starsi od żon stanowili 90,0%.

Tablica 13. Małżeństwa zawarte w 2019 r. według różnicy wieku między małżonkami
Table 13. Marriages by difference in age between the spouses contracted in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Małżonkowie w równym wieku Spouses at the same age	Mąż starszy od żony o: Husband older than wife:				Żona starsza od męża o: Wife older than husband:			
			1–2 lata	3–5	6–10	11 lat i więcej and more	1–2 lata	3–5	6–10	11 lat i więcej and more
Ogółem Total	5354	644	1425	1379	760	225	551	250	95	25
Miasta Urban areas	2230	271	545	533	323	135	253	112	49	9
Wieś Rural areas	3124	373	880	846	437	90	298	138	46	16

Bez większych zmian pozostawała także częstotliwość zawierania związków małżeńskich według miesięcy. Większość par wybierała ciepłe miesiące roku – pomiędzy czerwcem a wrześniem zarejestrowano 63,4% ich ogółu, przy czym najbardziej popularne były sierpień i czerwiec (kolejno: 20,7% i 17,8% ślubów). Średnio w miesiącu zawarto 472 małżeństwa, wobec 487 w 2015 r.

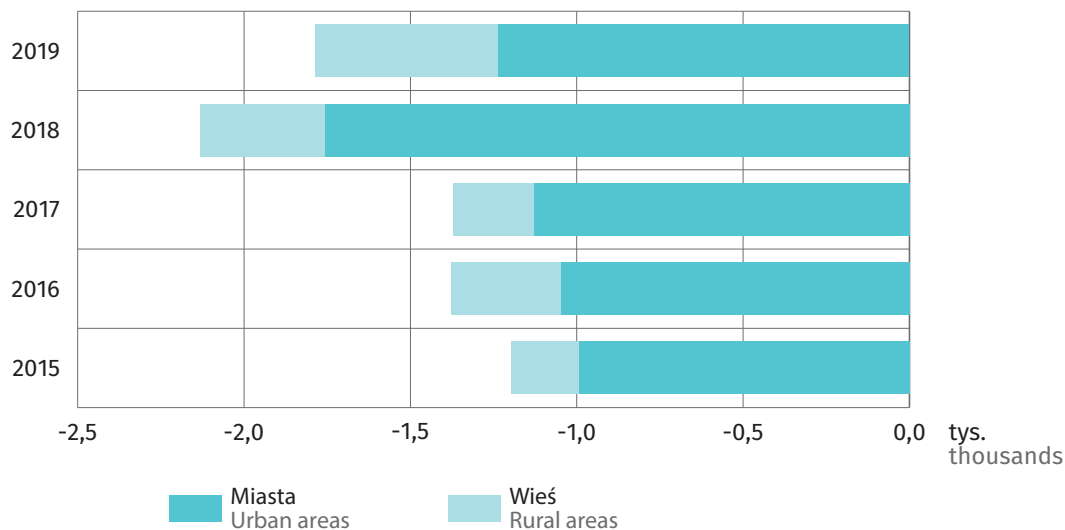
W 2019 r. w województwie świętokrzyskim rozwiązano 7,1 tys. małżeństw, tj. o 0,7% więcej niż cztery lata wcześniej. Związki rozwiązane przez śmierć męża stanowiły 58,9%, a przez śmierć żony 20,7% (w 2015 r. odpowiednio: 56,6% i 18,3%). Niski na tle kraju pozostawał odsetek małżeństw rozwiązanych przez rozwód – w pięcioleciu zmniejszył się o 4,6 p.proc., do 20,5% (w kraju także spadł – do 29,0%). Na 1000 istniejących małżeństw zostało rozwiązanych średnio 24,2 (w kraju – 25,5). Wyższy wskaźnik zanotowano w miastach – 27,1‰ wobec 21,9‰ na obszarach wiejskich.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, liczba małżeństw rozwiązanych przekraczała liczbę nowo zawartych (o 1,8 tys.). Ujemny bilans utrzymywał się w całym pięcioleciu, przy czym straty corocznie rosły, ograniczając w coraz większym stopniu zasoby małżeństw województwa. W miastach ubytek małżeństw zwiększył się w 2019 r. do 1,2 tys., a na obszarach wiejskich (gdzie pozostawał wyraźnie niższy) - do 0,5 tys.

Tablica 14. Małżeństwa zawarte i rozwiązane
Table 14. Marriages contracted and dissolved

Wyszczególnienie Specification	Małżeństwa zawarte Contracted marriages	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved						
		ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce	ogółem total	przez śmierć by death	przez rozwód by divorce
			męża husband	żony wife				
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages			
Ogółem Total								
2015	5892	7090	4012	1301	1777	23,3	17,5	5,8
2016	5995	7373	4113	1461	1799	24,4	18,4	5,9
2017	5866	7237	4021	1428	1788	24,1	18,1	6,0
2018	5902	7363	4167	1471	1725	24,7	18,9	5,8
2019	5354	7140	4202	1476	1462	24,2	19,2	4,9
Miasta Urban areas								
2015	2466	3461	1742	641	1078	25,6	17,7	8,0
2016	2527	3577	1784	701	1092	26,8	18,6	8,2
2017	2432	3560	1792	672	1096	27,1	18,7	8,3
2018	2496	3574	1870	707	997	27,5	19,9	7,7
2019	2230	3468	1885	728	855	27,1	20,5	6,7
Wieś Rural areas								
2015	3426	3629	2270	660	699	21,4	17,3	4,1
2016	3468	3796	2329	760	707	22,4	18,3	4,2
2017	3434	3677	2229	756	692	21,8	17,7	4,1
2018	3406	3789	2297	764	728	22,5	18,2	4,3
2019	3124	3672	2317	748	607	21,9	18,3	3,6

Wykres 16. Różnica między liczbą zawartych i rozwiązanych małżeństw
Chart 16. Difference between number of contracted and dissolved marriages

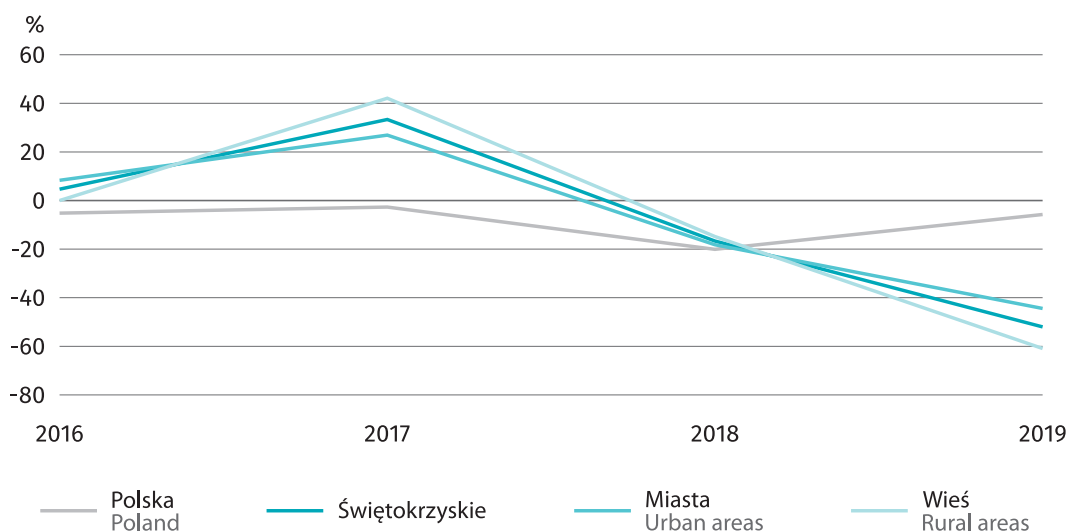
2.2. Separacje

2.2. Separations

Liczba separacji w województwie świętokrzyskim pozostaje zmienna w poszczególnych latach. W 2019 r. orzeczono ich wyjątkowo mało - 24, a wobec 6 małżeństw ją zniesiono. W stosunku do 2015 r. wyroków było mniej o 44,2%. Tempo zmian obrazuje mniejszy spadek ich liczby w miastach niż na terenach wiejskich (o 37,5% wobec 52,6%).

Wykres 17. Roczne tempo zmian liczby separacji w latach 2016-2019

Chart 17. Annual change of separations in the years 2016-2019

Do 2018 r. obserwowano systematycznie zacierającą się dysproporcję pomiędzy separacjami orzeczonymi w miastach a na terenach wiejskich. W 2019 r. wyraźnie się ona powiększyła, odpowiednio: do 62,5% i 37,5%. Ich liczba w przeliczeniu na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej (wskaźnik natężenia separacji) wyniosła 2,4 (w miastach – 3,2, a na wsi – 1,7). W kraju wskaźnik ten ukształtował się na wyższym poziomie – 3,9 (w miastach – 4,4, na wsi – 2,9).

W 2019 r. spośród powiatów województwa najwyższą jego wartość wystąpiła w powiatach: skarżyskim (6,4), pińczowskim (6,2) i włoszczowskim (5,5), natomiast najmniejsza w jędrzejowskim (1,5) oraz sandomierskim (1,6).

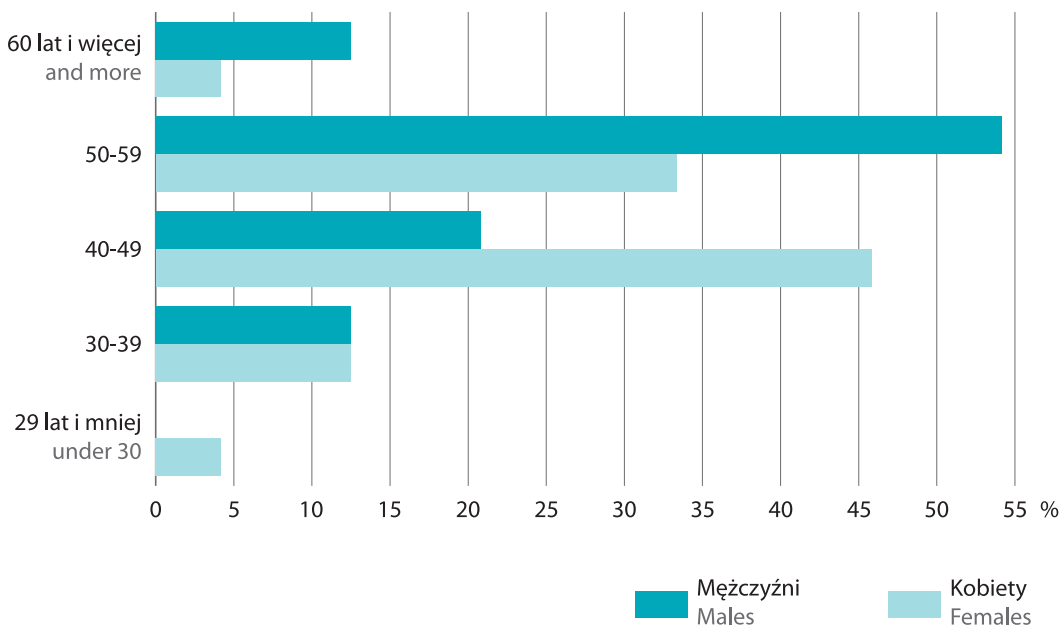
Tablica 15. Separacje orzeczone prawomocnie
Table 15. Validly adjudicated separations

Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej Per 100 thous. population aged 20 and more		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers						
2015	43	24	19	4,2	5,2	3,4
2016	45	26	19	4,4	5,6	3,4
2017	60	33	27	5,9	7,1	4,9
2018	50	27	23	4,9	5,8	4,2
2019	24	15	9	2,4	3,2	1,7
w odsetkach in percent						
2015	100,0	55,8	44,2	.	.	.
2016	100,0	57,8	42,2	.	.	.
2017	100,0	55,0	45,0	.	.	.
2018	100,0	54,0	46,0	.	.	.
2019	100,0	62,5	37,5	.	.	.

Częściej o separację wnosili kobiety – z ich powództwa orzeciono 70,8% ich ogółu, wobec 20,8% – z powództwa męża.

Powództwo o separację wnosili osoby w każdym wieku – kobiety najczęściej między 45-49 rokiem życia (29,2%), a mężczyźni w wieku 55-59 lat (33,3%). Dużą część separacji orzeciono wobec małżeństw, w których oboje partnerzy młodo wstąpili w związek małżeński, w wieku 20-24 lata (16,7%).

Wykres 18. Separacje według wieku i płci w momencie orzeczenia separacji w 2019 r.
Chart 18. Separations by sex and age in the moment of judicial decision in 2019

W 2019 r. w 8 przypadkach małżeństwa posiadały wspólne, będące na ich utrzymaniu dzieci poniżej 18 roku życia. W 3 sprawach władzę rodzicielską powierzono matce, a w 5 – obojgu rodzicom. W związku z orzeczonymi separacjami w niepełnej rodzinie znalazło się 13 dzieci, z czego 5 w rodzinach jednodzielnym, 2 - w dwudzielnym i 6 - w trzydzielnym. Najmłodsze, w wieku 2 lat było 1 dziecko, w wieku 3–6 lat – 2, a w wieku od 7 do 15 oraz 16–17 lat - po 5 dzieci.

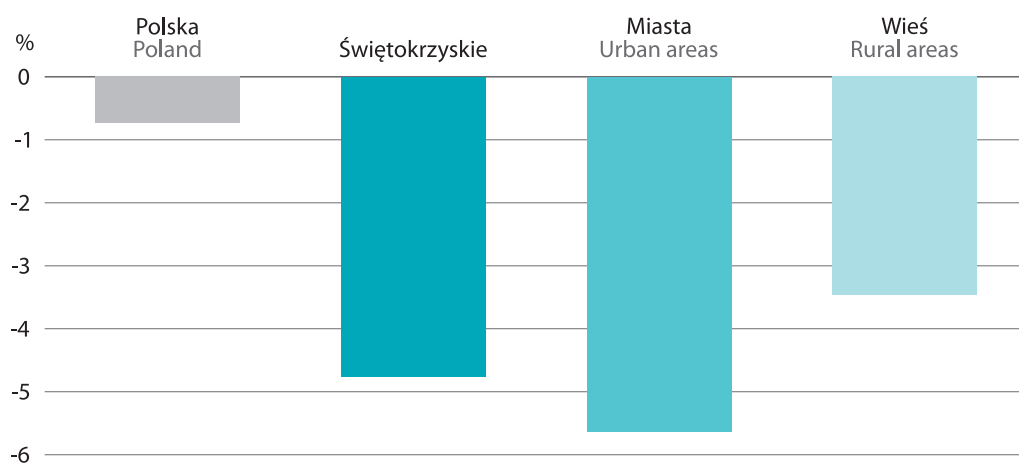
2.3. Rozwody

2.3. Divorces

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim sądy orzekły 1,5 tys. rozwodów, tj. o 17,7% mniej niż w 2015 r., przy czym spadek ich liczby w miastach sięgał 20,7%, a na obszarach wiejskich – 13,2%. Trzeba jednak zaznaczyć, że wyroków rozwodowych w ostatnim roku było stosunkowo mało, a notowane wcześniej roczne zmiany były mniej labilne. Ogólną tendencją ostatnich lat pozostawało wyhamowanie i powolne, ale stałe ograniczanie skali zjawiska.

Wykres 19. Średnioroczne tempo zmian liczby rozwodów w latach 2016-2019

Chart 19. Average annual change of divorces in the years 2016-2019

Tablica 16. Rozwody orzeczone prawomocnie

Table 16. Divorces

Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Na 1000 ludności w wieku 20 lat i więcej Per 1000 of population at age 20 and more		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers						
2015	1777	1078	699	1,7	2,3	1,3
2016	1799	1092	707	1,8	2,4	1,3
2017	1788	1096	692	1,8	2,4	1,3
2018	1725	997	728	1,7	2,1	1,3
2019	1462	855	607	1,5	1,8	1,1

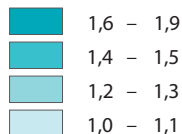
Tablica 16. Rozwody orzeczone prawomocnie (dok.)
Table 16. Divorces (cont.)

Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Na 1000 ludności w wieku 20 lat i więcej Per 1000 of population at age 20 and more		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w odsetkach in percent						
2015	100,0	60,7	39,3	.	.	.
2016	100,0	60,7	39,3	.	.	.
2017	100,0	61,3	38,7	.	.	.
2018	100,0	57,8	42,2	.	.	.
	100,0	58,5	41,5	.	.	.

Liczba rozwodów przypadająca na 1000 ludności w wieku 20 lat i więcej (współczynnik rozwodów) wyniosła 1,5, tj. najmniej w kraju, w którym osiągnęła 2,1 (cztery lata wcześniej - 1,7). Tak w miastach, jak i na terenach wiejskich obserwowano spadek miernika, co spowodowało dalsze zmniejszenie różnicowania między społecznościami – 1,8‰ wobec 1,1‰. Spośród powiatów największą wartość współczynnika odnotowano w starachowickim (1,9‰) oraz ostrowieckim i m. Kielce (po 1,8‰), a najniższy w powiatach opatowskim (1,0‰) oraz pińczowskim i sandomierskim (po 1,1‰).

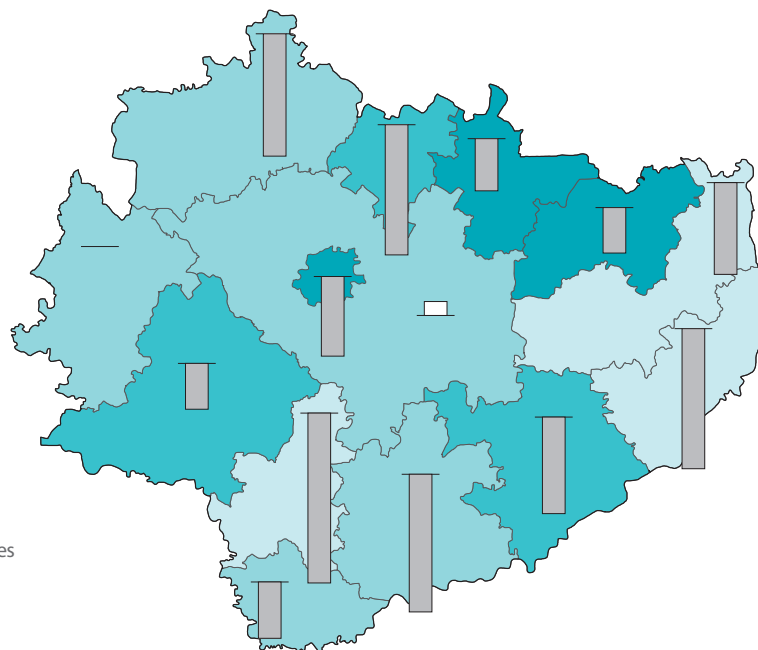
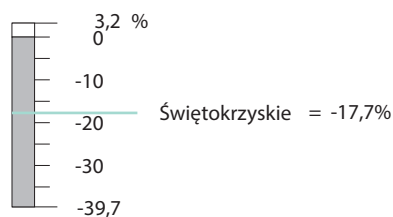
Mapa 5. Rozwody
Map 5. Divorces

Rozwody
na 1000 ludności
w wieku 20 lat i więcej
w 2019 r.
Divorces
per 1000 population
aged 20 and more
in 2019

Świętokrzyskie = 1,5‰

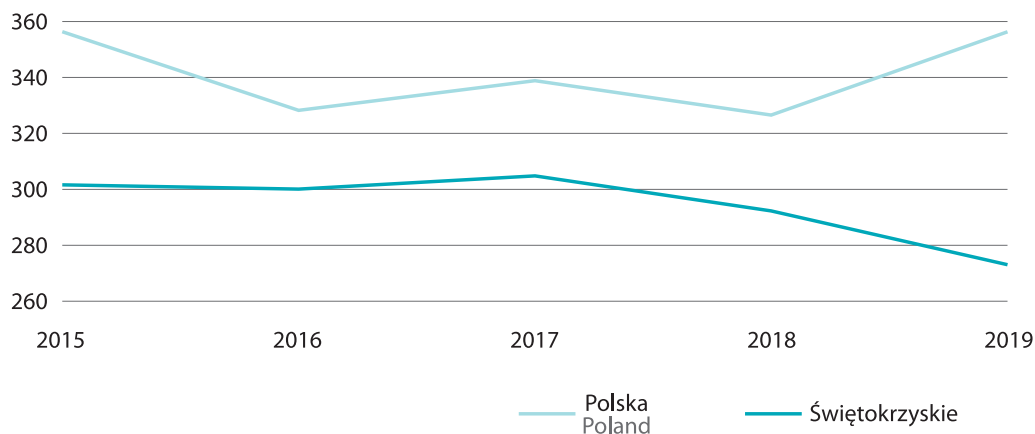
Zmiana liczby rozwodów
w latach 2015-2019
Change in number of divorces
in the years 2015-2019

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się jedną z mniejszych w kraju relacją rozwodów przypadających na 1000 nowych związków. W przekroju pięciu lat dynamika omawianych zjawisk w województwie była nieco odmienna niż w kraju, tak w przypadku liczby rozwodów (początkowy wzrost i wyraźny spadek wobec naprzemiennych wahań), jak i liczby małżeństw (zmienne wahania wobec spadku od trzech lat). Efektem tego było zmniejszenie relacji w województwie, natomiast utrzymanie poziomu miernika w kraju, przy czym wielkości graniczne w kraju pozostały wyraźnie wyższe (z 301,6 do 273,1 wobec 356,3 w kraju).

Wykres 20. Rozwody orzeczone prawomocnie na 1000 zawartych małżeństw

Chart 20. Divorces per 1000 marriages

Z pozwem rozwodowym występują częściej kobiety. W 2019 r. rozwody orzeczone z powództwa żony stanowiły 69,2% ich ogółu i było to niewiele mniej niż 4 lata wcześniej – 69,9%. Większość małżeństw została rozwiązana bez orzekania o winie – 81,6% (w 2015 r. – 73,8%).

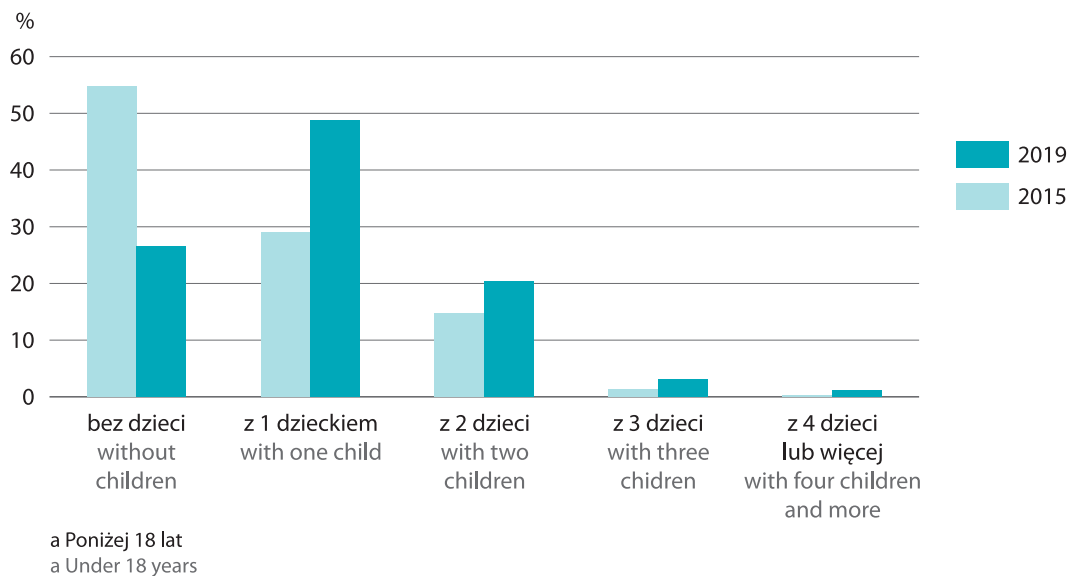
Podstawowe powody rozwiązania małżeństwa pozostały niezmiennie, chociaż zwykle występowały w powiązaniu z innymi czynnikami rozkładu pożycia małżeńskiego. Jako najczęstsze spośród przyczyn wyłącznych oraz w powiązaniu z innymi podawane były: niezgodność charakterów (25,0%), nadużywanie alkoholu (24,8%), niedochowanie wierności małżeńskiej (16,3%), nieporozumienia na tle finansowym (15,3%) oraz coraz częściej wymieniany, naganny stosunek do członków rodziny (11,8%). Udział pierwszych trzech czynników spadał w kolejnych latach (niezgodności charakterów - o 11,6 p.proc., pijaństwa – o 0,8 p.proc. oraz niewierności – o 12,7 p.proc.), wzrastał natomiast odsetek rozwodów z powodu nieporozumień finansowych – o 8,8 p.proc. oraz nagannego stosunku do członków rodziny – o 10,2 p.proc. Rozkład pożycia związany z dłuższą nieobecnością jednego z małżonków, niewielki w latach poprzednich, w 2019 r. wyniósł aż 9,1% wobec 0,2% w 2015 r.

Najczęściej rozwodziły się małżeństwa, w których oboje partnerzy w momencie zawierania związku byli młodzi, pomiędzy 20–24 rokiem życia. Stanowiły one 23,5% ogółu (27,0% cztery lata wcześniej). Najliczniejsze zbiorowości tworzyły w momencie orzekania rozwodu miały po 35–39 oraz 40–44 lat – kolejno 8,1% i 7,9% (w 2015 r.: 8,8% i 5,9%).

Wśród rozwiedzionych w 2019 r. małżeństw 0,8 tys. miało na utrzymaniu 1,1 tys. małoletnich dzieci, z czego 45,9% w rodzinach jednodzietnych, 46,4% – w dwudziecnych, 6,1% – w trzydziecnych, a 1,5% – w większych. W 59,0% rozwodów sąd przyznał opiekę nad dziećmi obojgu rodzicom, w 36,6% – wyłącznie matce, w 3,5% – ojcu, a w 3 przypadkach rodzin z 2 dziećmi – oddzielnie matce i ojcu. Dzieci z 5 rodzin powierzono rodzinie zastępczej. Nie zmieniła się przeciętna liczba dzieci przypadająca na 1 parę rozwiedzionych rodziców – 1,4.

Ponad połowę (58,2%) dzieci z rozwiedzionych rodzin stanowili 7–15 -latkowie, 25,2% 3–6 -latkowie, 7,9% młodzież w wieku 16–17 lat i 8,7% dzieci w wieku 0–2 lata.

Wykres 21. Rozwoły według liczby małoletnich ^a dzieci
Chart 21. Divorces by number of underage children ^a

Tablica 17. Rozwoły według decyzji sądu o wykonywaniu władzy rodzicielskiej i opieki nad małoletnimi ^a dziećmi

Table 17. Divorces by court decision on care for underage children ^a

Lata Years	Ogółem Total	Wykonywanie władzy rodzicielskiej powierzono Decision on children care granted to				Dziecko powierzono Decision on children care granted to		Inne przypadki powierze- nia opieki Remain- der of decision on chil- dren care granted
		matce mother	ojcu father	razem matce i ojcu both of them	oddziel- nie matce i ojcu separately of mother and father	rodzinnie zastępczej foster family	placówce wychow- awczej orphanage	
2015	1073	704	49	303	9	5	1	2
2016	1079	519	43	509	2	3	3	-
2017	1087	497	35	531	5	14	3	2
2018	996	409	33	541	1	7	4	1
2019	804	294	28	474	3	5	-	-

a Poniżej 18 lat.
a Under 18 years.

2.4. Urodzenia

2.4. Live births

Poziom urodzeń należy do najważniejszych elementów procesów demograficznych. Jest podstawowym czynnikiem kształtującym współczesną i przyszłą strukturę ludności, wpływającym na kierunki planowanej polityki opiekuńczej, zdrowotnej, edukacyjnej i ubezpieczeniowej państwa. Liczba urodzeń jest wypadkową wielu zmiennych, do których zaliczyć należy m.in. liczbę kobiet i mężczyzn w wieku prokreacyjnym, liczbę małżeństw oraz strukturę nowożeńców według wieku.

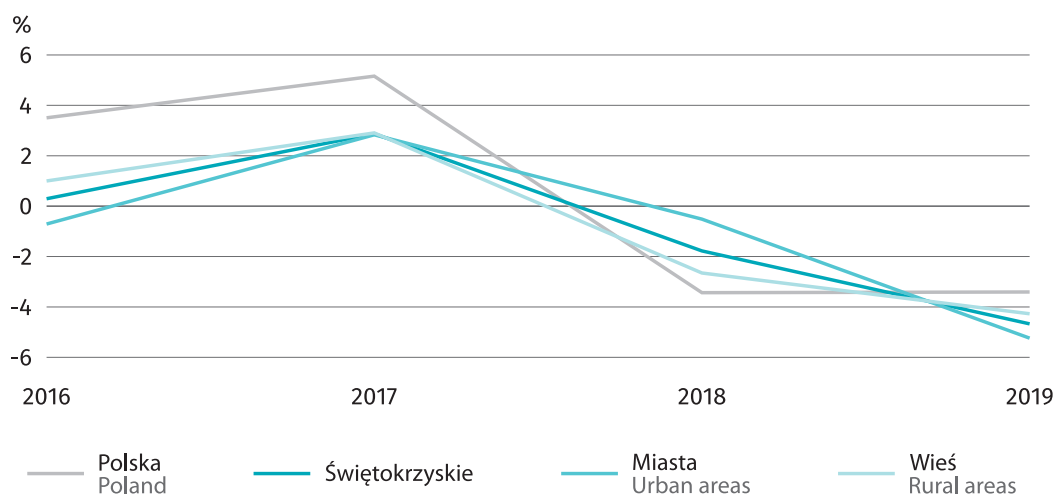
Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka – rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

W województwie świętokrzyskim w 2019 r. urodziło się 10,3 tys. dzieci, z których 99,7% to urodzenia żywe. Ich liczba zmniejszyła się na przestrzeni pięciu lat o 3,4%. Spadek ten spowolnił w wyniku wzmożonej w 2017 r. dzietności pobudzanej prorodziną polityką państwa, znacznie poprawiającą sytuację ekonomiczną rodzin z dziećmi. W kolejnych latach jednak częstość urodzeń wyraźnie osłabła, w większym stopniu dotykając społeczności wiejskie niż miejskie. W miastach łącznie w latach 2015–2019 poziom urodzeń żywych spadł o 3,7%, natomiast na terenach wiejskich o 3,1%. W kraju poziom wzmożonej dynamiki urodzeń znacznie przewyższał przyrosty w województwie (w pięcioleciu wzrost liczby urodzeń o 1,5%). Proporcje płci urodzonych dzieci stanowią prawidłowość demograficzną – ponad połowę noworodków stanowili chłopcy (51,0%).

W 2019 r. zanotowano w Świętokrzyskiem 32 urodzenia martwe. W relacji do urodzeń ogółem stanowiły one 3,1‰ (w kraju - 3,3‰).

Wykres 22. Roczne tempo zmian liczby urodzeń żywych w latach 2016-2019

Chart 22. Annual change of live births in the years 2016-2019

Tablica 18. Urodzenia żywe
Table 18. Live births

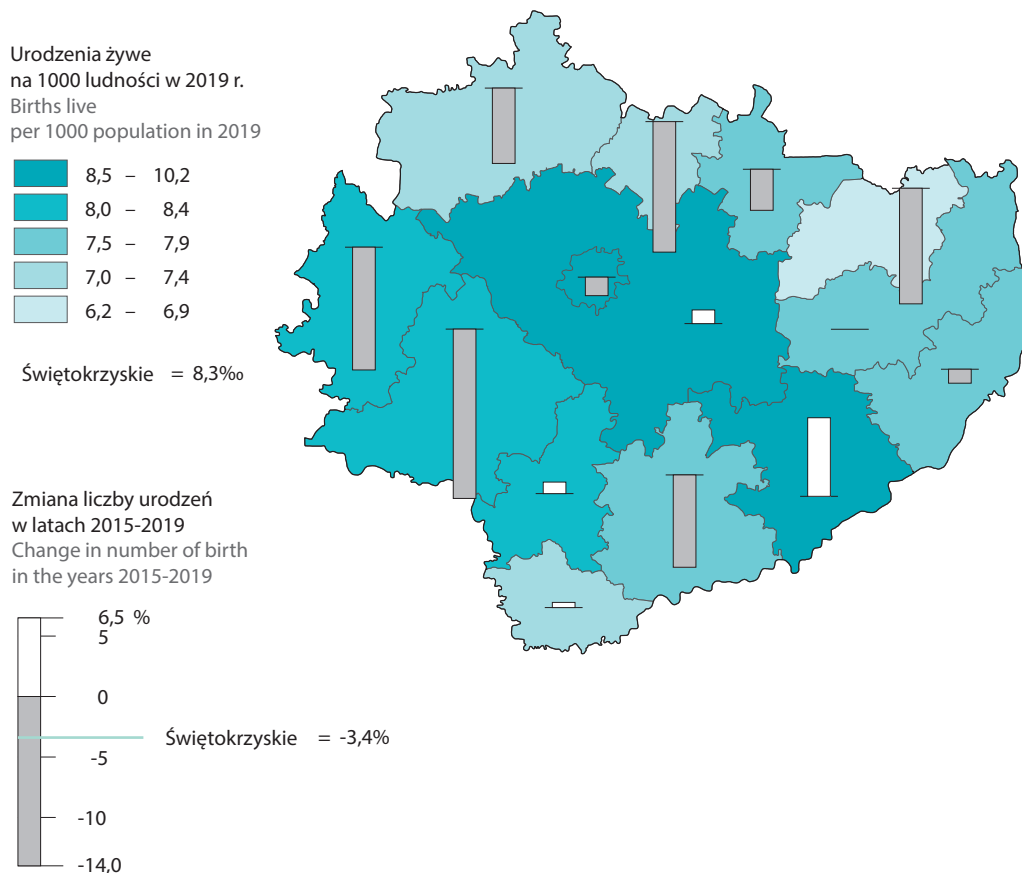
Lata Years	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- -czynki Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- -czynki females	razem total	chłopcy males	dziew- -czynki females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	10579	5307	5272	4378	2151	2227	6201	3156	3045
2016	10610	5434	5176	4347	2252	2095	6263	3182	3081
2017	10915	5577	5338	4470	2288	2182	6445	3289	3156
2018	10721	5520	5201	4447	2235	2212	6274	3285	2989
2019	10220	5213	5007	4214	2142	2072	6006	3071	2935
w odsetkach in percent									
2015	100,0	100,0	100,0	41,4	40,5	42,2	58,6	59,5	57,8
2016	100,0	100,0	100,0	41,0	41,4	40,5	59,0	58,6	59,5
2017	100,0	100,0	100,0	41,0	41,0	40,9	59,0	59,0	59,1
2018	100,0	100,0	100,0	41,5	40,5	42,5	58,5	59,5	57,5
2019	100,0	100,0	100,0	41,2	41,1	41,4	58,8	58,9	58,6

Na niewiele niższym poziomie niż w 2015 r. ukształtowała się relacja liczby urodzeń żywych przypadających na 1000 ludności, tj. współczynnik urodzeń – 8,3 wobec 8,4. Po raz kolejny był to najmniejszy pułap wskaźnika w kraju, w którym osiągnął 9,8‰. Depresja urodzeniowa mocniej zaznaczyła się na obszarach miejskich, w których współczynnik pozostawał wyraźnie niższy. Był on jednak względnie stabilny, o mniejszej sile rocznych spadków niż na wsi – w 2019 r. jednak współczynnik w miastach spadł w większym stopniu niż na wsi (do 7,5‰ wobec 8,9‰ na terenach wiejskich). Relacja osiągnęła wyższe wartości dla populacji chłopców, których zazwyczaj rodzi się więcej niż dziewczynek (8,6‰ wobec 7,9‰), przy czym zauważalne były dysproporcje płci zależnie od miejsca zamieszkania, tj. w zbiorowościach miejskich sięgnęły różnicy 1,2 punktów, a w wiejskich 0,7 punktów.

Tablica 19. Współczynnik urodzeń
Table 19. Birth rate

Lata Years	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- -czynki Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- -czynki females	razem total	chłopcy males	dziew- -czynki females
w ‰									
2015	8,4	8,6	8,2	7,8	8,0	7,5	8,9	9,1	8,7
2016	8,5	8,9	8,1	7,8	8,5	7,1	9,0	9,2	8,8
2017	8,7	9,2	8,3	8,0	8,6	7,4	9,3	9,5	9,1
2018	8,6	9,1	8,2	8,0	8,4	7,5	9,2	9,6	8,7
2019	8,3	8,6	7,9	7,5	8,2	7,0	8,9	9,4	8,7

Mapa 6. Urodzenia żywe na 1000 ludności w 2019 r.
Map 6. Births live per 1000 population in 2019

W analizowanym pięcioleciu liczba urodzeń wzrosła w 4 powiatach, najbardziej w staszowskim (o 6,5%) i kieleckim (o 1,1%), tam też współczynnik urodzeń osiągnął w 2019 r. największe wartości, kolejno: 10,0‰ i 10,2‰. Najślabszą dynamiką, skutkującą spadkiem liczby urodzeń wystąpiła w powiatach: jędrzejowskim (o 14,0%), skarżyskim (o 10,8%) oraz włoszczowskim (o 10,1%), kształtując poziom ich współczynników pomiędzy 7,0 a 8,2‰.

Cechą współczesnych zachowań demograficznych jest stały wzrost urodzeń pozamałżeńskich. Zjawisko to związane jest z przeobrażeniami modelu rodziny, w którym przybywa rodzin tworzonych przez związki kohabitacyjne oraz rosnącą liczbę matek samotnie wychowujących dzieci. W Świętokrzyskiem w 2019 r. urodzeń tych było 2,0 tys., tj. więcej o 3,0% niż cztery lata wcześniej. Ich odsetek w urodzeniach ogółem zwiększył się o 1,2 p.proc. – do 19,7% (do 23,7% w miastach i 16,8% na wsi). W kraju udział urodzeń pozamałżeńskich pozostawał wyższy i w analogicznym okresie wzrósł z 24,6% do 25,4%. Matki w stanie wolnym dominowały wśród kobiet najmłodszych, poniżej 20 roku życia (75,2% urodzeń w tej grupie wieku), znaczny był także ich udział wśród nieco starszych, w wieku 20–24 lata (40,2% urodzeń w odpowiedniej grupie).

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w latach wcześniejszych, najwięcej dzieci urodziło się w miesiącach letnich, pomiędzy lipcem a wrześniem (łącznie 27,3%), najmniej natomiast w lutym i listopadzie (odpowiednio 7,2% i 7,3%). Ponad 1/3 kobiet zarówno w mieście, jak i na wsi rodziła dzieci w środku tygodnia (wtorek–środa).

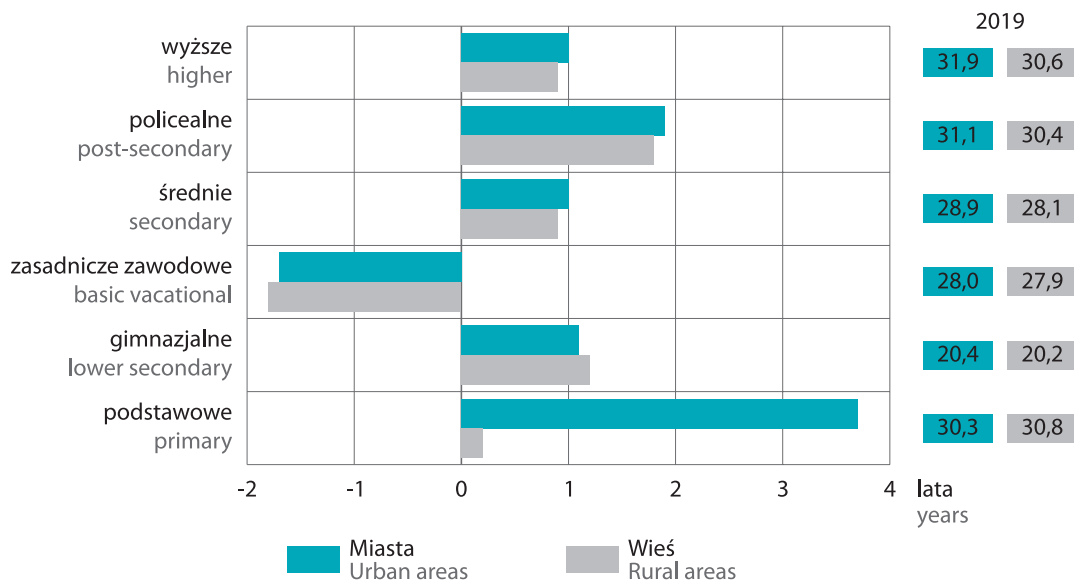
Przemiany społeczno-ekonomiczne powodują, że kobiety odkładają w czasie decyzję posiadania dziecka. Matkami zostawały najczęściej w wieku 25–29 lat (33,7% urodzeń żywych), chociaż niewiele niższy był odsetek porodów w kolejnej grupie wiekowej – 30–34 lata (31,7%). Przesunęła się granica środkowego wieku kobiet rodzących po raz pierwszy – z 27,1 lat w 2015 r. do 27,8 lat w 2019 r. (w kraju – do 28,2 lat). Mediana wieku pierworódek w miastach pozostawała wyższa niż kobiet na wsi – 28,9 lat wobec 27,1 lat.

Wiek rodzenia dzieci zmienia się w zależności od wykształcenia. Powszechne dążenie do poprawy poziomu życia stymuluje aktywność edukacyjną i zawodową kobiet. Obecnie większość rodzących legitymuje się wykształceniem wyższym - w 2019 r. stanowiły one 52,6% ich ogółu wobec 33,6% kobiet z wykształceniem średnim (w 2015 r. odpowiednio: 54,1% i 32,2%).

W 2019 r. kobiety z wykształceniem wyższym urodziły najwięcej dzieci pomiędzy 30 a 34 rokiem życia – 64,7% ogółu dzieci w tej grupie wiekowej matek, ale porównywalna pozostała młodsza grupa, w wieku 24–29 lat – 54,2% urodzeń w tym przedziale. Zjawisko odsuwania w czasie rodzicielstwa przez kobiety z wykształceniem wyższym dobrze obrazuje mediana urodzenia pierwszego dziecka, która przesunęła się w ciągu pięciu lat z 28,5 do 29,2 lat (w kraju – do 29,7 lat). Podniósł się także wiek matek z wykształceniem średnim, chociaż wśród nich dominujący przekrój wiekowy poszerzał się i zacierał. Najczęściej rodziły one mając 25–29 lat (35,6% łącznej liczby rodzących w tym wieku), a kolejno w grupach pobocznych: 20–24 -latek (59,2% tej grupy wieku) i 30–34 -latek (26,3% tej grupy). Nieco inaczej sytuacja kształtowała się wśród matek z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W większości były one młodsze - najwięcej z nich również rodziło pomiędzy 25–29 rokiem życia (6,9% urodzeń w tej grupie wieku), ale już niewiele mniej w wieku 20–24 lat (15,4%). Stąd wiek środkowy rodzących po raz pierwszy kobiet legitymujących się wykształceniem średnim zwiększył się z 24,5 do 25,8 lat (w kraju – do 26,1), a zasadniczym zawodowym z 23,4 do 24,6 lat (w kraju – do 24,2). Wśród najmłodszych matek (19 lat i mniej) dosyć duży był udział tych, które miały ukończone jedynie gimnazjum. Ich odsetek w ogólnej liczbie urodzeń w tym wieku wyniósł 53,6%.

Wykres 23. Zmiana (+/-) wieku środkowego matek według poziomu wykształcenia matki w latach 2015-2019

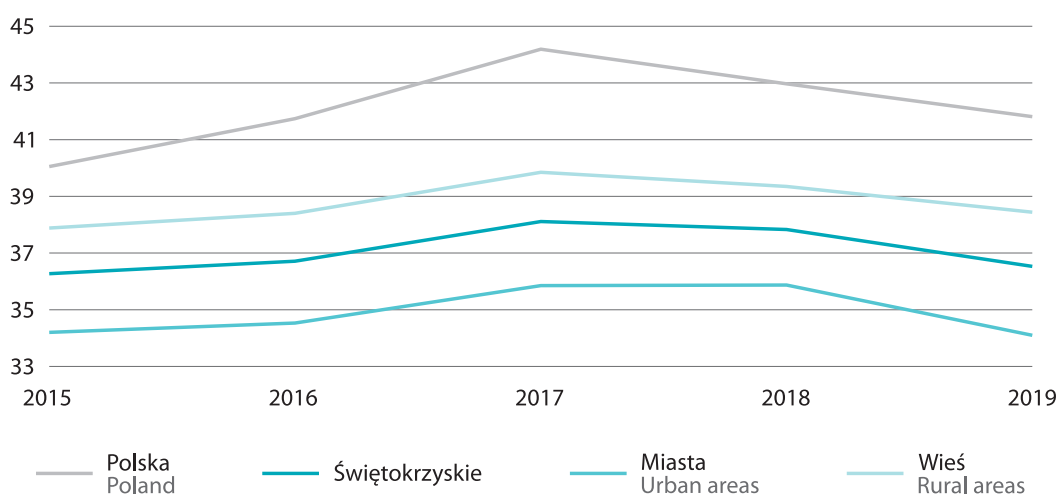
Chart 23. Change (+/-) in median age of mothers by education level of mother in the years 2015-2019

Urodzenia uzależnione są od liczby potencjalnych matek, tzn. kobiet w wieku rozrodczym oraz ich płodności określonej częstością urodzeń. Za okres prokreacyjny kobiet przyjmowany jest przedział wieku 15–49 lat. Na przestrzeni pięciu lat ubytek tych kobiet w województwie, m.in. z powodu emigracji, był wysoki i sięgnął 4,4% (w kraju – 2,8%). Dodatkowo, niska ocena bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej województwa i brak perspektyw rozwoju mogły mieć wpływ na rezygnację z macierzyństwa. Chwilowa poprawa płodności, w następstwie wsparcia finansowego rządu, od 2018 r. już wyraźnie spowolniła. Efektem było, pomimo wzrostu, utrzymanie się bardzo niskiego współczynnika płodności – na poziomie 36,5‰ (wobec 36,3‰ w 2015 r.). W kraju płodność kształtowała się wyżej, a tempo jej wzrostu znacznie przekraczało notowane w województwie – w badanych latach podniosła się z 40,1‰ do 41,8‰. Na terenach wiejskich województwa współczynnik podniósł się z 37,9‰ do 38,4‰. W miastach pozostawał niższy i w pięcioleciu dodatkowo się obniżył – z 34,2‰ do 34,1‰.

Wykres 24. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat

Chart 24. Live births per 1000 women aged 15-49

Najwyższą płodnością wyróżniały się grupy wiekowe 25-29 i 30-34 lata. Jednak w obu, w ostatnim roku osłabła, a jej poziom nadal znacząco odbiegał od przeciętnego w kraju – kolejno: 83,9‰ wobec 97,2‰ oraz 75,1‰ wobec 84,6‰. Wzrost płodności w pięcioleciu najmocniej zaznaczył się wśród kobiet w wieku 30-34 lat oraz 35-39 lat (po 8,4 punkty), podczas gdy w młodszych grupach obniżył się, najbardziej wśród 20-24 latek – o 3,5 punktów.

Tablica 20.

Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat według wieku matki

Table 20.

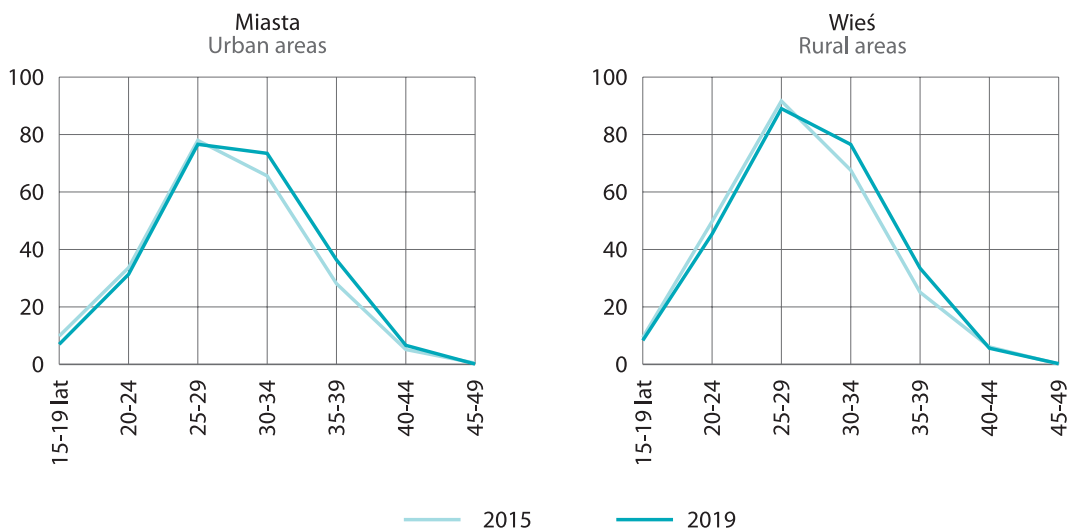
Live births per 1000 women aged 15-49 by mother age

Lata Years	Ogółem Total	Grupy wieku Age groups						
		15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49
2015	36,3	9,5	43,5	85,7	66,7	26,5	5,7	0,2
2016	36,7	9,6	41,1	86,8	69,7	29,5	5,3	0,1
2017	38,1	7,9	42,5	89,2	75,6	31,2	5,8	0,2
2018	37,8	7,4	39,9	89,5	76,6	32,6	6,3	0,3
2019	36,5	7,8	40,0	83,9	75,1	34,9	6,1	0,2

Tendencje zmian płodności mieszkanek miast i wsi pozostawały podobne, różnice wynikały jedynie z bardziej tradycyjnego modelu rodziny w społeczeństwach wiejskich. Nadal zmniejszała się częstość urodzeń wśród kobiet najmłodszych (poniżej 20 roku życia) w większym stopniu w miastach i ukształtowała się niżej niż na obszarach wiejskich. Odmienne zróżnicowanie dotyczyło spadku prokreacji kobiet w wieku 20–29 lat. W całym przedziale wieku płodność kształtowała się niżej w miastach, ale na przestrzeni pięciolecia spadła ona w miastach niewiele, a na wsi wyraźnie. W podobnej skali natomiast, zwiększyła się płodność kobiet w wieku od 30 do 39 lat, a nieznaczące rozbieżności wystąpiły dopiero w grupach starszych. Wszystkie te zmiany wynikały i pozostawały zgodne ze społecznymi trendami demograficznymi.

Wykres 25. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat według wieku matki

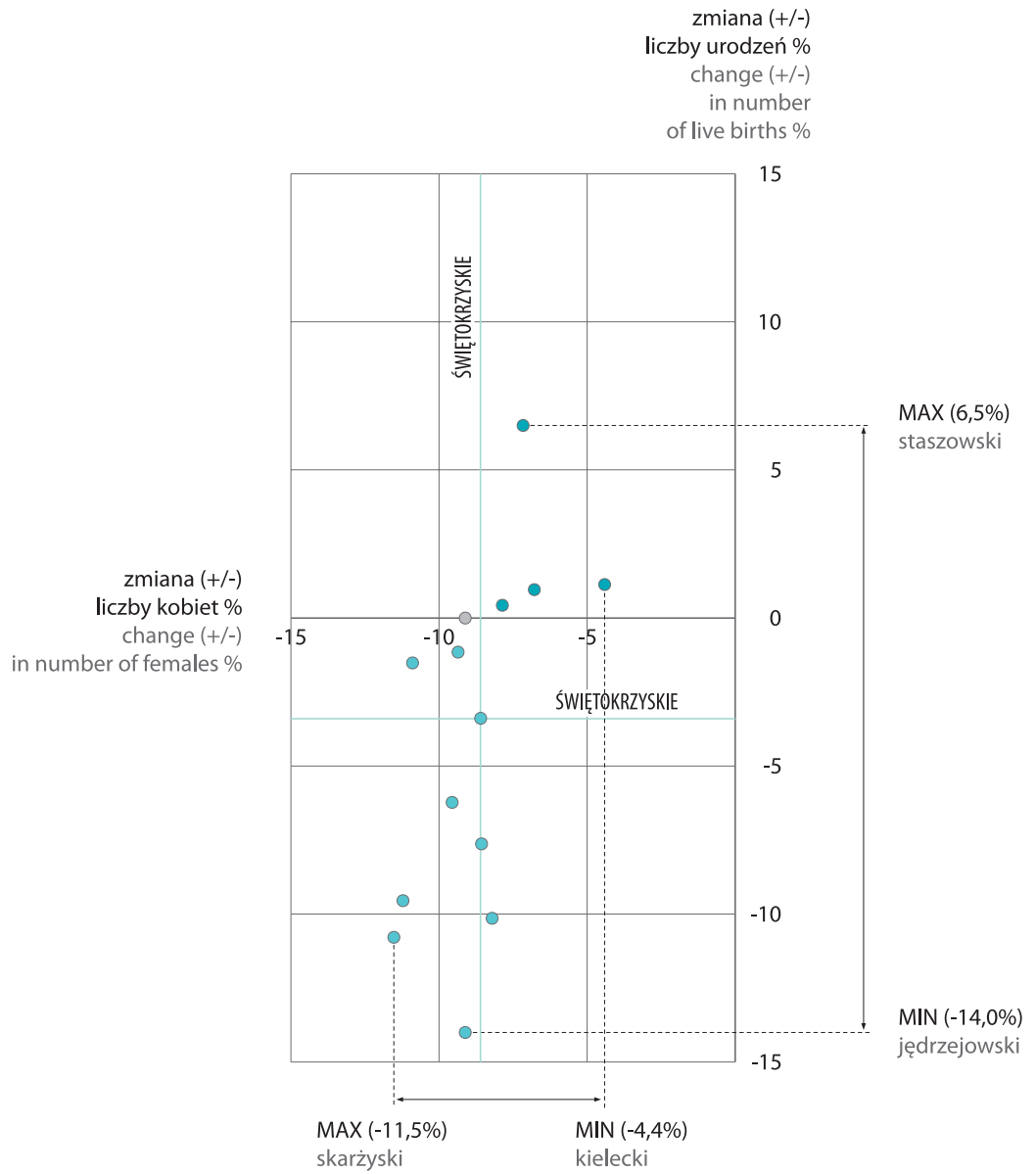
Chart 25. Live births per 1000 women aged 15-49 by mother age

Największa liczba urodzeń (ok. 95%) notowana była wśród kobiet pomiędzy 20 a 39 rokiem życia. W Świętokrzyskiem ubytek tych kobiet na przestrzeni lat 2015–2019 wyniósł 8,6%, ale w efekcie omawianego wcześniej wzrostu pułapu płodności w 2017 r., liczebność urodzeń spadła w tej grupie wieku o 3,0%. Wielkości ogółem mocno różnicowało rozmieszczenie przestrzenne. Zmniejszenie liczby kobiet w tym wieku, choć ze zmiennym natężeniem, obserwowano we wszystkich powiatach (w 7 było większe lub równe przeciętnej w województwie, a w 7 – mniejsze). I chociaż spowolniło to dynamikę urodzeń, w 4 powiatach odnotowano wzrost ich liczby. W najlepszej sytuacji znalazły się powiaty o niskim uszczerbku potencjalnych matek – tam przyspieszenie częstości urodzeń było wyraźne. Przewodziły im powiaty: staszowski (z 7,2% ubytkiem kobiet i 6,5% przyrostem urodzeń), kielecki (odpowiednio: minus 4,4% i 1,1%) i pińczowski (odpowiednio: minus 6,8% i 1,0%). Współczynnik płodności w tych powiatach oscylował między 37,7‰ w pińczowskim a 43,8‰ w staszowskim. W specyficznej sytuacji znalazło się m. Kielce, w którym relatywnie niskiemu spadkowi urodzeń (o 1,5%) towarzyszył wysoki ubytek kobiet (o 10,9%), a miernik płodności wyniósł 38,0‰. W pozostałych powiatach spadek liczby kobiet wahał się od 7,9 do 11,5%, a towarzysząca mu zmiana urodzeń – od minus 14,0 do 0,4%, przy czym największe starty poniosły jędrzejowski i skarżyski. Płodność kobiet w tej grupie powiatów wahała się od 28,7‰ w ostrowieckim do 36,5‰ we włoszczowskim.

Wykres 26. Zróżnicowanie powiatów pod względem zmiany liczby urodzeń żywych oraz liczby matek w grupie wieku 20-39 lat w latach 2015-2019

Chart 26. Diversity of powiats by change in number of live births and mothers aged 20-39 in the years 2015-2019

● wzrost liczby urodzeń (4 powiaty)
increase in the number of births

● spadek liczby urodzeń (9 powiatów)
decrease in the number of births

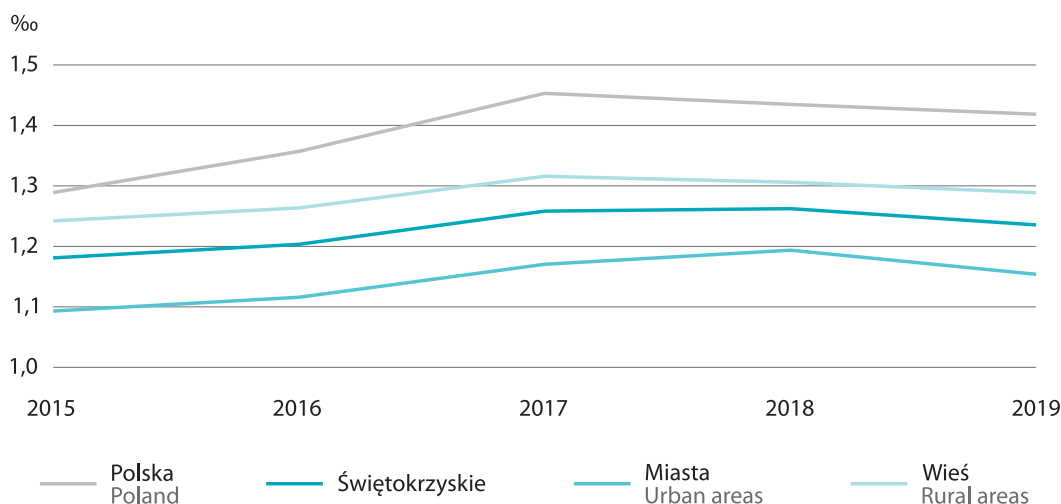
● bez zmiany liczby urodzeń (1 powiat)
without change in the number of births

Opisane wyżej zmiany wzorca płodności według wieku, w aspekcie syntetycznym, obrazuje współczynnik dzietności, który wskazuje, jaką średnią liczbę dzieci urodziłaby kobieta w okresie rozrodczym w danym roku kalendarzowym (o odpowiadającym mu rozkładzie cząstkowych współczynników płodności) zakładając brak umieralności. Z jego pomocą ocenić można stopień zastępowalności obecnej generacji przez przyszłe pokolenia. Za korzystny uznaje się wskaźnik na poziomie co najmniej 2,100, który uwzględniając bieżący stan umieralności zapewnia prostą zastępowalność pokoleń, tj. gdy w danym roku na jedną kobietę w wieku 15–49 lat przypada co najmniej dwoje dzieci.

Od wielu lat współczynnik dzietności w Świętokrzyskiem jest jednym z najniższych w kraju, a w 2019 r. uplasował województwo na ostatniej pozycji. Wyniósł on 1,235 (w 2015 r. – 1,181), co oznaczało, że pokolenie matek zostanie zastąpione przez córki tylko w 60,0% (współczynnik reprodukcji netto). W kraju relacja o wartości 1,419 zapewniała wymienialność matek przez córki w 68,4%. W społecznościach miejskich województwa na jedną kobietę średnio przypadało 1,154 dzieci, natomiast w wiejskich – 1,289 (w 2015 r. odpowiednio 1,093 i 1,242). Stanowiło to zastępowalność matek w miastach na poziomie 56,3%, a na obszarach wiejskich – 62,4%.

Wykres 27. Współczynnik dzietności

Chart 27. Total fertility rate

2.5. Zgony

2.5. Deaths

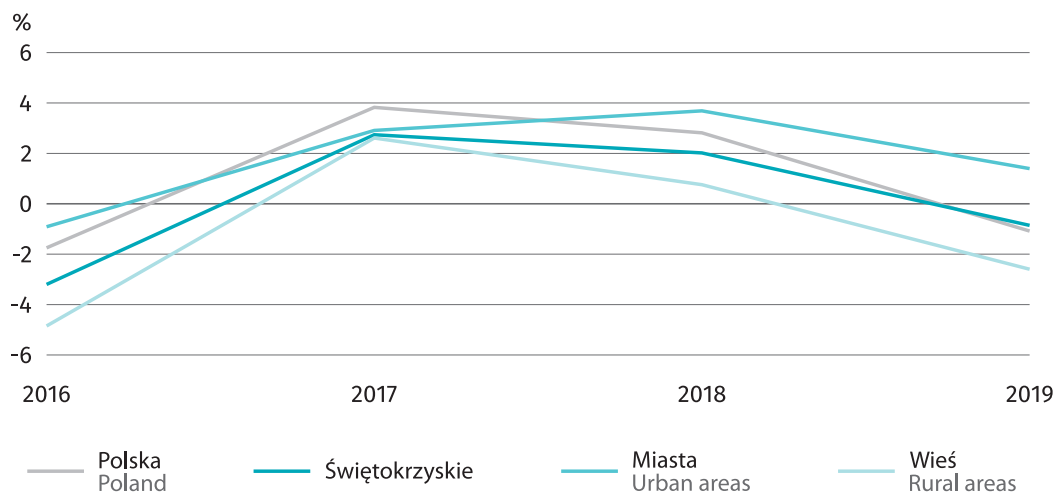
Umieralność jest drugim, obok urodzeń, elementem ruchu naturalnego ludności. Zjawisko to wpływa nie tylko na tempo rozwoju ludności, ale również na kształtowanie jej stanu cywilnego oraz struktury wieku. W województwie świętokrzyskim od lat notuje się relatywnie wysoki poziom umieralności związany z dużą populacją starszych osób.

Na przestrzeni badanych lat umieralność pozostawała labilna – podobnie jak w kraju, naprzemiennie notowano jej spadki i wzrosty. W 2019 r. odnotowano 14,5 tys. zgonów, tj. o 0,6% więcej niż cztery lata wcześniej (w kraju więcej o 3,7%). Zwiększył się odsetek zmarłych mieszkańców miast (do 44,6%). Zmniejszył się ogólny poziom nadumieralności mężczyzn (z 53,7% do 52,4%), przy czym udział zgonów mężczyzn zamieszkujących miasta kształtował się niższe niż na terenach wiejskich (51,6% wobec 53,1%).

Wykres 28. Roczne tempo zmian liczby zgonów w latach 2016-2019

Chart 28. Annual change of deaths in the years 2016-2019

Tablica 21.
Table 21.

Zgony
Deaths

Lata Years	Ogółem Grand total	Męż- -czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- -czyźni males	kobiety females	razem total	męż- -czyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	14409	7741	6668	6036	3205	2831	8373	4536	3837
2016	13948	7253	6695	5981	3074	2907	7967	4179	3788
2017	14330	7415	6915	6155	3152	3003	8175	4263	3912
2018	14619	7647	6972	6382	3303	3079	8237	4344	3893
2019	14494	7599	6895	6471	3338	3133	8023	4261	3762
w odsetkach in percent									
2015	100,0	100,0	100,0	41,9	41,4	42,5	58,1	58,6	57,5
2016	100,0	100,0	100,0	42,9	42,4	43,4	57,1	57,6	56,6
2017	100,0	100,0	100,0	43,0	42,5	43,4	57,0	57,5	56,6
2018	100,0	100,0	100,0	43,7	43,2	44,2	56,3	56,8	55,8
2019	100,0	100,0	100,0	44,6	43,9	45,4	55,4	56,1	54,6

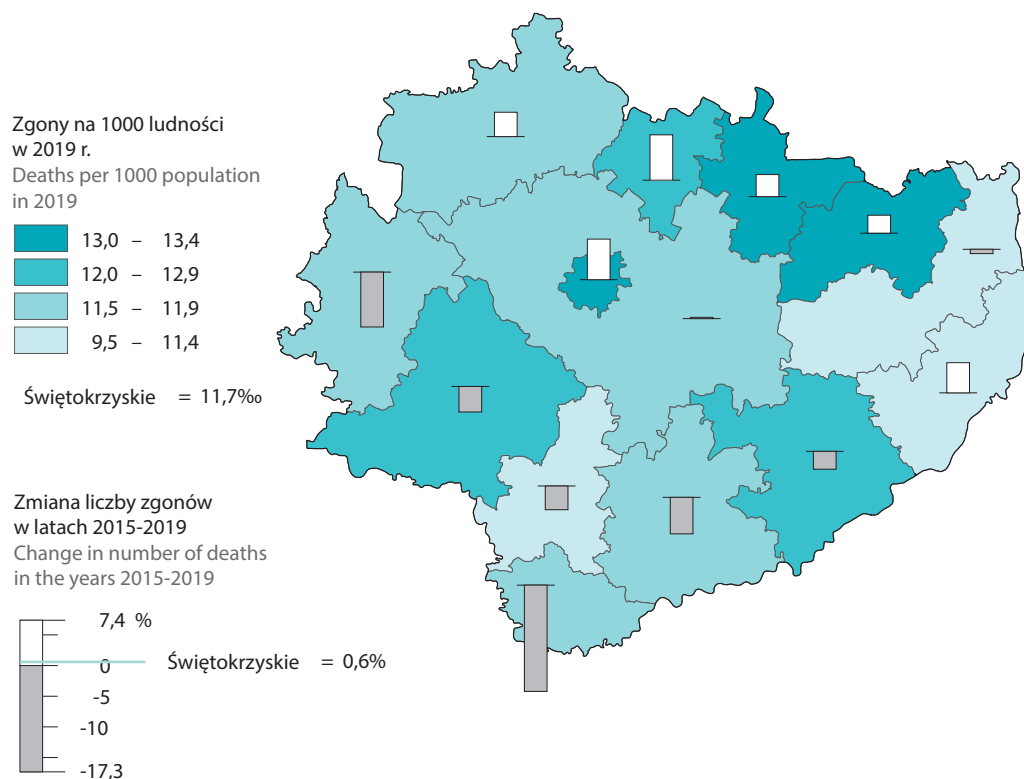
Współczynnik umieralności ludności wyniósł 11,7‰ (w 2015 r. – 11,4‰), ale w miastach przyjmował mniejsze wartości – 11,5‰ wobec 11,9‰ na wsi. W kraju współczynnik zgonów pozostawał niższy – 10,7‰.

Tablica 22. Współczynnik zgonów
Table 22. Death rate

Lata Years	Zgony na 1000 ludności Deaths per 1000 population			Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych Infant deaths per 1000 live births		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
2015	11,4	10,7	12,0	3,8	3,4	4,0
2016	11,1	10,7	11,5	4,2	4,1	4,3
2017	11,5	11,0	11,8	2,8	3,6	2,3
2018	11,7	11,4	12,0	3,8	3,1	4,3
2019	11,7	11,5	11,9	2,8	1,7	3,7

Najmniejszy poziom umieralności odnotowano w powiecie kieleckim, najmłodszym demograficznie (9,5‰). Stosunkowo niski był także w powiecie staszowskim (10,6‰) i m.Kielce (11,2‰). Spośród 14 powiatów, w 6 współczynnik przekraczał 12‰, z czego najwyższe ukształtował się w powiatach: opatowskim (13,4‰) oraz pińczowskim i skarżyskim (po 13,3‰).

Mapa 7. Zgony na 1000 ludności w 2019 r.
Map 7. Deaths per 1000 population in 2019

W grupach wieku mieszkańców, niska umieralność cechowała roczniki młode – w 2019 r. 0,1‰. wśród 5-14 – latków. W następnych grupach wieku umieralność systematycznie rosła, przy czym w populacji mężczyzn drastycznie wzrastała już po ukończeniu 54 roku życia, zaś wśród kobiet 10 lat później. W analogicznych rocznikach zaznaczała się też wyższa umieralność w społeczności wiejskiej – przede wszystkim wśród mężczyzn, ale także wśród najstarszych kobiet.

Tablica 23. Zgony na 1000 ludności według grup wieku w 2019 r.
Table 23. Deaths per 1000 population by age groups in 2019

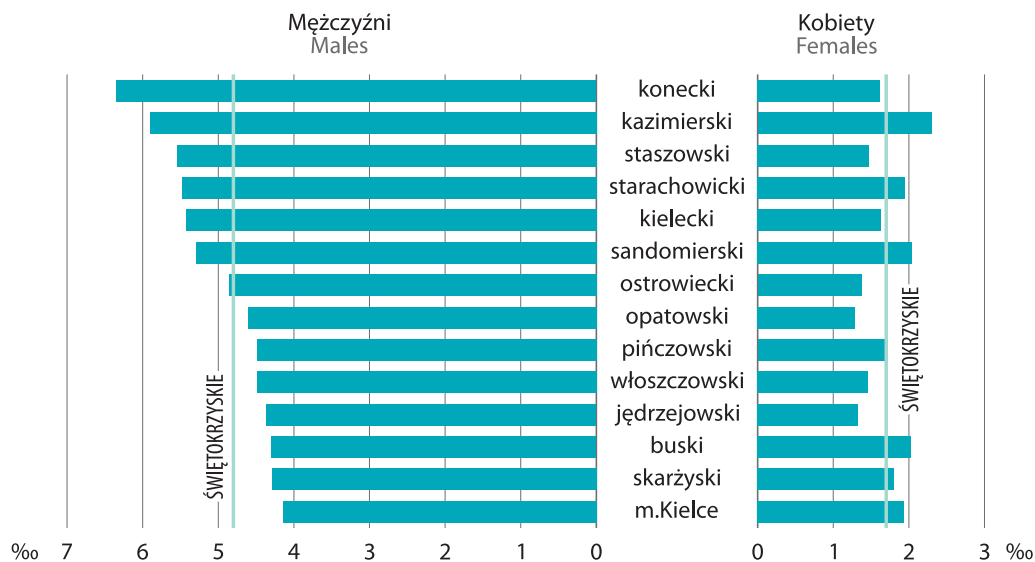
Grupy wieku Age groups	Ogółem Grand total	Męż- -czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- -czyźni males	kobiety females	razem total	męż- -czyźni males	kobiety females
Ogółem Total	11,7	12,6	10,9	11,5	12,5	10,6	11,9	12,7	11,1
0 lat ^a	2,8	2,5	3,2	1,7	1,4	1,9	3,7	3,3	4,1
1-4	0,1	0,2	0,1	0,2	0,3	-	0,1	0,1	0,2
5-14	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
15-24	0,4	0,5	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,6	0,2
25-34	0,9	1,5	0,3	0,9	1,5	0,3	0,9	1,5	0,2
35-44	1,8	2,8	0,8	1,7	2,5	0,9	1,9	3,0	0,7
45-54	4,6	6,7	2,3	4,4	6,4	2,6	4,7	7,0	2,1
55-64	11,3	17,0	5,8	10,8	16,4	6,1	11,7	17,5	5,5
65-74	22,2	32,2	14,1	20,8	29,5	14,4	23,6	34,9	13,7
75-84	52,6	70,3	42,7	49,3	65,5	40,2	55,9	74,9	45,0
85 lat i więcej and more	150,5	168,6	143,6	137,4	148,9	132,5	160,9	186,8	151,9

a Na 1000 urodzeń żywych.
a Per 1000 of live births.

Zgony osób z najmłodszej i średniej biologicznej grupy wieku (od 0 do 64 lat) cechuje niska częstotliwość. W województwie wynosiła ona w 2019 r. 4,8‰ wśród mężczyzn i 1,7‰ wśród kobiet. Większa występowała w społecznościach wiejskich, szczególnie w męskiej populacji. Poza przyczynami zewnętrznymi (jak np. wypadki) były one coraz częściej wynikiem chorób cywilizacyjnych (w tym układu krążenia, nowotworów). W 2019 r. w Świętokrzyskiem umieralność powyżej średniej obu płci odnotowano w 3 powiatach. Najmniej korzystnie ogólna sytuacja kształtowała się w powiatach: kazimierskim (5,9‰ wśród mężczyzn i 2,3‰ wśród kobiet) oraz starachowickim (kolejno: 5,5‰ i 1,9‰). Najlepiej natomiast w powiecie jędrzejowskim (4,4‰ i 1,3‰) i opatowskim (4,6‰ i 1,3‰).

Wykres 29. Współczynnik zgonów ludności w wieku do 65 lat w 2019 r.

Chart 29. Death rate of population aged under 65 in 2019

Zgony niemowląt (tj. dzieci poniżej 1 roku życia) występowały nieregularnie w kolejnych latach, jednak tendencja ogólna była spadkowa. W 2019 r. odnotowano ich 29, co stanowiło 0,2% wszystkich zgonów wobec 0,3% w 2015 r. Udział zgonów chłopców pozostawał zmienny, a w latach granicznych zwiększył się o 2,3 p.proc. do 44,8%. Współczynnik wyrażający liczbę zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych zmniejszył się w pięcioleciu z 3,8 do 2,8, osiągając najmniejszą wartość w kraju (tu spadek z 4,0 do 3,8). Skala osłabienia śmiertelności wśród najmłodszych była większa w miastach, pogłębiając niekorzystną dla wsi dysproporcję wskaźnika z lat wcześniejszych (oprócz 2017 r.) – 1,7‰ w miastach wobec 3,7‰ na wsi.

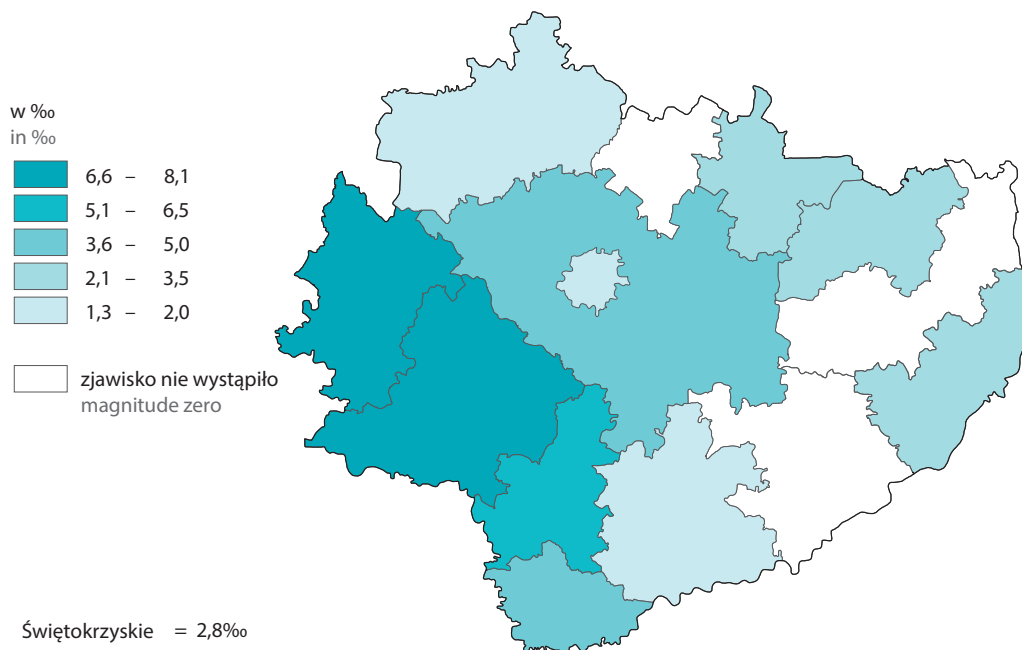
Tablica 24.
Table 24.

Zgony niemowląt
Infant deaths

Lata Years	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- częta Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- częta females	razem total	chłopcy males	dziew- częta females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	40	17	23	15	3	12	25	14	11
2016	45	26	19	18	10	8	27	16	11
2017	31	16	15	16	8	8	15	8	7
2018	41	23	18	14	7	7	27	16	11
2019	29	13	16	7	3	4	22	10	12
w odsetkach in percent									
2015	100,0	100,0	100,0	37,5	17,6	52,2	62,5	82,4	47,8
2016	100,0	100,0	100,0	40,0	38,5	42,1	60,0	61,5	57,9
2017	100,0	100,0	100,0	51,6	50,0	53,3	48,4	50,0	46,7
2018	100,0	100,0	100,0	34,1	30,4	38,9	65,9	69,9	61,1
2019	100,0	100,0	100,0	24,1	23,1	25,0	75,9	76,9	75,0

Intensywność śmiertelności niemowląt w powiatach zmienia się corocznie. W 2019 r. najwyższą zarejestrowano w powiatach włoszczowskim (8,1‰) i jędrzejowskim (7,3‰), najmniejszą w m.Kielce (1,2‰), natomiast w powiatach: opatowskim, skarżyskim i staszowskim nie odnotowano żadnego przypadku.

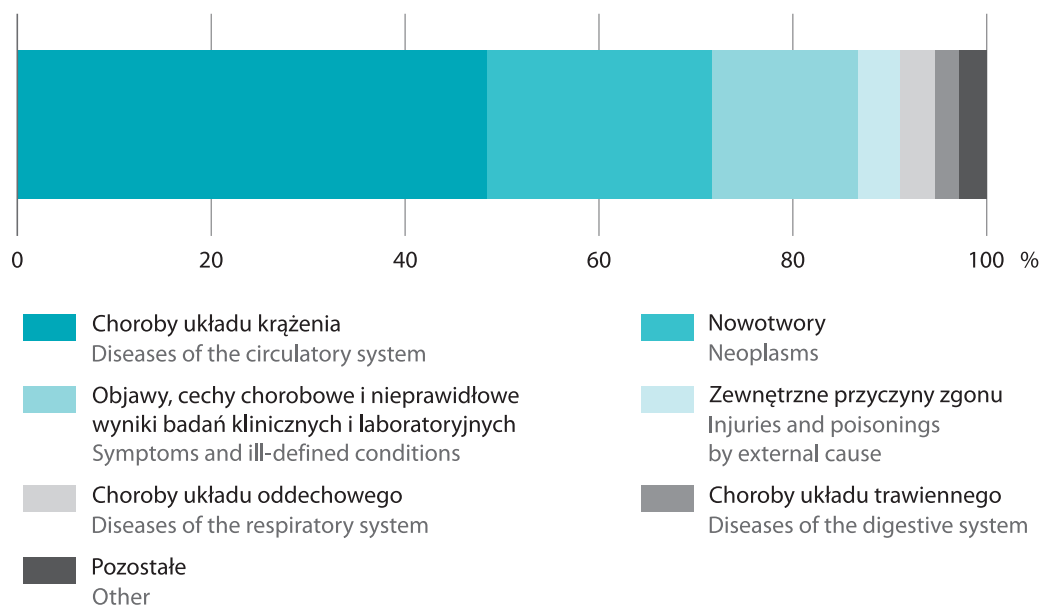
Mapa 8. Współczynnik zgonów niemowląt w 2019 r.
Map 8. Infant mortality rate in 2019

Główne przyczyny zgonów pozostają niezienne, a płeć zmarłych nie różnicuje zasadniczo ich struktury. Tak dla kobiet, jak i mężczyzn najczęstszymi pozostają choroby układu krążenia i nowotwory złośliwe. W pierwszym przypadku odsetek zmarłych był wyższy wśród kobiet, w drugim – wśród mężczyzn. Różnice te wynikają z proporcji płci osób starszych – kobiety przeważają licznie wśród osób w bardzo zaawansowanym wieku, dla których choroby układu krążenia są najczęściej wskazywane przez lekarzy jako przyczyna zgonu.

W 2018 r. choroby układu krążenia stanowiły 48,4% przypadków śmiertelnych. Wśród mężczyzn były one przyczyną 42,7% z nich, a wśród kobiet – 54,7%. Udział zgonów z powodu nowotworów wyniósł 23,2%, przy czym spowodowały one zgon 25,7% mężczyzn i 20,5% kobiet. Łącznie choroby układu krążenia i nowotwory były przyczyną 71,6% wszystkich zgonów w województwie świętokrzyskim. Pozostałe powody zgonów związane były głównie z objawami, cechami chorobowymi i nieprawidłowymi wynikami badań klinicznych i laboratoryjnych (15,1%), chorobami układu oddechowego (3,6%) oraz trawiennego (2,4%), a także przyczynami zewnętrznymi, które obejmują urazy, zatrucia i inne wypadki (4,3%).

Wykres 30. Struktura zgonów według przyczyn w 2018 r.
 Chart 30. Structure of deaths by causes in 2018

Poziom umieralności spowodowanej dwoma najczęstszymi przyczynami cechowała różna dynamika. Obserwowano przede wszystkim zmniejszenie liczby zgonów w następstwie chorób układu krążenia. Na przestrzeni lat 2015-2018 w Świętokrzyskiem ubywało ich kilkakrotnie szybciej niż z powodu nowotworu (o 11,9% wobec 3,0%). Jeszcze wyraźniej zjawisko to zarysowało się w kraju, w którym umieralność z powodu chorób układu krążenia spadła o 6,9%, natomiast nowotworu - zwiększyła się o 3,6%. Porównanie rzeczywistej rangi zgonów umożliwia przeliczenie ich na 1000 ludności. Współczynnik zgonów w następstwie chorób układu krążenia, zmniejszył się z 6,4‰ do 5,7‰, ale pozostał, analogicznie jak w 2015 r., wyższy niż w kraju (4,4‰). Odmiennie kształtowało się natężenie umieralności spowodowanej nowotworami, gdzie miernik spadł w mniejszym stopniu (z 2,8‰ do 2,7‰), ale przeciwnie jak w 2015 r., ukształtował się niżej niż w kraju (wzrost do 2,8‰).

Spośród pozostałych znaczących przyczyn najbardziej wzrosło nasilenie zgonów w wyniku objawów, cech chorobowych oraz nieprawidłowych wyników badań klinicznych, laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowanych (o 64,5%), a ponadto: wywołanych chorobami układu trawiennego (o 17,3%), oddechowego (o 13,5%) oraz przyczynami zewnętrznymi (o 1,7%).

Choroby układu krążenia przyczyniły się głównie do zgonów osób najstarszych: w wieku 80 lat i więcej (61,0% tej grupy wiekowej), 70-79 lat (47,7%) oraz 60-69 lat (36,2%). Inaczej przedstawiało się zagrożenie związane z chorobami nowotworowymi, które malało z wiekiem – odsetek zgonów spadał w kolejnych grupach z 39,4% osób pomiędzy 60-69 rokiem życia, poprzez 32,7% - 70-79 – letnich, do 11,7% wśród 80 - latków i starszych. Choroby układu trawiennego były najczęstszą przyczyną zgonów w grupie wiekowej 30-49 lat (11,5%), a ich częstotliwość malała sukcesywnie ze wzrostem lat. Przeciwnie kształtował się odsetek zmarłych z powodu chorób układu oddechowego, rosnący w starszych rocznikach, osiągając 4,5% wśród 70-79 – latków. Przyczyny zewnętrzne natomiast, przeważnie wiązały się ze zgonami osób młodych, w szczególności w wieku 20-29 lat (59,3%).

W 2018 r. najczęstszymi powodami zgonów niemowląt były stany chorobowe powstające w okresie okołoporodowym, czyli w trakcie trwania ciąży matki oraz w ciągu pierwszych 6 dni życia noworodka (51,2% zgonów wszystkich niemowląt), a pozostałe obejmowały wady rozwojowe (31,7%). Z ogólnej liczby zgonów niemowląt większość dzieci (63,4%) zmarła w wieku noworodkowym, tj. poniżej 28 dnia życia, w tym 39,0% w pierwszym tygodniu życia.

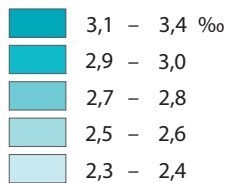
Tablica 25. Zgony według wieku zmarłych oraz wybranych przyczyn w 2018 r.
Table 25. Deaths by age deceased and selected causes in 2018

Grupy wieku Age groups	Ogółem Total	Nowotwory Neoplasms	Choroby układu krążenia Diseases of the circulatory system	Choroby układu oddechowego Diseases of the respiratory system	Choroby układu trawieniowego Diseases of the digestive system	Zewnętrzne przyczyny zgonu Injuries and poisonings by external cause	w odsetkach in percent				
Ogółem Total	14619	23,2	48,4	3,6	2,4	4,3					
0-19	74	9,5	0,0	2,7	0,0	16,2					
20-29	108	7,4	7,4	2,8	9,3	59,3					
30-39	227	14,1	21,1	0,9	11,5	35,2					
40-49	505	19,8	27,1	3,2	11,5	20,0					
50-59	1210	32,7	28,9	2,9	6,4	11,1					
60-69	2832	39,4	36,2	3,3	3,1	5,0					
70-79	2870	32,7	47,7	4,5	2,0	1,7					
80 lat i więcej and more	6793	11,7	61,0	3,6	0,6	0,7					
Mężczyźni Males	7647	25,7	42,7	4,3	3,1	6,8					
40-49	393	15,0	28,8	3,1	11,2	23,4					
50-59	864	26,9	30,2	2,9	6,1	14,0					
60-69	1946	35,1	37,7	3,6	3,0	6,1					
70-79	1665	33,2	46,3	4,9	2,2	2,0					
80 lat i więcej and more	2467	16,6	54,6	5,4	0,6	0,8					
Kobiety Females	6972	20,5	54,7	2,9	1,7	1,6					
40-49	112	36,6	21,4	3,6	12,5	8,0					
50-59	346	47,4	25,7	2,9	6,9	3,8					
60-69	886	48,9	32,8	2,7	3,4	2,7					
70-79	1205	32,0	49,7	3,9	1,7	1,2					
80 lat i więcej and more	4326	8,9	64,7	2,6	0,6	0,7					

Zróżnicowanie w układzie przestrzennym ubytków ludności, spowodowanych głównymi przyczynami zgonów, było wysokie. W 2018 r. współczynnik zgonów w następstwie nowotworu oscylował między 2,9–3,9‰ wśród mężczyzn i 1,5–3,0‰ wśród kobiet. W 9 powiatach z 14 w województwie jego poziom ogółem przekraczał średni (2,7‰). Największe straty wystąpiły w powiatach: sandomierskim (3,4‰) oraz ostrowieckim i staszowskim (po 3,0‰), a najmniejsze w kieleckim (2,3‰) i jędrzejowskim (2,4‰). Większa była zmienność miernika dla chorób układu krążenia, który zawierał się w przedziałach 4,3–6,2‰ wśród mężczyzn oraz 4,6–7,7‰ wśród kobiet. Średnią województwa (5,7‰) przewyższało 9 powiatów. Największe nasilenie odnotowano w opatowskim (6,9‰) i pińczowskim (6,8‰), a najmniejsze w kieleckim (4,4‰) oraz staszowskim (4,7‰).

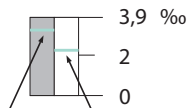
Mapa 9. Współczynnik zgonów według wybranych przyczyn w 2018 r.
 Map 9. Death rate by selected causes in 2018

Nowotwory
 Neoplasms

Świętokrzyskie = 2,7‰

Mężczyźni   **Kobiety**
 Males   Females

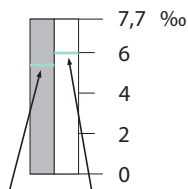
Świętokrzyskie: 3,2‰   2,2‰

Choroby układu krążenia
 Diseases of the circulatory system

Świętokrzyskie = 5,7‰

Mężczyźni   **Kobiety**
 Males   Females

Świętokrzyskie: 5,4‰   6,0‰

Szybki postęp w dziedzinie medycyny umożliwiającą wcześniejsze i dokładniejsze diagnozowanie chorób, a tym samym skuteczniejsze ich leczenie, jak również prowadzenie zdrowszego stylu życia oraz działania programowe prowadzące do zapewnienia lepszych warunków życia, wpływają na poprawę kondycji zdrowotnej mieszkańców i ich dłuższe życie.

W 2019 r. przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wyniosło 73,8 lat (w kraju – 74,1 lat), a kobiet – 82,2 (w kraju – 81,8). Wskaźniki te plasują Świętokrzyskie na 10. miejscu pod względem długości życia mężczyzn i na 5. – życia kobiet. Czas życia wydłużył się w społeczności miejskiej – mężczyźni żyli 74,7 lat, a kobiety – 82,3, natomiast na wsi - wydłużył mężczyzn do 73,0 lat, a skrócił kobiet do 82,2 lat.

Jednocześnie w pięcioleciu zmieniła się wartość parametrów płci w zależności od miejsca zamieszkania. Dalsze trwanie życia mężczyzn było większe o 0,8 roku, a bez zmian pozostało kobiet. Mężczyźni w miastach mieli przed sobą więcej o 0,4 lat życia, natomiast na wsi – mniej o 1,1. W przypadku kobiet różnice były większe – w miastach czas wydłużył się o 0,4 roku, a na wsi skrócił o 0,2 roku. W efekcie pogłębiły się rozbieżności – mężczyźni mieszkający na obszarach wiejskich żyli krócej niż w miastach o 1,7 roku (wobec 2,4 roku cztery lata wcześniej), a kobiety na wsi – krócej o 0,1 roku (wobec czasu dłuższego o 0,5 roku przed czterema laty).

Tablica 26.   **Przeciętne dalsze trwanie życia**
Table 26.   **Expectation of life**

Wyszczególnienie Specification	Mężczyźni Males					Kobiety Females				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem Total	73,0	73,7	73,8	73,6	73,8	82,2	82,1	82,2	82,1	82,2
Miasta Urban areas	74,3	74,8	74,6	74,7	74,7	81,9	82,1	82,0	82,3	82,3
Wieś Rural areas	71,9	72,8	73,2	72,8	73,0	82,4	82,0	82,3	82,0	82,2

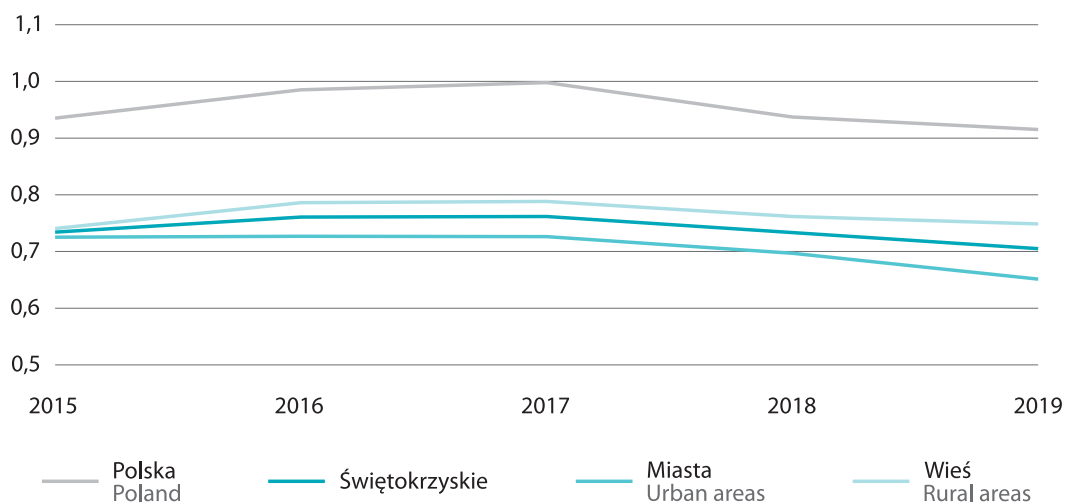
2.6. Przyrost naturalny ludności

2.6. Natural increase

Wzajemne proporcje między podstawowymi elementami ruchu naturalnego określa współczynnik dynamiki demograficznej (liczba urodzeń żywych na jeden zgon). Niższy od 1,000 wskazuje skalę ubytków populacji. Od lat jego poziom pozostaje jednym z najniższych, a obecny uplasował województwo na ostatnim miejscu w kraju. W pięcioleciu wartość miernika zmniejszyła się z 0,734 do 0,705 (w kraju do 0,915), przy czym w miastach spadał on szybciej niż na obszarach wiejskich i w 2019 r. osiągnął 0,651 wobec 0,749 na wsi.

Wykres 31. Współczynnik dynamiki demograficznej

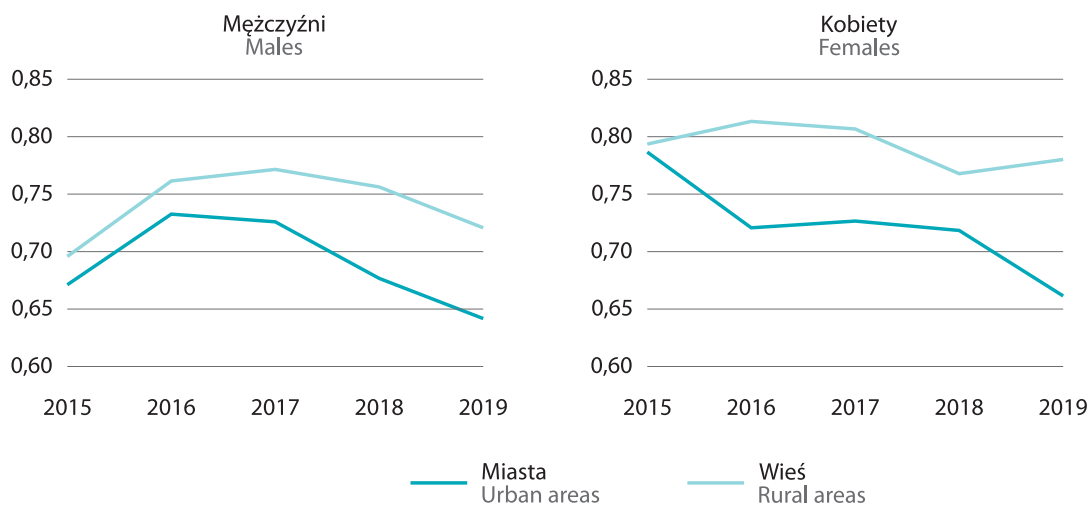
Chart 31. Demographic dynamics rate

Zmiany populacji w przekroju płci różniło przede wszystkim nasilenie – ubytek kobiet był mniejszy, ale też szybciej narastał niż mężczyzn. Dynamika demograficzna obu płci pozostawała niższa w miastach, a rozwarstwienie ich poziomu w stosunku do obszarów wiejskich cechowała pewna stałość – poza 2018 r. większe występowało pomiędzy kobietami. Docelowo mierniki wyniosły dla mężczyzn – 0,642 w miastach i 0,721 na wsi, natomiast dla kobiet – 0,661 w miastach i 0,780 na wsi.

Wykres 32. Współczynnik dynamiki demograficznej według płci

Chart 32. Demographic dynamics rate by sex

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 VI).

Proces depopulacji województwa ujęty w bezwzględne wartości wyraża przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń i zgonów). Pomimo jego rocznych wahań, utrzymywała się mocna tendencja spadkowa. W 2019 r. w przeliczeniu na 1000 ludności osiągnął on minus 3,5 wobec minus 3,0 w 2015 r. i uplasował województwo na przedostatnim miejscu w kraju (przed łódzkim), w którym wyniósł minus 0,9. Wyludnienie silniej dotyczyło społeczności miejskie – minus 4,0‰ wobec minus 3,0‰ na terenach wiejskich.

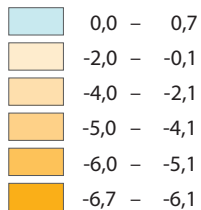
Tablica 27. Ruch naturalny ludności
Table 27. Vital statistics of population

Wyszczególnienie Specification a – ogółem total b – miasta urban areas c – wieś rural areas		Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers			na 1000 ludności per 1000 population		
2015	a	10579	14409	-3830	8,4	11,4	-3,0
	b	4378	6036	-1658	7,8	10,7	-2,9
	c	6201	8373	-2172	8,9	12,0	-3,1
2016	a	10610	13948	-3338	8,5	11,1	-2,7
	b	4347	5981	-1634	7,8	10,7	-2,9
	c	6263	7967	-1704	9,0	11,5	-2,5
2017	a	10915	14330	-3415	8,7	11,5	-2,7
	b	4470	6155	-1685	8,0	11,0	-3,0
	c	6445	8175	-1730	9,3	11,8	-2,5
2018	a	10721	14619	-3898	8,6	11,7	-3,1
	b	4447	6382	-1935	8,0	11,4	-3,5
	c	6274	8237	-1963	9,2	12,0	-2,9
2019	a	10220	14494	-4274	8,3	11,7	-3,5
	b	4214	6471	-2257	7,5	11,5	-4,0
	c	6006	8023	-2017	8,9	11,9	-3,0

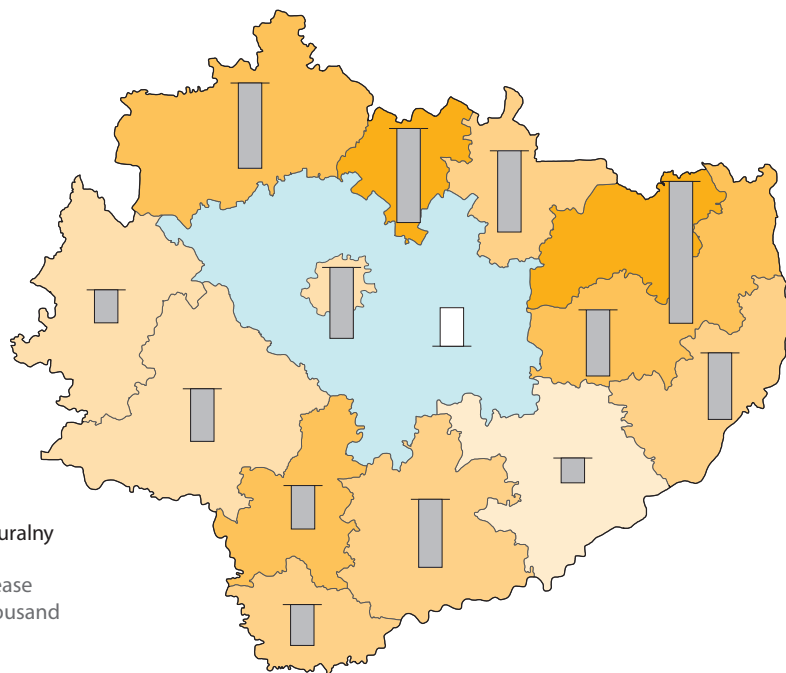
Niewielka nadwyżka urodzeń nad zgonami wystąpiła tylko w powiecie kieleckim (0,7‰ w 2019 r.). W mieście na prawach powiatu Kielce ubytek ludności postępujący od ośmiu lat osiągnął minus 2,5‰. Wśród pozostałych powiatów największa skala ubytków wystąpiła w powiatach: ostrowieckim (minus 6,6‰) i skarżyskim (minus 6,3‰), a najmniejsza – w staszowskim (minus 0,6‰). Spośród 102 gmin mierzniak kształtował się korzystnie w 14, wśród których najwyższy odnotowano w gminach Górno (5,0‰) i Strawczyn (4,3‰). W trzech gminach współczynnik nie zmienił wartości (Pawłowie, Łubnicach i Staszowie), a w pozostałych 85 wykazywał ubytki, w tym najmocniejsze w gminach Ruda Maleniecka (minus 10,7‰) i Fałków (minus 10,4‰).

Mapa 10. Przyrost naturalny ludności
 Map 10. Natural increase

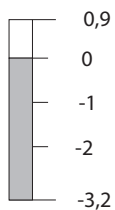
Przyrost naturalny
 na 1000 ludności w 2019 r.
 Natural increase
 per 1000 population in 2019

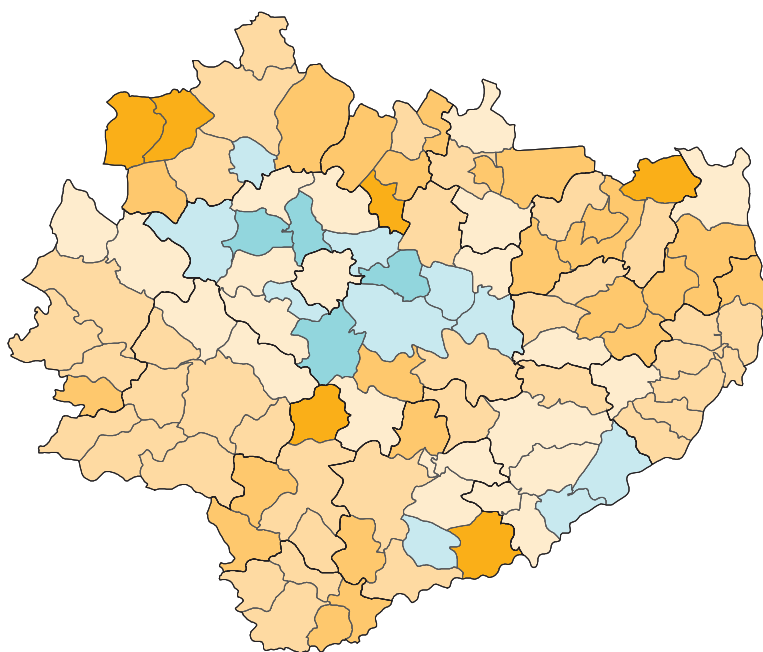
Świętokrzyskie = -3,5%

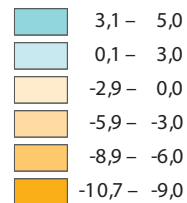
Łączny przyrost / ubytek naturalny
 w latach 2015-2019 w tys.
 Total natural increase / decrease
 in the years 2015-2019 in thousand

Świętokrzyskie = -18,8 tys.
 thousand

Na 1000 ludności w 2019 r.
 Per 1000 population in 2019

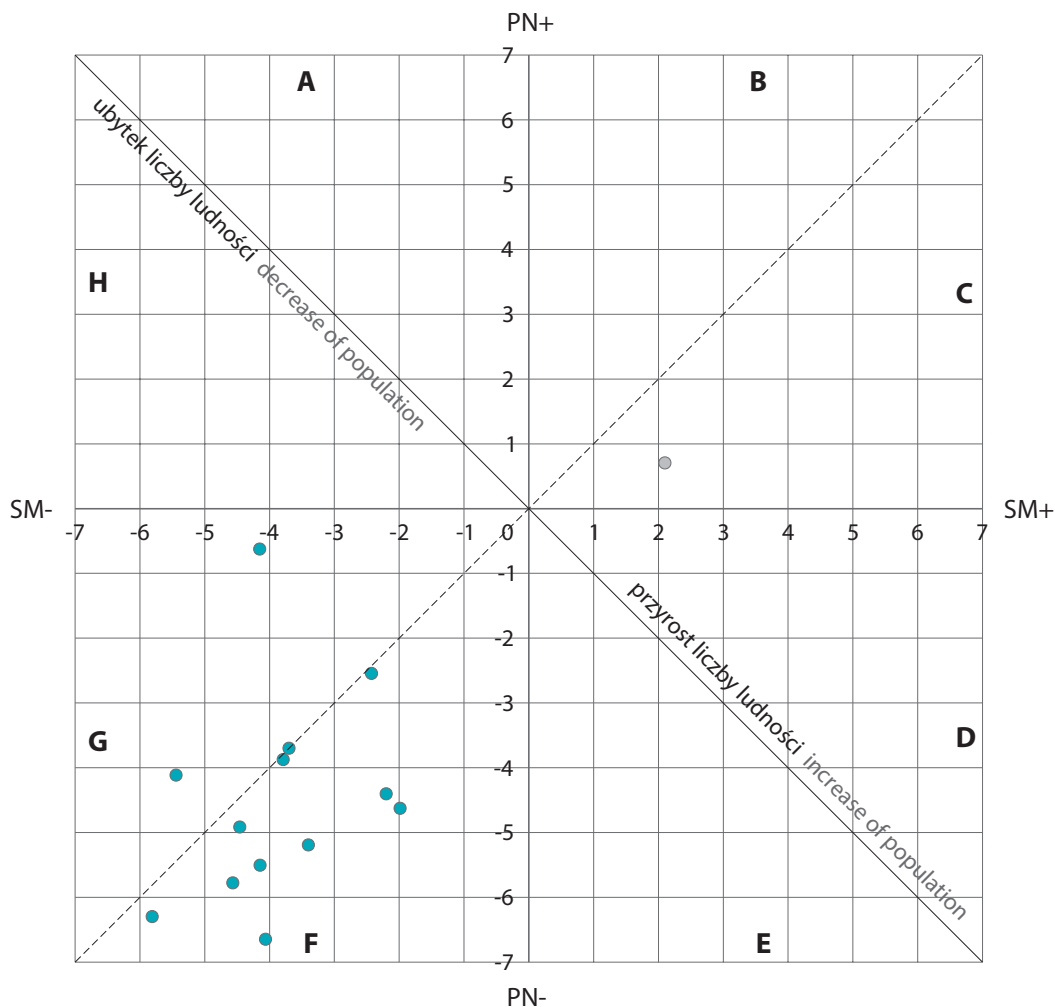
Czynnikami kształtującymi dynamikę zmian rzeczywistych ludności są przyrost naturalny i migracje. Jedną z najbardziej znanych metod pomiaru zależności między nimi jest typologia Webba. Wyróżnia ona 8 typów rozwoju ludnościowego, określonych przewagą lub mniejszą wartością składowych, pozwalając zgrupować je według zaludniania się bądź wyludniania obszaru.

Tablica 28. Typy rozwoju ludnościowego powiatów
Table 28. Types of population progress in powiats

Powiaty Powiats	Typy rozwoju ludnościowego Types of population progress		2015 ^a	2019
Zaludniające się Populating	A	+PN > -SM	-	-
	B	+PN > +SM	-	-
	C	+PN < +SM	kielecki	kielecki
	D	-PN < +SM	-	-
Wyludniające się Depopulating	E	-PN > +SM	-	-
	F	-PN > -SM	buski, jędrzejowski, kazimierski, konecki, opatowski, ostrowiecki, pińczowski, sandomierski, skarżyski, starachowicki, włoszczowski	buski, jędrzejowski, kazimierski, konecki, opatowski, ostrowiecki, pińczowski, skarżyski, włoszczowski, m.Kielce
	G	-PN < -SM	staszowski, m.kielce	sandomierski, staszowski
	H	+PN < -SM	-	-

^a Do obliczenia ogólnego salda migracji dla 2015 r. w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.
^a In calculating the total net migration in case of the international migration for 2015 data for 2014 was adopted.

Wykres 33. Typologia demograficzna powiatów według metody Webba w 2019 r.
 Chart 33. Demographic typology of powiats according to Webb's method in 2019

Rozkład powiatów według typów Webba w latach 2015-2019 nie zmienił się zasadniczo. Tylko jeden powiat (kielecki) zakwalifikował się do grupy zaludniających się (C) – z dodatnim poziomem obu składowych, przy czym większy wpływ na przyrost ludności miała imigracja, co jest zjawiskiem typowym dla powiatów otaczających większe miasta (w tym przypadku stolicę regionu). Stan ten pozostał w latach bez zmian i utrzymał się na poziomie 3 osób na 1000 ludności. Pozostałe powiaty ulegały wyludnieniu, tak z powodu strat naturalnych, jak i emigracyjnych. Prawie we wszystkich z nich przeważał stopień depopulacji naturalnej nad emigracyjną (F). W pięcioleciu najbardziej regresywny charakter cechowały powiaty o utrzymującej się wysokiej intensywności obu ubytków, wyrażonej największym stopniem depopulacji (od 9 do 12 osób na 1000 ludności), tj. konecki, opatowski, ostrowiecki, pińczowski i skarżyski. Tylko w 2 powiatach, sandomierskim i staszowskim, na regresję mocniej wpłynął wysoki poziom wymeldowań (G), który wzrósł w badanych latach około dwukrotnie. Całościowe straty w tych powiatach osiągnęły odpowiednio: 10 i 5 osób na 1000 mieszkańców. W m. Kielce nastąpiło przesunięcie wagi strat, z notowanej jeszcze do poprzedniego roku dominującej emigracji, na ubytki naturalne (z G do F – z utrzymaniem strat na poziomie 5 osób na każdy 1000). Nadal w dużej części przemieszczenia ze stolicy odbywały się

do przyległych powiatów, co pozostawało zgodne z ogólnopolskim trendem, jednak w całym okresie utrzymywał się tam wysoki odsetek wymeldowań do innych województw (w 2019 r. stanowiły one 41,0% odpływów ogółem). Stwarzało to największe zagrożenie demograficzne poprzez bezpowrotny ubytek mieszkańców, głównie w wieku mobilnym.

Porównując miarę na poziomie gmin spośród 102 jednostek tylko 11 (w 2015 r. – 15) było rozwojowych, w tym w 8 wartości obu parametrów były dodatnie – w 2 przeważał przyrost naturalny (Daleszyce i pozostające bez zmiany stanu oba parametry w Lubnicach), a w 6 napływ migracyjny (Górno, Masłów, Miedziana Góra, Morawica, Sitkówka-Nowiny, Strawczyn). Łączny przyrost ludności sięgał w tych grupach od 3 w Daleszycach, poprzez 12 w Strawczynie, do 15 osób na 1000 mieszkańców w Morawicy. Progresywny charakter 3 kolejnych gmin był wynikiem przewagi przyrostu naturalnego nad emigracją (Bieliny – 1 osoba na 1000) oraz imigracji nad stratami naturalnymi (Oleśnica – 4 osoby i Chęciny – z minimalną zmianą). Pozostałych 91 gmin miało charakter depopulacyjny. W 18 ubytku naturalnego nie niwelowały nowe zameldowania, a w 8 dodatni przyrost naturalny nie pokrywał liczby wymeldowań. W kolejnych 65 gminach obie składowe miary były ujemne, a największe straty poniosły gminy: Fałków, Bałtów, Skarżysko Kościelne i Waśniów (od 15 do 23 osób na 1000 ludności).

Tablica 29.
Table 29.

Typy rozwoju ludnościowego gmin
Types of population progress in gminas

Gminy Gminas	Typy rozwoju ludnościowego Types of population progress		2015 ^a	2019
Zaludniające się Populating	A	+PN > -SM	Bieliny, Łagów, Oleśnica	Bieliny
	B	+PN > +SM	Górno, Masłów, Smyków, Strawczyn, Tuczępy	Daleszyce, Lubnice
	C	+PN < +SM	Daleszyce, Miedziana Góra, Morawica, Piekoszków, Sitkówka-Nowiny	Górno, Masłów, Miedziana Góra, Morawica, Sitkówka-Nowiny, Strawczyn
	D	-PN < +SM	Kije, Zagnańsk	Oleśnica, Chęciny
Wyludniające się Depopulating	E	-PN > +SM	Bałtów, Bodzechów, Bogoria, Brody, Chmielnik, Czarnocin, Gowarczów, Kluczewsko, Kunów, Radków, Słupia, Słupia Konecka, Sobków, Solec-Zdrój, Stopnica, Szydłów, Wiślica, Zawichost, Złota	Bačkowice, Bejsce, Brody, Čmielów, Gowarczów, Michałów, Obrazów, Oksa, Opatowiec, Pierzchnica, Radków, Ruda Maleniecka, Sadowie, Słupia Konecka, Sobków, Wąchock, Zagnańsk, Złota
	F	-PN > -SM	Bejsce, Bliżyn, Bodzentyn, Busko-Zdrój, Čmielów, Działoszyce, Fałków, Kazimierza Wielka, Końskie, Koprzywnica, Lipnik, Łączna, Łoniów, Łopuszno, Lubnice, Mirzec, Mniów, Moskorzew, Nagłowice, Nowy Korczyn, Obrazów, Oksa, Opatowiec, Opatów, Osiek, Ostrowiec Świętokrzyski, Pacanów, Pawłów, Pierzchnica, Pińczów, Raków, Ruda Maleniecka, Rytwiany, Samborzec, Secemin, Skalbierz, Skarżysko Kościelne, Stąporków, Suchedniów, Tarłów, Waśniów, Wąchock, Wilczyce, Włoszczowa, Wodzisław	Bałtów, Bliżyn, Bodzechów, Bodzentyn, Busko-Zdrój, Chmielnik, Działoszyce, Gnojno, Imielno, Kazimierza Wielka, Kielce, Kije, Kluczewsko, Kunów, Lipnik, Łączna, Moskorzew, Opatów, Ostrowiec Świętokrzyski, Ożarów, Pacanów, Piekoszków, Rytwiany, Secemin, Sędziszów, Skarżysko Kościelne, Słupia, Starachowice, Stąporków, Suchedniów, Szydłów, Tuczępy, Wilczyce, Wiślica, Włoszczowa, Wodzisław, Wojciechowice

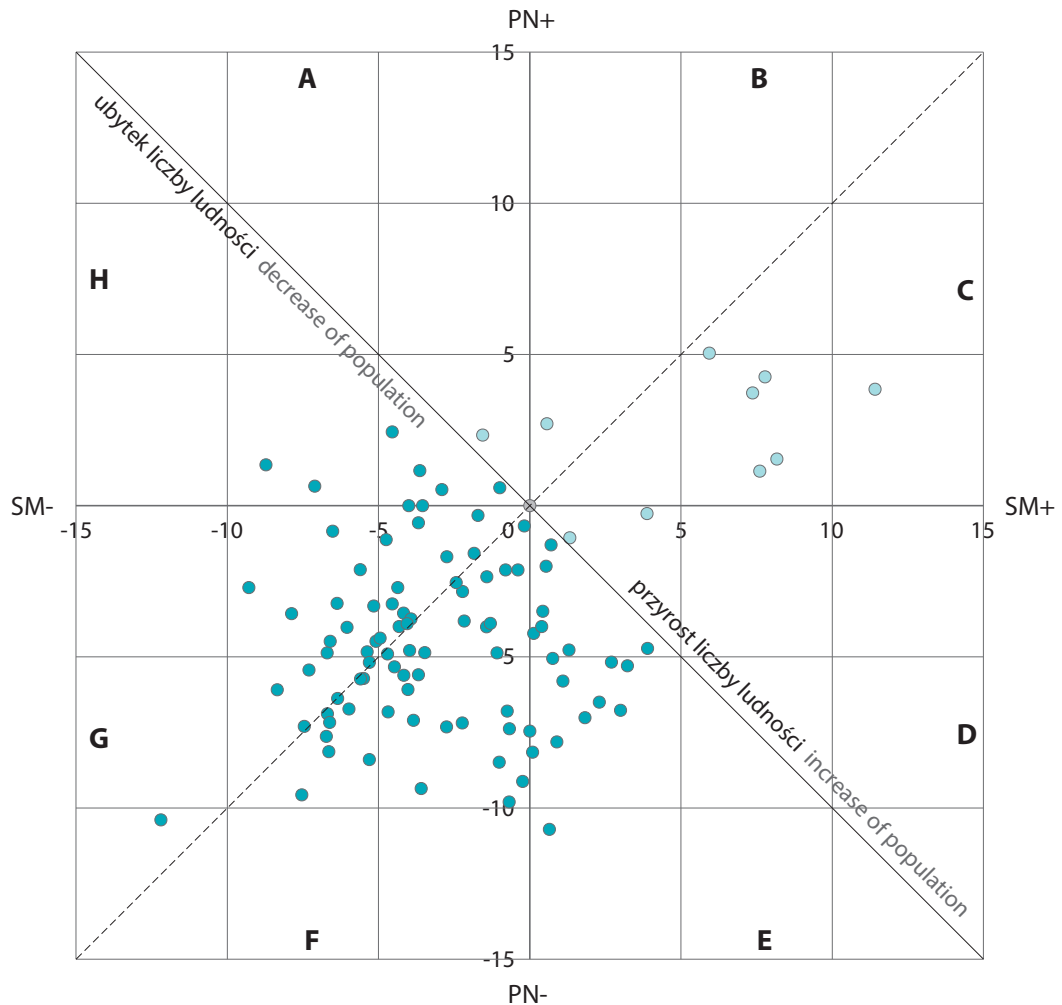
Tablica 29. Typy rozwoju ludnościowego gmin (dok.)
 Table 29. Types of population progress in gminas (cont.)

Gminy Gminas	Typy rozwoju ludnościowego Types of population progress		2015 ^a	2019
Wyludniające się (dok.) Depopulating (cont.)	G	$ -PN < -SM $	Bańkowice, Chmielnik, Dwikozy, Gnojno, Imielno, Iwaniska, Jędrzejów, Kielce, Klimontów, Małogoszcz, Michałów, Nowa Słupia, Ożarów, Radoszyce, Sadowie, Sandomierz, Sędziszów, Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Staszów, Wojciechów	Bogoria, Czarnocin, Dwikozy, Fałków, Iwaniska, Jędrzejów, Klimontów, Końskie, Koprzywnica, Krasocin, Łonów, Małogoszcz, Mirzec, Mniów, Nagłowice, Nowa Słupia, Nowy Korczyn, Pińczów, Radoszyce, Raków, Samborzec, Sandomierz, Skalbmierz, Skarżysko-Kamienna, Stopnica, Tarłów, Waśniów, Zawichost
	H	$+PN < -SM $	Chęciny, Krasocin, Połaniec	Łagów, Łopuszno, Osiek, Pawłów, Połaniec, Smyków, Solec-Zdrój, Staszów

^a Do obliczenia ogólnego salda migracji dla 2015 r. w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.
^a In calculating the total net migration in case of the international migration for 2015 data for 2014 was adopted.

Wykres 34. Typologia demograficzna gmin według metody Webba w 2019 r.
 Chart 34. Demographic typology of gminas according to Webb's method in 2019

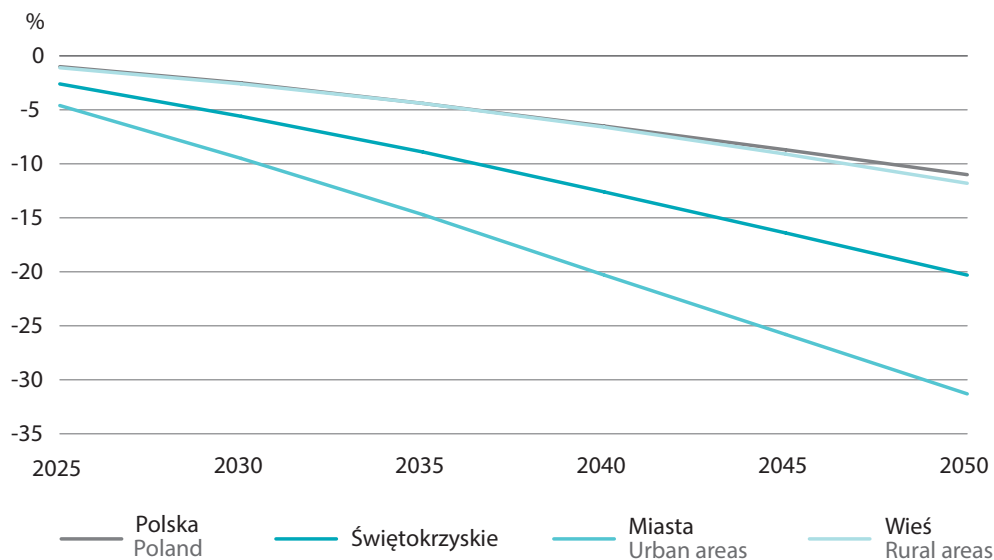
2.7. Prognoza ludności

2.7. Population projection

Prognozy rozwoju demograficznego opracowane przez GUS do 2050 r. są niekorzystne dla województwa świętokrzyskiego. Procesy globalne, m.in. spadek liczby urodzeń, rosnący wiek rodzenia dzieci i tworzenia związków, wzrost liczby rozwodów i związków nieformalnych, w kolejnych latach będą się pogłębiały z większą intensywnością niż przeciętnie w kraju, a ich kumulacja doprowadzi do znacznej depopulacji regionu i wyraźnego osłabienia jego potencjału ludnościowego.

Wykres 35. Prognozowany ubytek liczby ludności (2020=100)

Chart 35. Projected decrease of population

Przewidywany na koniec 2050 r. ubytek liczby ludności będzie blisko dwukrotnie wyższy niż w kraju - 20% wobec 11%. Oprzeszło 31% ulegnie zmniejszeniu społeczności miast, natomiast skala wyludnienia obszarów wiejskich osiągnie ponad 12%. Różnica proporcji płci nie będzie duża – o 20% spadnie liczebność mężczyzn, o 21% kobiet. Odsetek mieszkańców świętokrzyskiego stanowiący obecnie 3,3% ludności kraju, zmniejszy się do 2,9%.

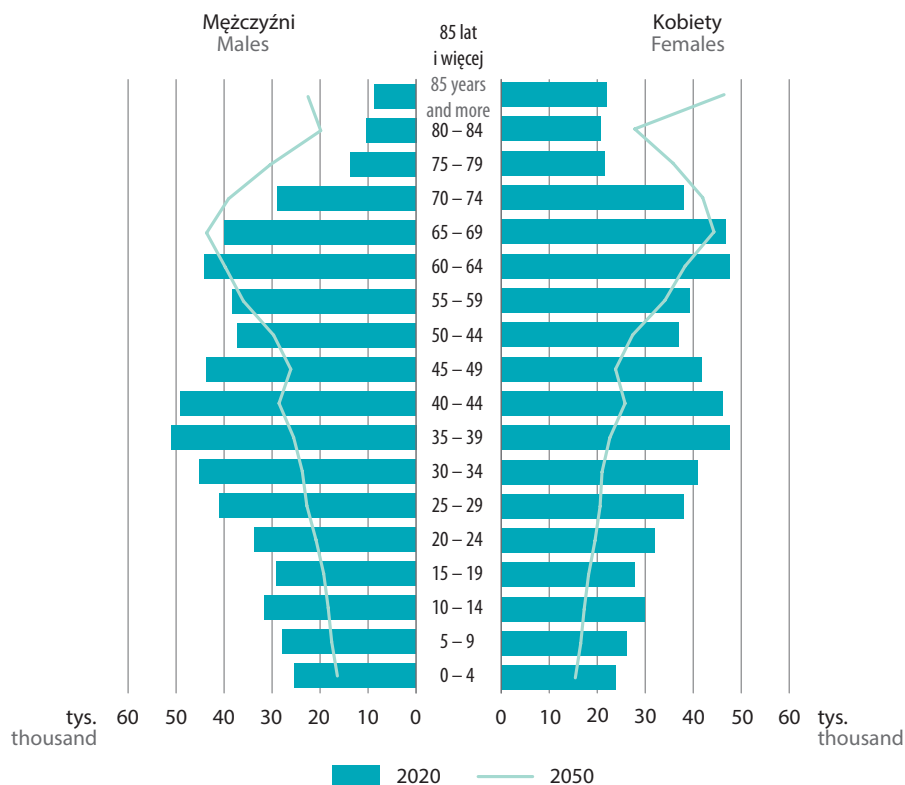
Tablica 30.
Table 30.**Prognoza ludności w latach 2020-2050**

Population projection in the years 2020-2050

Lata Years	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2020	1225989	598517	627472	535937	253833	282104	690052	344684	345368
2050	976938	479846	497092	368274	176024	192250	608664	303822	304842
w odsetkach in percent									
2020	100,0	100,0	100,0	43,7	42,4	45,0	56,3	57,6	55,0
2050	100,0	100,0	100,0	37,7	36,7	38,7	62,3	63,3	61,3

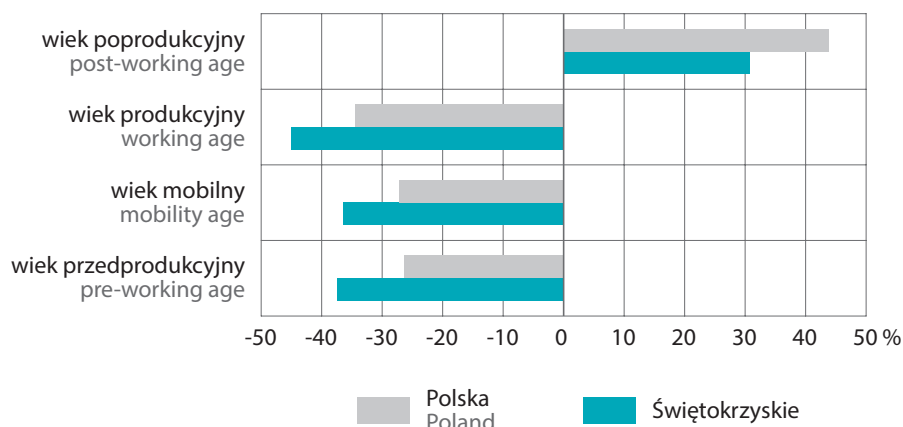
Głównym czynnikiem depopulacji będzie wysoki spadek liczby urodzeń – o przeszło 37% (w kraju – o 25%), przy czym o 44% w miastach i o 33% na wsi. Wysoki stopień spadku, będący spotęgowaniem już widocznych procesów, wyraźnie pogorszy strukturę wiekową ludności. Proces ten dobrze obrazuje poniższy wykres – zwężanie się podstawy piramidy wieku (ubytek populacji osób młodych) i rozszerzanie góry (wzrost liczby roczników starszych).

Wykres 36. Piramida wieku ludności
 Chart 36. Population age pyramid

Do 2050 r. ubędzie 38% osób w wieku przedprodukcyjnym, przy czym mniejsze straty poniosą populacje miejskie (55% wobec 68% na wsi). W kolejnych latach, zastępowanie dorosłych przez kurczące się liczebnie roczniki młode spowoduje „starzenie” się generacji w wieku aktywności zawodowej. Łącznie grupa w wieku produkcyjnym zmniejszy się o około 37%, z czego grupa w wieku mobilnym (kluczowa dla rynku pracy) - o 45%. Determinantem będzie przede wszystkim miejsce zamieszkania – w miastach ubytek mobilnej grupy osiągnie 46%, na wsi – 62%. Jednocześnie rosla będzie liczebność osób w wieku emerytalnym - wśród mieszkańców miast o 111% wobec 151% na obszarach wiejskich. W kraju ubędzie 26% osób w wieku przedprodukcyjnym, 27% w produkcyjnym (w tym 34% w mobilnym), a przybędzie 44% w poprodukcyjnym.

Wykres 37. Prognoza zmiany liczby ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2020-2050
 Chart 37. Projected changes in population by economic age group in the years 2020-2050

Tablica 31. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku
 Table 31. Population projection by economic age groups

Wyszczególnienie	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Specification
w tys. in thousands			
2020			
w wieku:			at age::
Przedprodukcyjnym	78,5	119,6	Pre-working
Produkcyjnym	309,5	420,1	Working
mobilnym	187,8	260,5	mobility
Poprodukcyjnym	148,0	150,4	Post-working
2050			
w wieku:			at age::
Przedprodukcyjnym	42,9	80,8	Pre-working
Produkcyjnym	161,7	301,3	Working
mobilnym	85,9	160,4	mobility
Poprodukcyjnym	163,7	226,5	Post-working
zmiany (+/-) liczby ludności (w%) changes of population (in %)			
2020-2050			
w wieku:			at age::
Przedprodukcyjnym	-45,4	-32,4	Pre-working
Produkcyjnym	-47,7	-28,3	Working
mobilnym	-54,3	-38,4	mobility
Poprodukcyjnym	10,6	50,6	Post-working

Siłę i kierunki zmian dobrze obrazują wskaźniki obciążenia demograficznego. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie 111 osób w wieku nieprodukcyjnym (w tym 84 w wieku poprodukcyjnym) i będzie to największy poziom wśród województw. W kraju dynamika tego wskaźnika będzie wolniejsza – docelowo do 105. Inną relacją jest liczba osób w wieku emerytalnym przypadająca na 100 najmłodszych (do 17 roku życia). Do 2050 r. wzrośnie ona ponad dwukrotnie w całym kraju, ale w Świętokrzyskiem

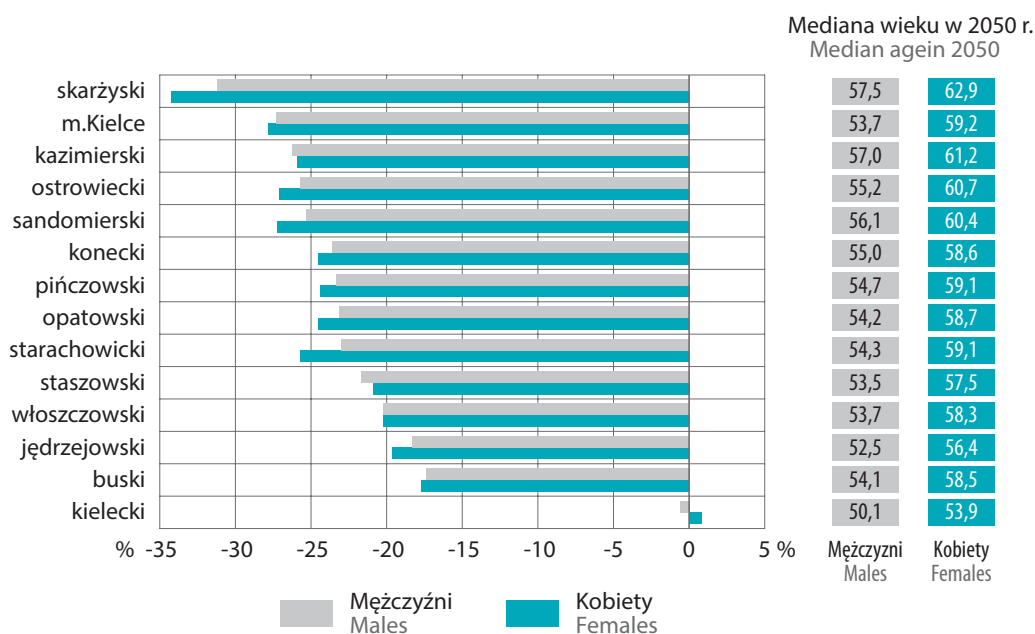
osiągnie 315 osób podczas gdy w Polsce - przeciętnie 250. W miastach kształtowała się będzie znacznie wyżej niż na wsi – 382 wobec 280.

Tablica 32. Prognozowane wskaźniki demograficzne
Table 32. Projected demographic indices

Wyszczególnienie	2020	2050	Specyfication
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	68	111	Population at non-working age per 100 persons at working age
miasta	73	128	urban areas
wieś	64	102	rural areas
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	151	315	Population at age post-working per 100 persons at pre-working age
miasta	188	382	urban areas
wieś	126	280	rural areas
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	41	84	Population at age post-working per 100 persons at working age
miasta	48	101	urban areas
wieś	36	75	rural areas

Przyrost zaawansowanej wiekiem generacji będzie przebiegał mniej dynamicznie niż przeciętnie w Polsce (co jest charakterystyczne dla społeczeństw już starszych), jednak według prognozy staniemy się jednym z najstarszych, w sensie demograficznym, regionów. Wiek środkowy w miastach osiągnie 61,5 lat (najwyższy w kraju), a na terenach wiejskich – 56,0 lat (14 miejsce). Mediana wieku mężczyzn w województwie wyniesie 53,6 lat (w kraju - 50,1), natomiast kobiet - 58,1 (w kraju - 54,8). Upląsuje to obie subpopulacje na 15 miejscu wśród województw (przed opolskim). Najwyższa mediana dla obu płci prognozowana jest w powiatach: skarżyskim (57,5 lat dla mężczyzn i 62,9 lat dla kobiet) oraz kazimierskim (57,0 i 61,2 lat).

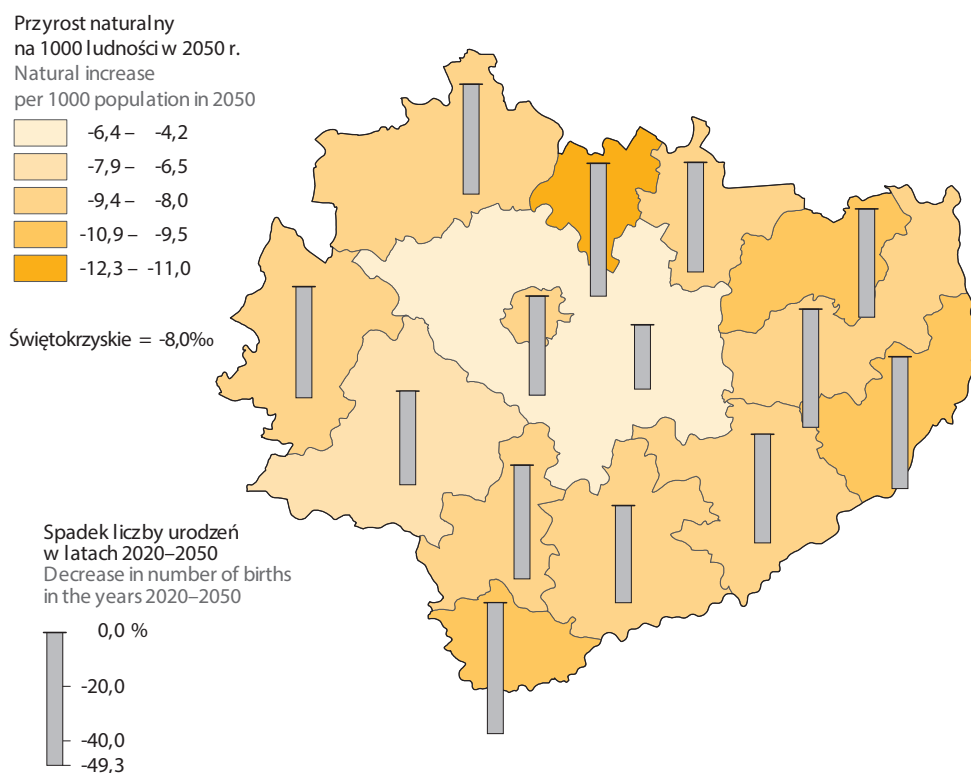
Wykres 38. Prognoza zmiany liczby ludności według płci w latach 2020-2050
Chart 38. Projected changes in population by sex in the years 2020-2050

Na przestrzeni lat liczba zgonów wzrośnie o 0,8% (wobec 9,0% w kraju), przy czym w miastach o 1,0%, a na obszarach wiejskich o 0,5%. Przy tak niewielkim natężeniu liczby zgonów prognozowany ubytek naturalny ludności w kolejnych dekadach będzie proporcjonalny do spadku liczby urodzeń. W 2050 r. w przeliczeniu na 1000 ludności depopulacja sięgnie 8 wobec 5 w kraju, co uplasuje województwo na przedostatnim miejscu (przed opolskim). W miastach wyludnienie wyniesie minus 11‰ (największe w kraju – średnio minus 6‰), natomiast na wsi – minus 6‰ (14 miejsce w kraju – średnio 4‰). Wśród powiatów najwyższy prognozowany poziom wystąpi w: skarżyskim (minus 12‰) oraz kazimierskim, ostrowieckim i sandomierskim (po 11‰). Najmniejsze straty poniosą powiaty kielecki (minus 4‰) i jędrzejowski (minus 7‰).

Drugim czynnikiem (poza ubytkami naturalnymi) stale wyludniającym województwo będą emigracje. Nastąpi co prawda ograniczenie wielkości odpływu wewnętrznego, jednak straty migracyjne pozostaną wysokie - w 2050 r. na poziomie 1,8 tys. osób.

Mapa 11. Prognoza ludności
Map 11. Population projection

Rozdział 3

Chapter 3

Migracje ludności

Migration of population

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem stymulującym ogólną dynamikę rozwoju ludności, rozmieszczenie terytorialne oraz procesy depopulacyjne regionu. Wielkość i kierunek migracji są najczęściej zależne od stopnia rozwoju gospodarczego i ekonomicznej sytuacji regionu. Jednym z głównych powodów migracji pozostają niekorzystne trendy na lokalnym rynku pracy, co sprzyjało przemieszczeniom głównie zarobkowym. Ubytki migracyjne pozostają w województwie świętokrzyskim na wysokim poziomie od wielu lat. W 2019 r. wzrost obrotów migracyjnych jeszcze zwiększył straty, w tym istotnych demograficznie i ekonomicznie subpopulacji - przede wszystkim osób w wieku przedprodukcyjnym i młodszych roczników pracujących. Tym samym przyspieszył proces ograniczenia potencjału demograficznego województwa świętokrzyskiego.

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w połączeniu z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne).

3.1. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały

3.1. Internal migration of population for permanent residence

Dane statystyczne o migracjach wewnętrznych stanowią w okresach międzypisowych jedyne źródło informacji o przemieszczeniach ludności województwa i kierunkach migracji (ze szczególnym uwzględnieniem przepływu ludności miasta-wieś). Pełna obserwacja migracji jest utrudniona, gdyż statystyka ukazuje wyłącznie zarejestrowane zameldowania i wymeldowania ludności. Statystyczna charakterystyka migracji jest więc tylko pewną częścią rzeczywistych ruchów wędrownych ludności. Braki w rejestracji przemieszczeń wewnętrznych szacuje się w skali kraju na 10-15%, przy czym w największym stopniu przeszacowane są peryferyjne regiony odpływowe, a niedoszacowane – najbardziej atrakcyjne pod względem pracy i kariery zawodowej aglomeracje. Dlatego też o ile analiza danych dotyczących migracji umożliwi zidentyfikowanie głównych kierunków przemieszczeń ludności i ich struktury, to nie pozwala na ocenę rzeczywistej skali badanego zjawiska.

Saldo migracji jest to różnica między napływem i odpływem migracyjnym, tj. zameldowaniami i wymeldowaniami ludności w danej jednostce administracyjnej (terytorialnej).

Biorąc pod uwagę strukturę całkowitego salda migracji na pobyt stały kluczowe znaczenie ma ruch migracyjny w obrębie kraju. Efekt migracji zagranicznych kształtował się bowiem poniżej 10% ogólnego salda migracji w województwie, a ponadto od 2016 r. saldo migracji zagranicznych pozostaje dodatnie, podczas gdy w wyniku przemieszczeń ludność w obrębie kraju notowano stały ubytek ludności województwa.

Corocznie z województwa wymeldowuje się więcej osób niż się w nim osiedla. Po pewnym osłabieniu procesów migracyjnych w latach 2015-2016, od 2017 r. obserwowano ich ponowne nasilenie.

W 2019 z pobytu stałego w województwie świętokrzyskim wymeldowało się 14,6 tys. osób, tj. o 21,8%

więcej niż w 2015 r. i o 5,2% więcej niż przed rokiem. Z kolei zameldowało się na pobyt stały w województwie 10,9 tys. osób, tj. o 12,0% więcej niż w 2015 r., ale o 3,2% mniej niż w 2018 r.

Tablica 33.

Table 33.

Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały

Internal migration of population for permanent residence

Wyszczególnienie Specification	Napływ Inflow			Odływ Outflow			Saldo migracji Net migration
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	
2015	9746	5034	4712	12014	6286	5728	-2268
2016	9531	4756	4775	11502	6065	5437	-1971
2017	9945	5082	4863	12371	6557	5814	-2426
2018	11280	5699	5581	13908	7456	6452	-2628
2019	10916	5491	5425	14635	8258	6377	-3719
Mężczyźni Males	5149	2690	2459	6663	3667	2996	-1514
Kobiety Females	5767	2801	2966	7972	4591	3381	-2205

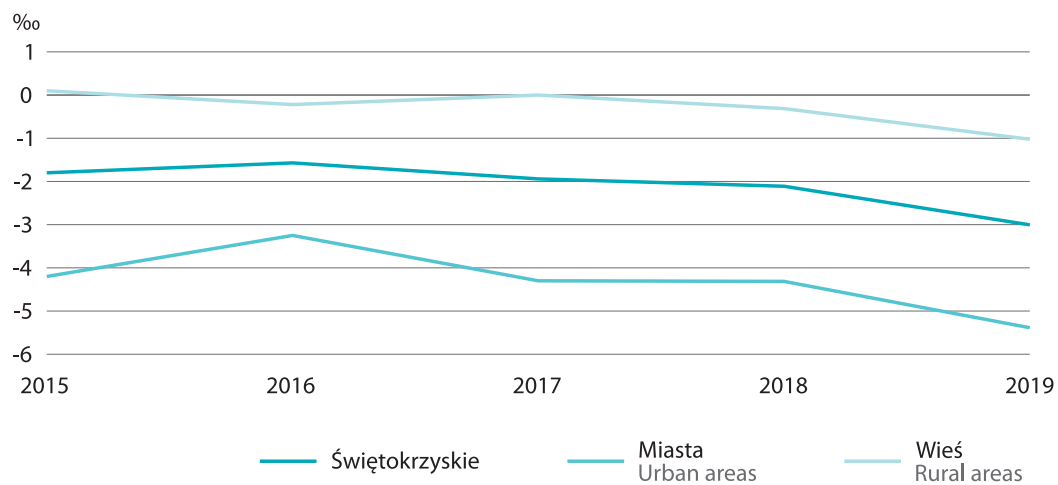
Biorąc pod uwagę płeć migrantów, większość zarówno odpływu migracyjnego, jak i napływu stanowiły kobiety (w 2019 r. odpowiednio 52,8% i 54,5%). Ponadto skala odpływu migracyjnego kobiet była większa, podczas gdy napływu mniejsza lub podobna jak w przypadku mężczyzn. W 2019 r. odpływ migracyjny kobiet był większy o 12,8% niż w 2018 r. i o 35,0% niż w 2015 r., podczas gdy mężczyźni zwiększyli się odpowiednio o 8,3% i 27,1%. Z kolei napływ migracyjny kobiet w 2019 r. był mniejszy o 3,2% niż w 2018 r. i większy o 10,8% niż w 2015 r., natomiast napływ mężczyzn był niższy o 3,3% niż w 2018 r. i wyższy o 13,4% niż w 2015 r.

W efekcie wyższej dynamiki odpływów migracyjnych niż napływów, od 2017 r. z roku na rok pogłębia się w województwie świętokrzyskim, będące już i tak jednym z najniższych w kraju, ujemne saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa w 2019 r. saldo migracji wewnętrznych osiągnęło wartość minus 3,0 wobec minus 2,1 w 2018 r. i minus 1,8 w 2015 r. W przypadku populacji kobiet wskaźnik ten w 2019 r. wyniósł minus 3,5 wobec minus 2,3 przed rokiem i minus 1,9 w 2015 r. Z kolei wśród mężczyzn wskaźnik spadł w 2019 r. do minus 2,5 z minus 1,9 w 2018 r. i minus 1,7 w 2015 r.

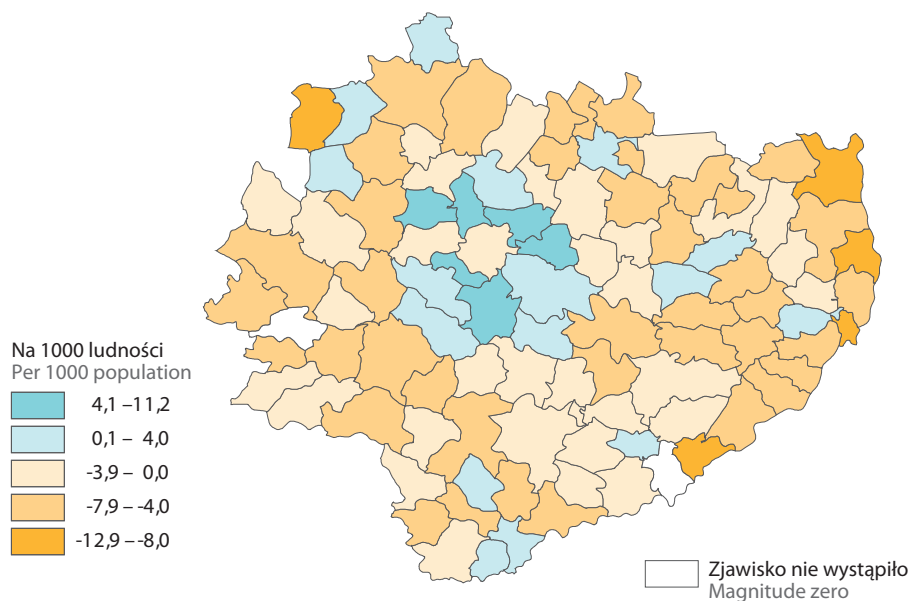
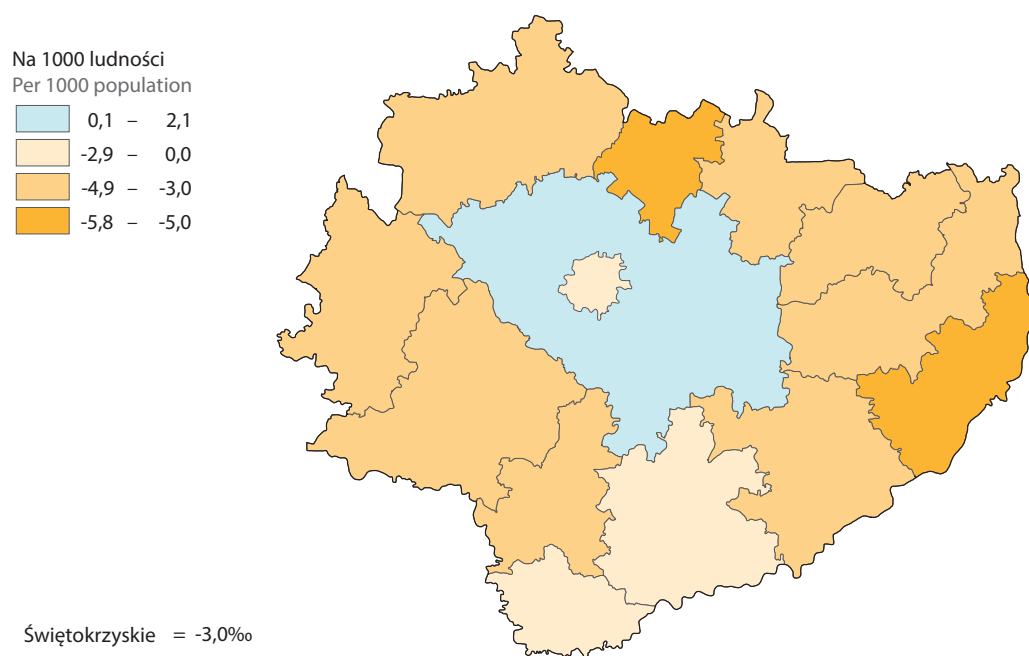
W 2019 r. ujemne saldo migracji ukształtowało się w jedenastu województwach, przy czym niższy wskaźnik w przeliczeniu na 1000 ludności niż w świętokrzyskim odnotowano jedynie w województwie lubelskim (minus 3,1). Dodatkowo saldo migracji odnotowano natomiast w pięciu województwach, tj.: mazowieckim (2,9), pomorskim (2,5), małopolskim (1,7), dolnośląskim (1,5) i wielkopolskim (0,3).

Wykres 39. Saldo migracji wewnętrznych ludności na pobyt stały
Chart 39. Internal net migration of population for permanent residence

Mapa 12. Saldo migracji wewnętrznych ludności na pobyt stały w 2019 r.
 Map 12. Internal net migration of population for permanent residence in 2019

Biorąc pod uwagę poziom lokalny, w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2019 r. dodatnie saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały odnotowano tylko w powiecie kieleckim (1,9 w przeliczeniu na 1000 ludności), w pozostałych powiatach saldo migracji wewnętrznych było ujemne i wahało się od

minus 5,8 w powiecie skarżyskim do minus 2,0 w kazimierskim. Wśród gmin dodatnie saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały odnotowano w 22 jednostkach, przy czym 9 z nich należało do powiatu kieleckiego. Najniższe dodatnie saldo migracji w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w Bejskach w powiecie kazimierskim (0,2), a najwyższe – w Morawicy w powiecie kieleckim (11,4). W gminach Łubnice (powiat staszowski) i Radków (powiat włoszczowski) napływ migracyjny był równy odpływowi. Z kolei w pozostałych 78 gminach stwierdzono straty – najmniejsze w przeliczeniu na 1000 ludności w gminach Brody w powiecie starachowickim i Kluczewsko powiecie włoszczowskim (po minus 0,2), natomiast największe w gminach Fałków w powiecie koneckim (minus 12,9) i Tarłów w powiecie opatowskim (minus 9,5).

Tablica 34.
Table 34.

Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków
Internal migration of population for permanent residence by directions

Wyszczególnienie Specification	Napływ Inflow			Odpływ Outflow			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	9746	3646	6100	12014	5991	6023	-2268	-2345	77
2016	9531	3771	5760	11502	5589	5913	-1971	-1818	-153
2017	9945	3680	6265	12371	6093	6278	-2426	-2413	-13
2018	11280	4434	6846	13908	6847	7061	-2628	-2413	-215
2019	10916	4335	6581	14635	7363	7272	-3719	-3028	-691
Mężczyźni Males	5149	1988	3161	6663	3439	3224	-1514	-1451	-63
Kobiety Females	5767	2347	3420	7972	3924	4048	-2205	-1577	-628
w odsetkach in percent									
2015	100,0	37,4	62,6	100,0	49,9	50,1	.	.	.
2016	100,0	39,6	60,4	100,0	48,6	51,4	.	.	.
2017	100,0	37,0	63,0	100,0	49,3	50,7	.	.	.
2018	100,0	39,3	60,7	100,0	49,2	50,8	.	.	.
2019	100,0	39,7	60,3	100,0	50,3	49,7	.	.	.
Mężczyźni Males	100,0	38,6	61,4	100,0	51,6	48,4	.	.	.
Kobiety Females	100,0	40,7	59,3	100,0	49,2	50,8	.	.	.

W efekcie migracji wewnętrznych na pobyt stały, zmniejszała się liczebność mieszkańców zarówno miast, jak i od 2016 r. obszarów wiejskich. Ubytki liczebności mieszkańców terenów wiejskich były zauważalnie mniejsze w porównaniu ze stratami notowanymi w miastach. W 2019 r. ubytek ludności w miastach osiągnął minus 3,0 tys. osób tj. minus 5,4 w przeliczeniu na 1000 ludności, podczas gdy na wsi wyniósł minus 0,7 tys. osób, tj. minus 1,0 w przeliczeniu na 1000 ludności. Odnotowane w 2019 r. ubytki były najwyższe spośród notowanych w ostatnim pięcioleciu.

Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały pozostało ujemne zarówno w miastach, jak i na wsi niezależnie od płci migrantów. Uwagę zwraca fakt, że z terenów wiejskich migrowały przede wszystkim kobiety, podczas gdy w miastach ubytki liczebności kobiet i mężczyzn były porównywalne. W 2019 r. na obszarach wiejskich saldo migracji kobiet wyniosło minus 0,6 tys. osób, podczas gdy mężczyzn minus 0,1 tys. osób, a w przeliczeniu na 1000 ludności minus 1,9, wobec minus 0,2. Z kolei w miastach saldo mi-

gracji kobiet ukształtowało się na poziomie minus 1,6 tys. osób, podczas gdy mężczyzn wyniosło minus 1,5 tys. – w przeliczeniu na 1000 ludności minus 5,3, wobec minus 5,4.

Wśród migrantów dominują osoby młode. Podobnie jak w latach poprzednich, w 2019 r. największymi grupami migrantów pozostały osoby w wieku 25–29 lat i 30–34 lata, a ich udziały osiągnęły odpowiednio: 15,0% i 14,1% napływu oraz 19,5% i 17,8% odpływu migracyjnego. Poza nimi wyróżniała się też grupa nieco starszych osób w wieku 35–39 lat, których przemieszczenia stanowiły 11,0% napływu i 11,2% odpływu migracyjnego oraz grupa młodych dorosłych w wieku 20–24 lata, których przemieszczenia stanowiły 6,3% napływu i 6,6% odpływu migracyjnego. Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności wśród osób w wieku 25–29 lat wyniosło minus 14,3, w grupie wieku 30–34 lata minus 11,9, osób w wieku 35–39 lat minus 4,4, w grupie 20–24 lata minus 4,1. W sumie ponad 80% ubytku ludności w województwie było wynikiem migracji osób w wieku 20–39 lat. Ponadto uwagę zwraca znaczące ujemne saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności niemowląt i dzieci w wieku 0–4 lata (minus 5,9).

Tablica 35. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według wieku w 2019 r.
Table 35. Internal migration of population for permanent residence by age in 2019

Grupy wieku Age groups	Napływ Inflow			Odpływ Outflow			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
Ogółem Total	10916	5149	5767	14635	6663	7972	-3719	-1514	-2205
0 - 4 lata	1050	551	499	1362	714	648	-312	-163	-149
5 - 9	812	410	402	911	459	452	-99	-49	-50
10 - 14	506	249	257	592	295	297	-86	-46	-40
15 - 19	424	200	224	467	212	255	-43	-12	-31
20 - 24	683	232	451	971	316	655	-288	-84	-204
25 - 29	1636	611	1025	2848	1050	1798	-1212	-439	-773
30 - 34	1535	711	824	2605	1201	1404	-1070	-490	-580
35 - 39	1199	608	591	1635	823	812	-436	-215	-221
40 - 44	803	420	383	950	507	443	-147	-87	-60
45 - 49	500	281	219	544	296	248	-44	-15	-29
50 - 54	349	188	161	339	178	161	10	10	-
55 - 59	314	159	155	296	137	159	18	22	-4
60 - 64	373	183	190	355	153	202	18	30	-12
65 - 69	309	178	131	322	163	159	-13	15	-28
70 - 74	173	88	85	169	80	89	4	8	-4
75 - 79	87	37	50	90	32	58	-3	5	-8
80 - 84	72	20	52	76	20	56	-4	-	-4
85 lat i więcej and more	91	23	68	103	27	76	-12	-4	-8

Biorąc pod uwagę stan cywilny migrantów tendencje nie uległy większym zmianom. Od lat migrują przede wszystkim osoby żonate/zamężne oraz panny i kawalerowie. W 2019 r. osoby żonate/ zamężne stanowiły 50,3% napływu oraz 50,9% odpływu migracyjnego, z kolei na kawalerów i panny przypadało 38,4% napływu i 39,9% odpływu migracyjnego. Wśród migrujących osób żonaty/zamężnych większość zarówno napływu, jak i odpływu stanowiły kobiety (w 2019 r. odpowiednio 54,0% i 54,8%), podczas gdy wśród migrujących stanu wolnego większość stanowili kawalerowie (w 2019 r. odpowiednio 51,3% i 48,3%). Zwraca uwagę znacząca przewaga kobiet w grupie osób rozwiedzionych – odpowiednio 55,8% napływu i 59,5% odpływu.

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się dużym udziałem migracji wewnątrzwojewódzkiej, przy czym obserwowano, poprzez zwiększenie jej rozmiarów, wzrost intensywności poszczególnych kierunków przemieszczeń. Przyspieszeniu ulegał zarówno odpływ mieszkańców miast na tereny wiejskie, jak i napływ ludności wiejskiej do miast (głównie ze względu na kurczące się lokalne miejsca pracy).

W 2019 r. przepływ wewnątrz województwa stanowił 75,1% napływu ogółem i 56,0% odpływu ogółem. Większy obrót migracyjny obejmował tereny wiejskie. W 2019 r. spośród osób migrujących wewnątrz województwa 4,5 tys. wymeldowało się ze wsi (54,8%), a 5,0 tys. zameldowało się na wsi (61,0%). Z kolei w miastach 3,7 tys. osób wymeldowało się (45,2%), a 3,2 tys. osób zameldowało się (39,0%). W efekcie 0,5 tys. osób przybyło na wsi, a ubyło w miastach. Saldo migracji wewnątrzwojewódzkiej na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło plus 0,8 na wsi, wobec minus 0,9 w miastach.

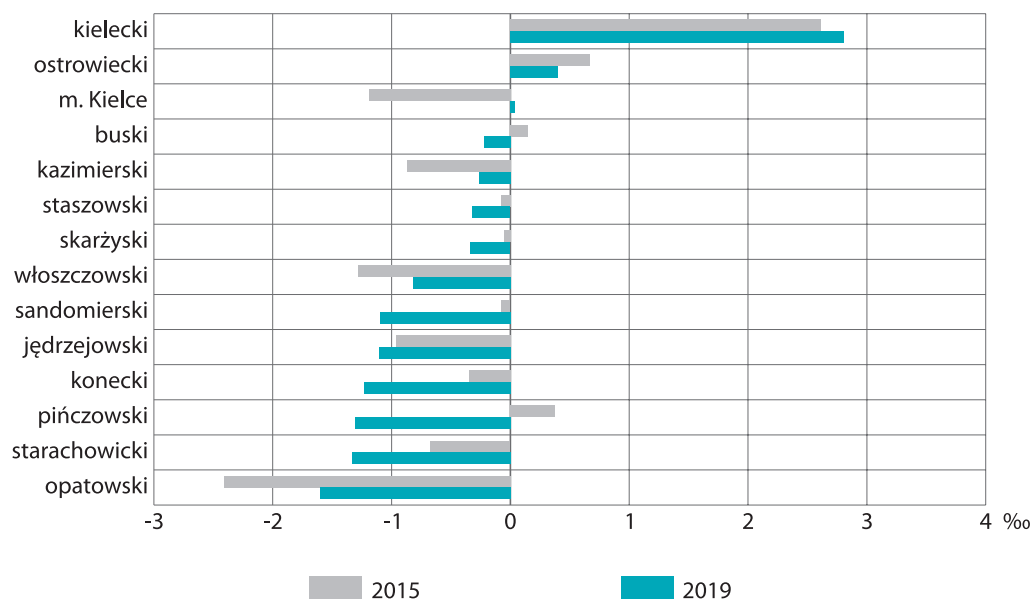
Tablica 36. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków w 2019 r.
Table 36. Internal migration of population for permanent residence by directions in 2019

Wyszczególnienie Specification	Napływ Inflow			Odpływ Outflow			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
ogółem total									
W osobach In persons	10916	5491	5425	14635	8258	6377	-3719	-3028	-691
W odsetkach In percent	100,0	50,3	49,7	100,0	56,4	43,6	.	.	.
wewnątrz województwa inside voivodship									
W osobach In persons	8193	3707	4486	8193	3199	4994	-	-508	508
W odsetkach In percent	100,0	45,2	54,8	100,0	39,0	61,0	.	.	.
między województwami among voivodships									
W osobach In persons	2723	1784	939	6442	5059	1383	-3719	-2520	-1199
W odsetkach In percent	100,0	65,5	34,5	100,0	78,5	21,5	.	.	.

Na poziomie lokalnym znaczące dodatnie saldo migracji, będące efektem przemeldowań wewnątrz województwa świętokrzyskiego, notowane jest przede wszystkim w powiecie kieleckim, natomiast w przypadku wystąpienia w innych jednostkach, ma ono przeważnie symboliczny charakter. W 2019 r. dodatnie saldo w powiecie kieleckim wyniosło 592 osoby, tj. 2,8 na 1000 ludności, natomiast w powiecie ostrowieckim 44 osoby, tj. 0,4 na 1000 ludności oraz w m. Kielce 8 osób, tj. 0,0 na 1000 ludności. W pozostałych 11 powiatach wahało się w przeliczeniu na 1000 ludności od minus 0,2 w powiecie buskim do minus 1,6 w powiecie opatowskim. Biorąc pod uwagę gminy województwa świętokrzyskiego, na 102 jst: w 63 odnotowano ujemne saldo migracji wewnątrz województwa, w 1 napływ równy był odpływowi (Skarżysko Kościelne), a w pozostałych 38 odnotowane saldo było dodatnie. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców najwyższe saldo odnotowano w 6 gminach z powiatu kieleckiego: Morawica (12,9), Masłów (8,5), Sitkówka-Nowiny (8,0), Strawczyn (7,3), Miedziana Góra (7,3), Górnio (5,5). Z kolei najniższe w gminach Fałków z powiatu koneckiego i Bałtów z powiatu ostrowieckiego – odpowiednio minus 5,6 i minus 4,6. Na 3. lokacie uplasowały się gminy Łopuszno z powiatu kieleckiego i Nagłowice z powiatu jędrzejowskiego z saldem po minus 4,3.

Wykres 40. Saldo migracji ludności wewnątrz województwa na pobyt stały

Chart 40. Total net migration of population inside voivodship per permanent residence

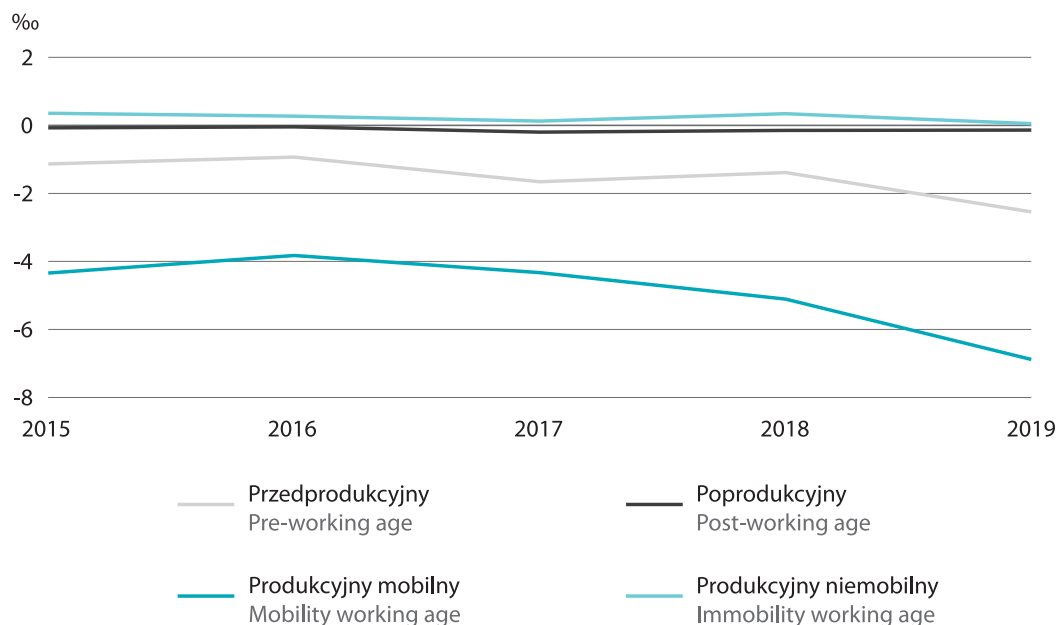
W 2019 r. przepływ ludności województwa świętokrzyskiego między województwami stanowił 24,9% napływu ogółem i 44,0% odpływu ogółem, tj. odpowiednio 2,7 tys. osób i 6,4 tys. osób. Choć udział przemieszczeń międzywojewódzkich ludności nie miał dominującego udziału zarówno w napływie, jak i odpływie migracyjnym ogółem, to efektem tych przemieszczeń było ukształtowanie ujemnego salda migracji wewnętrznych na pobyt stały w województwie świętokrzyskim.

Między województwami przemieszczali się przede wszystkim mieszkańcy terenów miejskich. W 2019 r. wśród osób osiedlających się w świętokrzyskim 65,5% przybyło z miast, natomiast osiedliło się w miastach innych województw 78,5% migrantów. Saldo migracji międzywojewódzkich na pobyt stały w miastach wyniosło w 2019 r. minus 2,5 tys. osób, podczas gdy na wsi osiągnęło minus 1,2 tys. osób (w przeliczeniu na 1000 ludności minus 4,5 wobec minus 1,8).

Na przestrzeni analizowanego okresu 2015-2019 odnotowano wzrost międzywojewódzkiej mobilności przestrzennej młodych mieszkańców województwa świętokrzyskiego, a tempo strat liczebności populacji województwa w wieku, przedprodukcyjnym i produkcyjnym nasiliło się. W przeliczeniu na 1000 ludności w danej grupie wieku saldo migracji międzywojewódzkich na pobyt stały osób w wieku 0-17 lat pogłębiło się z minus 1,1 w 2015 r. do minus 2,5 w 2019 r. Wśród młodych migrantów szczególną grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata), o największym potencjale nie tylko demograficznym, ale i zawodowym. W ostatnim pięcioleciu, w przeliczeniu na 1000 ludności, ujemne saldo migracji pogłębiło się w tej grupie z minus 4,3 do minus 6,9. Co ciekawe saldo migracji osób w wieku produkcyjnym niemobilnym (mężczyźni 45-64 lat i kobiet 45-59 lat) utrzymywało się na niewielkim dodatnim poziomie (od 0,4 do 0,0). Najmniejsze ubytki odnotowano natomiast wśród osób w wieku poprodukcyjnym, gdzie saldo migracji kształtowało się przeważnie na poziomie minus 0,1. Odnotowane procesy mocno osłabiły bieżący i przyszły potencjał demograficzny województwa, a straty migracyjne dzieci i młodzieży oraz osób aktywnych zawodowo w wieku mobilnym, w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w odpowiednim wieku, pozostawały jednymi z wyższych w kraju.

Wykres 41. Saldo migracji ludności między województwami na pobyt stały według ekonomicznych grup wieku

Chart 41. Total net migration of population among voivodships by economic age groups

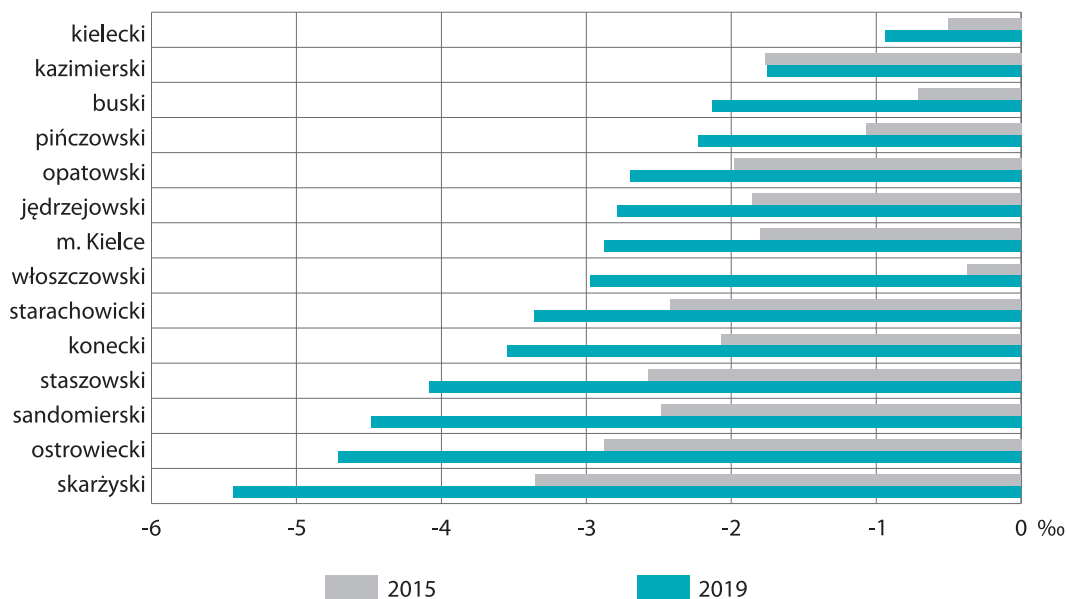
Kierunki migracji międzywojewódzkiej nie ulegały większym zmianom. W 2019 r. nadal najwięcej osiedlających się na terenie świętokrzyskiego pochodziło z województw: śląskiego (0,6 tys. osób), mazowieckiego (0,6 tys.), małopolskiego (0,4 tys.) i podkarpackiego (0,3 tys.). Podobnie osoby wymeldowujące się kierowały się głównie do województw: mazowieckiego (2,1 tys. osób), małopolskiego (1,7 tys.), śląskiego (0,6 tys.) oraz podkarpackiego (0,5 tys.).

W efekcie przemeldowań międzywojewódzkich od lat wszystkie powiaty województwa świętokrzyskiego notują ubytki ludności. Ogólne straty ludności wynikające z przemieszczeń międzywojewódzkich były mocno zróżnicowane, zarówno pod względem liczby ludności, jak i natężenia zmian.

W 2019 r. w liczbach bezwzględnych saldo międzywojewódzkich migracji ludności wahało się od minus 59 osób w powiecie kazimierskim do minus 561 w m. Kielce. W przeliczeniu na 1000 ludności najniższe saldo odnotowano w powiatach: skarżyskim (minus 5,4), ostrowieckim (minus 4,7), sandomierskim (minus 4,5), staszowskim (minus 4,1). Z kolei relatywnie najmniejsze ubytki ludności odnotowano w powiatach kieleckim (minus 0,9 w przeliczeniu na 1000 ludności) i kazimierskim (minus 1,7). W pozostałych 5 powiatach wahało się od minus 2,1 do minus 2,9, a w 3 powiatach od minus 3,0 do minus 3,5. Biorąc pod uwagę niższy podział terytorialny, na 102 gminy, w 12 gminach odnotowano dodatnie saldo, w 3 gminach nie miał miejsca ruch ludności w wymianie międzywojewódzkiej, a w 87 gminach odnotowano saldo ujemne. W przeliczeniu na 1000 ludności najwyższe dodatnie saldo odnotowano w gminach Opatowiec w powiecie kazimierskim (4,9) i Baćkowice w powiecie opatowskim (4,3). W gminach Pierzchnica, Działoszyce i Tuczepy nie odnotowano ani napływu, ani odpływu do innych województw. Z kolei najniższe ujemne saldo migracji w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w gminach: Połaniec w powiecie staszowskim (minus 7,4), Fałków w powiecie koneckim (minus 7,2), Zawichost (minus 7,0) i Sandomierz (minus 6,8) w powiecie sandomierskim, Skarżysko Kościelne (minus 6,5) i Skarżysko-Kamienna (minus 6,3) w powiecie skarżyskim, Ostrowiec Świętokrzyski (minus 5,9) w powiecie ostrowieckim.

Wykres 42. Saldo migracji ludności między województwami na pobyt stały

Chart 42. Total net migration of population among voivodships

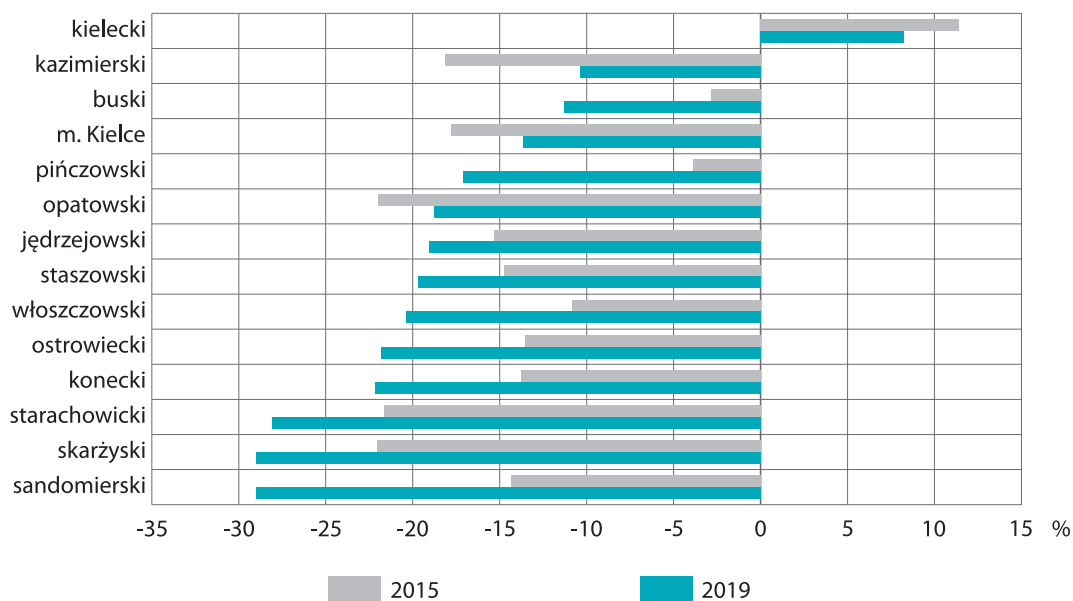
Efektywność ogółem dla województwa świętokrzyskiego w ostatnim pięcioleciu, pomimo niewielkiej poprawy w 2016 r., spadła z minus 10,4% w 2015 r. przez minus 9,6% w 2016 r., do minus 10,9% i 10,4% w latach 2017-2018, by w 2019 r. osiągnąć minus 14,6%.

Miernikiem pozwalającym prześledzić rezultaty procesów wędrownych jest również efektywność migracji, wskazująca jaka część ludności migrującej osiedla się na danym terenie (liczona jako relacja salda migracji do jej obrotu). Pomiarami są objęte tylko osoby przemieszczające się, innymi słowami określa ich preferencje/ocenę kierunku. Współczynnik, przyjmując wartości dodatnie (gdy napływ stanowi większą część całego obrotu), pozwala ustalić rangę „atrakcyjności” danego obszaru, natomiast w przypadku wartości ujemnych (z przewagą odpływów) – wskazuje na niską ocenę jakości życia i brak perspektyw rozwojowych.

Wykres 43. Efektywność migracji ludności

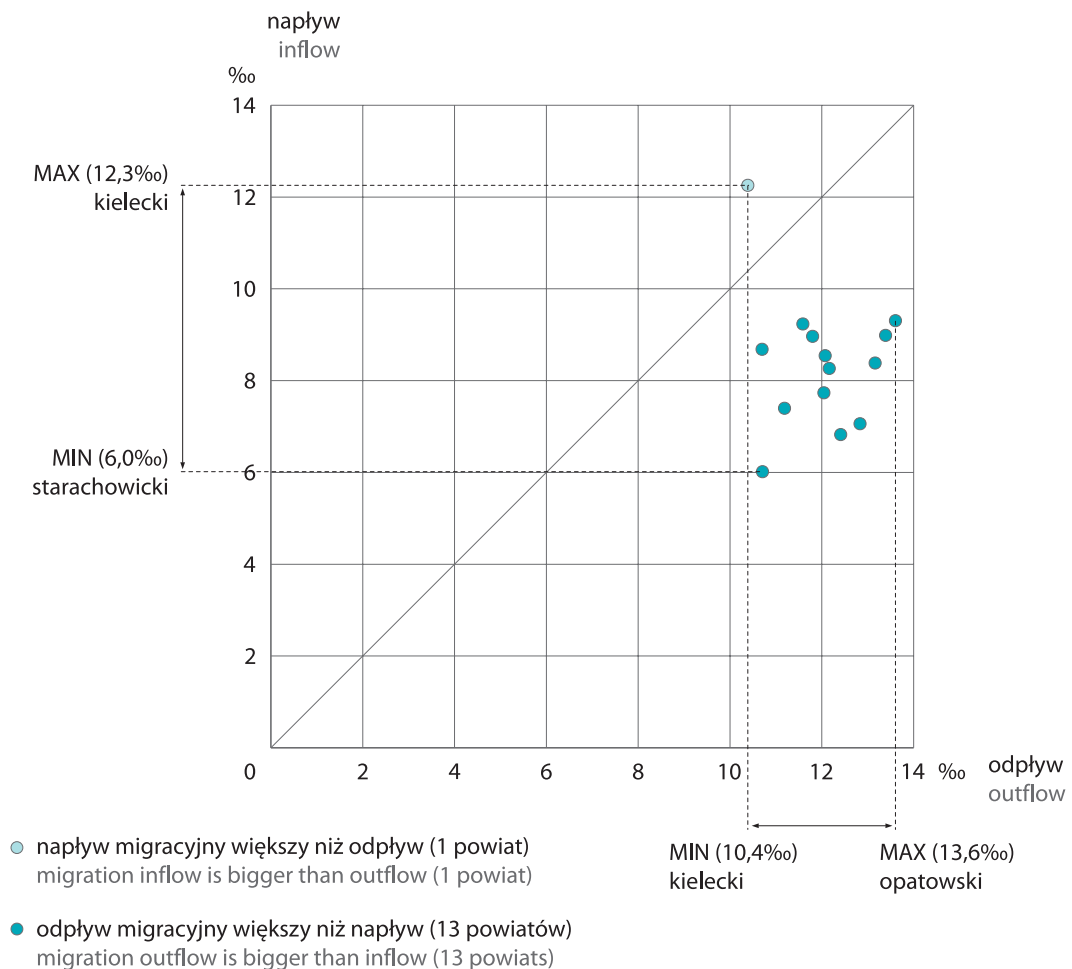
Chart 43. Migration efficiency

Skala obrotu migracji i jej efektywność znajduje bezpośrednie odbicie w saldzie migracji. Status „nieatrakcyjnego” osiągały prawie wszystkie powiaty oprócz kieleckiego, na terenie którego osiedlała się większość emigrantów ze stolicy regionu.

Na przestrzeni lat 2015-2019 efektywność migracji w powiatach cechowało wysokie zróżnicowanie, jak również zaznaczyły się wyraźne rozbieżności. W 2019 r., podobnie jak w latach poprzednich, dodatni wskaźnik zanotowano tylko w powiecie kieleckim, w którym wyniósł 8,2% wobec 8,9% w 2018 r. i 11,2% w 2015r. Spośród pozostałych najwyższe notowane w 2019 r. pod względem efektywności były powiaty: kazimierski (minus 10,4%), buski (minus 11,3%), m. Kielce (minus 13,6%). Najniżej oceniano potencjał powiatów: sandomierskiego i skarżyskiego (po minus 29,0%), a także starachowickiego (minus 28,1%) i koneckiego (minus 22,2%). W relacji do stanu z 2015 r. efektywność, pozostając ujemną, poprawiła się w 3 powiatach (kazimierskim, m. Kielce, opatowskim), a w relacji do 2018 r. jedynie w 2 (kazimierskim i m. Kielce). Na poziomie gmin efektywność migracji była bardziej zróżnicowana. W 2019 r. na 102 gminy, dodatni wskaźnik efektywności odnotowano w 22 jst wobec 29 w 2015 r., a liczba jednostek nieatrakcyjnych wzrosła do 78 z 69. W pozostałych zjawisko było neutralne. W 2019 najatrakcyjniejszymi lokalizacjami były gminy: Morawica (efektywność 33,9%), Strawczyn (33,9%), Miedziana Góra (26,7%), Górno (24,2%), Masłów (23,9%) i Sitkówka-Nowiny (21,1%). Wszystkie wskazane gminy zlokalizowane były w powiecie kieleckim. Z kolei najmniej atrakcyjnymi były lokalizacje: Bałtów w powiecie ostrowieckim i Zawichost w powiecie sandomierskim (efektywność po minus 56,5%), Fałków w powiecie koneckim (minus 52,3%), Tarłów i Lipnik w powiecie opatowskim (odpowiednio minus 49,5% i minus 49,3%), Starachowice w powiecie starachowickim (minus 49,0%), Osiek w powiecie staszowskim (minus 40,1%).

Wykres 44. Zróżnicowanie powiatów pod względem napływu i odpływu migracyjnego w 2019 r.
 Chart 44. Diversity of powiats by migration inflow and outflow in 2019

W 2019 r. zróżnicowanie powiatów pod względem nasilenia przemieszczeń terytorialnych w przeliczeniu na 1000 ludności nie zmieniło się zasadniczo. Największy napływ i najmniejszy odpływ notowano w powiecie kieleckim, jedynym który wykazywał dodatnie saldo migracji. W pozostałych powiatach (z przewagą wymeldowań) obserwowano większą rozbieżność skali napływów niż odpływów – odpowiednio: od 6,0‰ w starachowickim do 9,3‰ w opatowskim, wobec 10,7‰ w kazimierskim i starachowickim do 13,6‰ w opatowskim.

Wysoka mobilność mieszkańców (w tym stopień odpływów) w większości powiatów nie wiązała się zasadniczo z niską na tle innych obszarów efektywnością migracji i przede wszystkim dotyczyła przemieszczeń w obrębie województwa. Negatywnie na ich tle wyróżniały się powiaty, w których dużemu natężeniu emigracji towarzyszył znaczny odsetek odpływów międzywojewódzkich. W tych przypadkach obserwowano już zbieżność z bardzo niską efektywnością migracji. Sytuacja taka powoduje przyśpieszenie procesu wyludnienia, a zaistniała w powiatach: koneckim, sandomierskim, skarżyskim i starachowickim, w których udział wymeldowujących się poza województwo wahał się od 47,0% do 59,9% odpływów, a poziom efektywności migracji zawierał się w granicach minus 22,2% do minus 29,0%.

Proces szybszego wyludnienia dotknął przede wszystkim gminy o najniższej efektywności migracji

zawierającej się w przedziale $\langle -56,5\%; -40,1\% \rangle$, tj. w gminach: Bałtów w powiecie ostrowieckim, Zawichost w powiecie sandomierskim, Fałków w powiecie koneckim, Tarłów i Lipnik w powiecie opatowskim, Starachowice w powiecie starachowickim oraz Osiek w powiecie staszowskim. We wskazanych gminach w przeliczeniu na 1000 ludności, natężenie odpływu wahało się od 10,4 w Bałtowie do 18,7 w Fałkowie (najwyższe w województwie). Z kolei udział w emigracji odpływu do innego województwa wahał się od 41,7% w Bałtowie do 68,5% w Zawichoście.

3.2. Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały

3.2. International migration of population for permanent residence

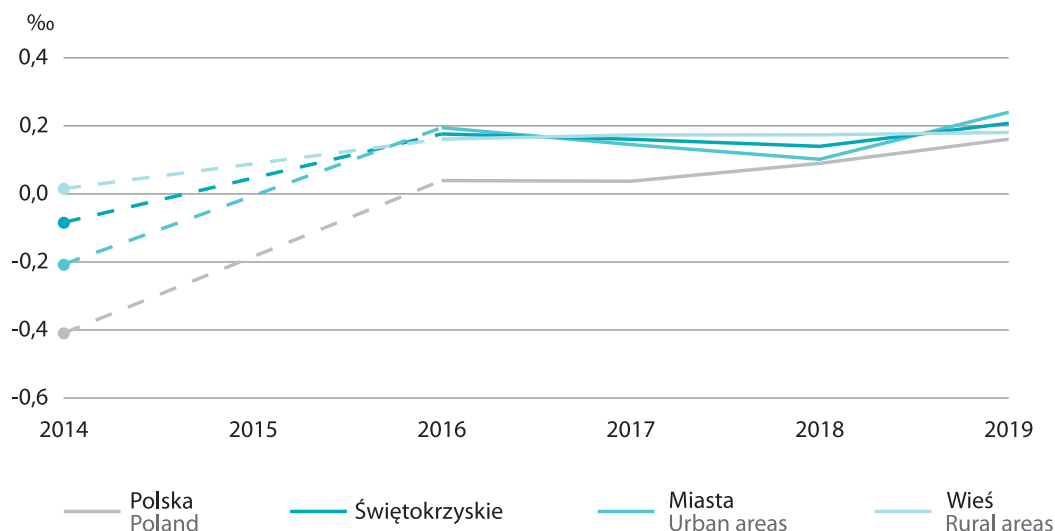
Migracje zagraniczne rejestrowane w oparciu o zmianę stałego zameldowania mają w województwie świętokrzyskim niewielkie rozmiary, a tym samym niski wpływ na procesy demograficzne. W analizowanym szeregu czasowym stan ruchu wędrownego odnotowany w 2014 r. przyjęto również w 2015 r.

Od 2016 r. obserwowano przełamanie i poprawę wcześniejszych niekorzystnych tendencji, przede wszystkim w wyniku wyraźnego spadku liczby osób opuszczających kraj. W 2019 r. obroty migracyjne (suma napływu i odpływu) były mniejsze o 41,2% niż w 2014 r. i o 3,5% niż w 2018 r., ponadto w strukturze odnotowano spadek udziału emigrantów do 22,6% wobec 56,6% w 2014 r. i 31,9% w 2018 r. W efekcie saldo migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1000 ludności ukształtowało się w 2019 r. na poziomie 0,2 wobec minus 0,1 w 2014 r. i 0,1 w 2018 r. W kraju efekt przemeldowań z zagranicy i za granicę również osiągnął w 2019 r. 0,2 w przeliczeniu na 1000 ludności, wobec minus 0,4 w 2014 r. i 0,1 w 2018 r.

W 2019 r. doszło do wyrównania salda migracji zagranicznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności zarówno wsi, jak i miast – saldo osiągnęło niezależnie od miejsca zamieszkania migrantów 0,2. W latach poprzednich wynik dla terenów wiejskich był korzystniejszy – w 2014 r. 0,0 podczas gdy w miastach spadł do minus 0,2, a w 2018 r. 0,2 wobec 0,1.

Wykres 45. Saldo migracji zagranicznych ludności na pobyt stały

Chart 45. Net international migration of population per permanent residence

W 2019 r. na terenie województwa zameldowano na pobyt stały 0,4 tys. osób z zagranicy, tj. więcej o 4,9% w stosunku do 2014 r. oraz o 9,7% niż 2018 r. Mężczyźni stanowili 53,2% przyjezdnych wobec 54,3% w 2014 r. i 54,1% w 2018 r.

Na stałe opuściło kraj w 2019 r. 0,1 tys. osób, tj. mniej o 76,5% niż w 2014 r. i o 31,6% niż w 2018 r. Wśród nich, mocniej niż w latach poprzednich, zaznaczyła się przewaga kobiet, które stanowiły 54,7% wyjeżdżających, wobec 50,7% w 2014 r. i 53,5% w 2018 r.

W 2019 r. podobnie jak w latach 2014-2016 większość imigrantów wybrała tereny miejskie (53,2%). Wśród emigrujących niezmiennie przeważali mieszkańcy miast – 54,7% wobec 73,9% w 2014 r. i 64,5% w 2018 r.

Tablica 37. Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały
Table 37. International migration of population for permanent residence

Wyszczególnienie Specification	Imigracja Immigration			Emigracja Emigration			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2014	346	217	129	452	334	118	-106	-117	11
2016	383	193	190	162	84	78	221	109	112
2017	344	157	187	143	76	67	201	81	120
2018	331	157	174	155	100	55	176	57	119
2019	363	193	170	106	58	48	257	135	122
Mężczyźni Males	193	103	90	48	28	20	145	75	70
Kobiety Females	170	90	80	58	30	28	112	60	52
w odsetkach in percent									
2014	100,0	62,7	37,3	100,0	73,9	26,1	.	.	.
2016	100,0	50,4	49,6	100,0	51,9	48,1	.	.	.
2017	100,0	45,6	54,4	100,0	53,1	46,9	.	.	.
2018	100,0	47,4	52,6	100,0	64,5	35,5	.	.	.
2019	100,0	53,2	46,8	100,0	54,7	45,3	.	.	.
Mężczyźni Males	100,0	53,4	46,6	100,0	58,3	41,7	.	.	.
Kobiety Females	100,0	52,9	47,1	100,0	51,7	48,3	.	.	.

W migracjach zagranicznych na pobyt stały udział biorą przede wszystkim osoby młode.

Na przestrzeni okresu 2014-2019, spoza kraju najczęściej przybywały osoby z małymi dziećmi. Dzieci najmłodsze, w wieku 0-4 lata, stanowiły w 2019 r. 50,7% ogółu imigrantów, w tym niemowlęta – 19,0%, a dzieci jednoroczne – 9,1%. Odsetek dzieci starszych, w wieku 5-9 lat, był już niższy i wyniósł 14,3%. Spośród osób dorosłych znaczące pozostawały grupy osób w wieku: 40-44 lata i 35-39 lat (po 4,1%) i młodsze – 30-34 lat (3,9%) oraz 25-29 lat (3,3%).

Wśród wyjeżdżających za granicę również przeważały osoby młode – pomiędzy 25 a 29 rokiem życia (17,0%), 30 a 34 (17,9%) i 35 a 39 (16,0%).

Kierunki imigracji i emigracji nie uległy większym zmianom. W 2019 r. większość imigrantów stanowiły osoby mieszkające dotychczas w: Wielkiej Brytanii (39,4%), Niemczech (11,3%), Stanach Zjednoczonych (3,8%), Włoszech (6,6%) i Irlandii (po 4,7%). Najwięcej osób emigrowało do: Niemiec (24,5%), Austrii (12,3%), Wielkiej Brytanii (22,6%), Holandii (6,6%) i Stanów Zjednoczonych (6,6%).

3.3. Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni

3.3. Persons registered temporarily and residents temporarily absent

Ruch wędrowniczy ludności obejmuje także migracje czasowe. Skala tego zjawiska najprawdopodobniej była większa niż wynikało ze zgłoszeń w ewidencji ludności. Przemieszczenia te związane są najczęściej z podejmowaniem pracy zarobkowej czy kontynuacją kształcenia. I chociaż ich natężenie wyraźnie malało z biegiem lat, w czasie całego badanego okresu przeważały osoby nieobecne. Najczęściej były to osoby młode, z których wiele może nie powrócić do obecnego miejsca stałego zameldowania, przyszłość wybierając również poza województwem.

Tablica 38. Migracje czasowe ludności
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 38. Temporary migration of population
 As of 31st December

Lata Years	Zameldowani na pobyt czasowy Registered temporarily			Czasowo nieobecni w miejscu stałego zamieszkania Residents temporarily absent			Saldo migracji czasowej Temporary net migration		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	15289	7227	8062	18961	7723	11238	-3672	-496	-3176
2016	15150	7290	7860	18013	7240	10773	-2863	50	-2913
2017	15001	7122	7879	17392	7027	10365	-2391	95	-2486
2018	14248	6745	7503	16475	6873	9602	-2227	-128	-2099
2019	13438	6774	6664	15514	6420	9094	-2076	354	-2430
w odsetkach in percent									
2015	100,0	47,3	52,7	100,0	40,7	59,3	.	.	.
2016	100,0	48,1	51,9	100,0	40,2	59,8	.	.	.
2017	100,0	47,5	52,5	100,0	40,4	59,6	.	.	.
2018	100,0	47,3	52,7	100,0	41,7	58,3	.	.	.
2019	100,0	50,4	49,6	100,0	41,4	58,6	.	.	.

Różnica między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące na terenie gminy, a liczbą osób czasowo nieobecnych, stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie, a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie gminy.

Według stanu na 31 grudnia 2019 r. na pobyt czasowy trwający ponad 3 miesiące, zarejestrowano 13,4 tys. osób, tj. mniej o 12,1% w porównaniu z 2015 r. i o 5,7% niż w 2018 r. Na przestrzeni lat 2015-2019, ostatni rok był pierwszym, w którym więcej osób zameldowało się w miastach (50,4%). W latach poprzednich częściej wybierano obszary wiejskie (zarówno w 2015 r., jak i w 2018 r. 52,7% zameldowań). W kraju ponownie ponad 66% migrantów zameldowało się w miastach. Podobnie jak w kraju kształtowały się proporcje zameldowań według płci - większość, pomimo niewielkiego spadku, nadal stanowiły kobiety (52,7%).

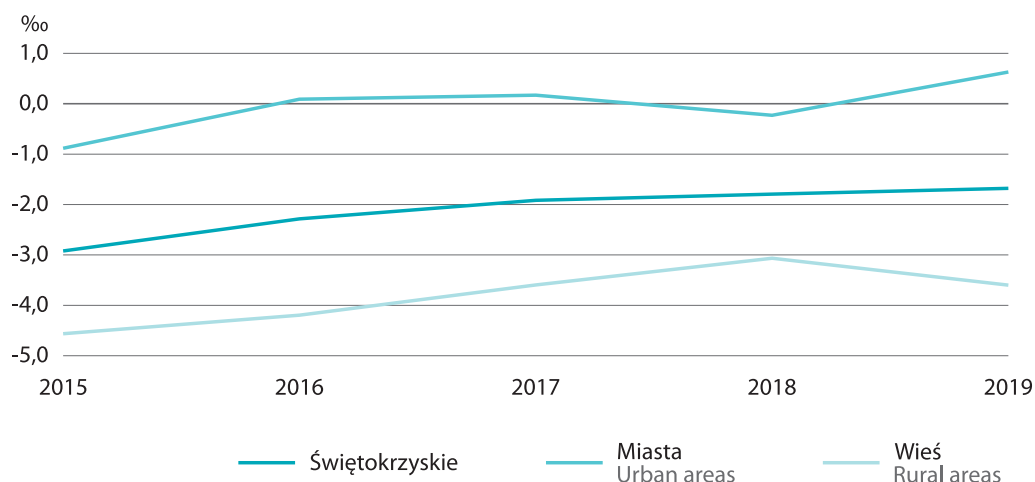
Jednocześnie zarejestrowano 15,5 tys. osób czasowo nieobecnych w miejscu stałego zamieszkania, tj. o mniej o 18,2% niż w 2014 r. i o 5,8% niż w 2018 r. W tym przypadku, w całym okresie 2015-2019, przeważały wymeldowania na obszarach wiejskich – 58,6% (w kraju w miastach – 53,6%). Podobnie jak w kraju, w większości przypadków ewidencjonowano nieobecność kobiet – 52,6%. W 2019 r. osoby nieobecne w miejscu stałego zamieszkania i wybierające na tymczasową lokalizację inne województwo niż świętokrzyskie (7,5 tys. osób), nadal najczęściej wybierały województwa: małopolskie (1,9 tys. osób), mazowieckie (1,5 tys. osób), śląskie (1,2 tys. osób) i podkarpackie (0,8 tys. osób).

Saldo migracji czasowej, które wynika z różnicy zameldowań na pobyt czasowy, a czasowo nieobecnych w miejscu stałego zameldowania ponad 3 miesiące, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, pozostało ujemne, przy czym wyraźnie się zmniejszyło – z minus 2,9 w 2015 r. do minus 1,8 w 2018 r. i minus 1,7 w 2019 r. Znaczne zróżnicowanie salda obserwowano w przekroju miasta-wieś. W większości badanych lat w obu społecznościach pozostawało ujemne, przy czym poziom na wsi wielokrotnie przekraczał notowany w miastach. W 2019 r. w przeliczeniu na 1000 ludności na wsi saldo osiągnęło minus 3,6 podczas gdy w miastach plus 0,6, natomiast w 2015 r. minus 4,6 wobec minus 0,9, a w 2018 r. minus 3,1 wobec minus 0,2.

Wykres 46. Saldo migracji czasowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 46. Temporary net migration
As of 31st December

Nie zmieniła się struktura salda migracji czasowych według wieku migrantów – w 2019 r. nadal ubytek ludności obejmował osoby do 49 roku życia (saldo minus 2,7 tys. osób, a w przeliczeniu na 1000 ludności minus 3,6) w tym szczególnie 20-24-latków (saldo minus 0,7 tys. osób, a w przeliczeniu na 1000 ludności minus 9,4). Wśród osób 50+ przeważali zameldowani na pobyt czasowy (saldo 0,6 tys. osób, a w przeliczeniu na 1000 ludności 1,3).

W 2019 r. zwiększenie zaludnienia w wyniku przemieszczeń czasowych odnotowano w 4 powiatach – nieznaczne w buskim, kazimierskim i włoszczowskim gdzie w przeliczeniu na 1000 ludności saldo migracji czasowej wahało się między 0,1 a 0,2, natomiast wyraźnie większe w m. Kielce (2,6). W pozostałych wystąpiła przewaga osób nieobecnych. Ujemne saldo migracji w przeliczeniu na 1000 ludności wahało się od minus 1,0 w powiecie ostrowieckim do minus 5,0 w staszowskim.

Wykres 47. Saldo migracji czasowej ludności według powiatów

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 47. Temporary net migration by powiats

As of 31st December

